

Megjelenik naponta reggel.
Szerkesztőség, kiadóhivatal
és nyomda: Bul. Rex. Ferdin-
and (József főherceg-ut) 4.
Telefon: 151 Sürgőnycim:
Közlöny, Arad. Az Aradi
Nyomda Vállalat tulajdona,
kiadása és rotációs nyomása

ARADI KÖZLÖNY

Előfizetési árak: évente
1080, féltévre 540, negyed-
évre 270, havonta 90. Lej.
Külföldre havonta 50 Lejtel
több. Egyszeres szám 5 Lej,
vasárnap 6 Lej. (Bucur-
estiben 50 bani felár.)
Hirdetések tarifa szerint. *

XLIV. évfolyam, 294. szám. * Főszerkesztő: STAUBER JOZSEF * Szerda, 1929. december hó 23

MAGYAROK KARÁCSONYA.

Irta: **Dr. BARABÁS BÉLA** ORSZ. KÉPVISELŐ,
AZ ARADI MAGYAR PART ELNOKE.

Mikor a tavalyi karácsonyi cikket az Aradi Közlöny olvasói számára megirtam, azzal végeztem, vajha az újabb Karácsony szebb, tartalmasabb lenne s vigabb ünnepet hozna nekünk, jobb sorsra érdemes romániai magyaroknak. Akkor jogom, erkölcsi alapom is volt arra, hogy annyi szenvedéseink után bizzak egy jobb jövőbe, egy nyugodtabb karácsonyi ünnep eljövételébe. Biztam azért, mert az ország kormányzása olyan férfiak kezébe került, akiket a román néptömegek pártatlan lelkesedése, bizalma juttatott a hatalomhoz s a kiket a romániai magyarság rokonszenve is kísért. De elmúlt a tavalyi hó, elmúlt a románság örömradata, és lesóványodott a mi reményességünk is. És ime ismét egy örömtelen, rideg, sőt nyomoruságos Karácsonyt értünk meg.

Amde mi vallásos emberek vagyunk s nem szabad zúgolódnunk az isteni végzet ellen. De az szabad, sőt kötelesség, hogy az ünneppel innival, békés hangulattal, magyar lelkünk öntudatával telített elmélkedéssel töltsük s újabb reménykedéssel alapezzük meg a magyar jövőt. Ez a magyar jövő elsősorban a mi kezünkben van. Nekünk kell megértenünk, megtanulni, hogy a kis Jézus születésének emlékéből kisugárzó szeretet nemcsak az egyeseké, de mindnyájunké. Ez a szeretet az összetartó erő, a lelkünket egybefogó kapocs, s ebből az következik, hogy mi sorsüldözött romániai magyarok tartsunk össze, értsük meg egymást, hallgassunk a vezérek szavára, mert így kedvesebb a kis öröm s enyhébb a nagy fájdalom. Ne bántsuk egymást, ne rágalmazunk, ne káromkodjunk, ne idegeskedjünk, de szeressük a szeretetet. Ezt az ünnepi hangulatot árasztjuk szét, a munkának, az életküzdelemnek hétköznapijaira is. A mi magyar jövőnk azonban nemcsak tőlünk függ. Ez le van téve azon hatalmasok kezébe, a kik uralkodnak felettünk, a kik kormányoznak minket, s a kik a mindennapi élet keserves harcában intézik jól-rosszul a mi ügyeinket.

Sajnos, mi romániai magyarok még mesze vagyunk attól, hogy új hazánkban nem is boldogok, hanem csak megelégedettek legyünk. Nehéz a sorunk, talán nem is élünk. Az egyszerű fiutól azt kérdezi egy ismerőse a másik faluból: Te íiu, él-e az apád? Nem él, — feleli a fiu. De a kérdező folytatja: Hiszen a Te apád a váci fegyházban van. Felel a fiu: Ez igaz, de hát élet ez? Én is kérdelem, hát élet ez, a mit mi élünk? Nem megaláztatás, szenvedés, mellőzés-e, ami osztályrészünkül jut, pedig Istennemre mondom, mi más elbánást, más sorsot, más kenyeret érdemelnénk.

Megyek az uccán. Látok nagy sereg embert dolgozni, egy csomó a parkirozással foglalkozik, a másik a gázlámpák vasoszlópaikat dönti ki, a harmadik kövezési munkát végez, a város polgárainak pénzéből. A magyarnak azonban nem jut munkabér. Elhiszem, hogy ezt a mellőzést senkiscm adta ki parancsba, az illetékesek talán nem is tudnak róla s így csupa véletlen, hogy magyar munkás nem kap kenyeret. A főtéren sétáló és lézengő munkanélküliek kilencvenöt százaléka — magyar.

De nézzünk be a hivatalokba. A megyeházára, a városházára, a rendőrségre, a bírósághoz, a vasutakhoz, a pénzügyigazgatóságra, a kincstári hivatalokba s mindenhová, ahol tiz esztendővel ezelőtt a magyar tudás, a ma-

gyar szorgalom, a magyar becsület szolgálta az állam, a vasut, a város és a vármegye nagy közügyeit, — nos alig találunk egy-két magyar embert. A többieket kiűzték, elcsapták, s még szerencsések azok, akiket nyomoruságos nyugdíjra kényszerítettek. Miért történt ez az embertelen, ez a lelketlen hajsza? Semmi másért, csak azért, mert ezeket az Isten magyarnak teremtette. Nincsen ezek között egyetlen egy sem, a kit azért csaptak el, mert nem használható, avagy feleslegesek, de egyetlen bűnük s az ürügy az volt, hogy nem bírják az állam nyelvét; nem tudnak románul. Sokan aztán, előhaladott koruk dacára is megtanultak románul, sőt vizsgáztak is, mégis kidobták őket, mert magyarok. De már fogy a számuk e szerencsétlen magyar testvéreinknek, mert ki elvándorolt, ki szolgasorsba jutott, ki a temetőbe került, ki pedig a nincstelenség, sőt a nyomoruság-száraz kenyérén tengődik kisebb-nagyobb családjával együtt.

De vajjon mi sorsa van a magyar iparosnak, kereskedőnek? Panasz panaszra gyűl és siralmas szavak keseregik el a mai áldatlan helyzetét. Itt azonban egy kis vigaszt, igyekeznek a magyar iparos és kereskedőre rákenni, azt, hogy a román iparosnak s a román kereskedőnek is hasonló rossz sorsa van. Hát vigasztalás az, hogy na az én házam leég, leég a szomszédé is, meg az egész ucca, az egész város? Sajnos és szomorú, hogy az ipar és kereskedelem terén általános a panasz, a mai súlyos viszonyok együtt sújtják a magyart, a németet, a román. Mert a közgazdasági leromlás, a pénztelenség, az üres üzletek nem válogatnak faj és nemzetiség szerint, egyformán sújtja, pusztítja és öli egyiket is, másikat is. Ilyen sűrű viszonyok között csak fájdalmas érzéseket kelt a Karácsony ünnepe.

Kit, vagy kiket okozunk ez általános siralmas állapotokért, amelyek ha tovább is garázdálkodnak, az egész ország leszegényedik, elpusztul. A kormányt szidjuk-e, az ellenzéket kárhoztassuk-e? Nem. Ezek tehetetlenek azzal a szomorú igazsággal szemben, hogy az ország meg van fertőzve gonosz áramlattal, s az emberi eltévelyedéseknek erkölcstelen bacilusaival.

Vegyük elő az összes lapokat. Csak úgy farkállanak a gyilkosságok, a rablások, a betörések, a tolvajlások, a bűnös indulatu események, a melyek között elsőrendű helyet foglalnak el az állami és egyéb közpénzek hűtlen kezelése, a már ismert, vagy még felfedezetlen sikkasztások, lopások, a miket nemcsak egyszerű szegény emberek követnek el, hanem magasrangú tisztviselők.

Az is nagyon szomorú, bár enyhébb megítélés alá esik, hogy rossz a közigazgatás, lassu, gyenge és drága az igazságszolgáltatás. Minden hatósági lépés, vagy intézkedés pénzbe kerül s a baksis-rendszer irányítja, befolyásolja fent és lent egyaránt a köz és magánügyek sorsát. Ezek nemcsak tünetek, de általános betegség. Az még nem volna baj, ha csak mi tudnánk idehaza mindezeket, de tudja a külföld is. Az áldatlan viszonyok miatt nem mer bejönni az idegen tőke, hogy a feldolgozatlanul heverő nyers kincseinket kiszedje a föld alól. Ezért nem jönnek a külföldi vállalkozók, azért nem kapnak se az egyesek, se gyáraink, vállalataink idegen kölcsönöket, mert a

külföldiek féltik befektetésüket, féltik pénzüket a zsarolásoktól, a behajthatatlanságtól, a kiméretlen hatósági vexaturáktól, a baksistól, az emberek erkölcselenségétől, az adók és közterhek mértéktelenségétől s a közállapotok egyéb súlyos terheitől. Mennyi idegen vállalkozás, mennyi külföldi tőke és pénz volna itt Romániában, ha ezek a súlyos erkölcsi defektusok nem rontották volna le, jobbsorsra érdemes országunk jó hírnevét.

De azért még ne essünk kétségbe. Kapjon eszéhez a kormány, térjen magához az ellenzék, emelkedjék hivatásának magaslatára a parlament s első sorban kiméretlenséggel, tüzel-vassal irtsák ki a gonosz indulatokat, a léhaságot, a bűnöző hajlandóságot, a közvagyon elleni merényleteket, a méltatlan üldözéseket s teremtsenek rövid idő alatt Romániában tiszta, becsületes közéletet.

Minden jóra való polgára 'ennek a hazának legyen segítségére az államhatalomnak, hogy jó közigazgatás, rendes igazságszolgáltatás és tisztakezü tisztviselők dolgozzanak fent és lent és mindenütt az országban, hadd vegye észre és lássa meg a külföld egy élni és boldogulni akaró ország erkölcsi átalakulását. Akkor lesz jövőnk, lesz pénzünk, lesz boldog Karácsonyunk.

Van nekünk magyaroknak egy klasszikus költőnk: Berzsenyi Dániel. Magas ethikai színvonalu versének négy sorát ideírtatom, nemcsak azért, hogy mi magyarok élvezzük, hanem azért is, hogy megszivleljék, megértsék és megtanulják román testvéreink is. A vers így szól:

*Minden ország támasza,
Talpköve: a tiszta erkölcs,
A mely ha elvész, Róma
Ledől s rabigába görnyed!*

Igen, a tiszta erkölcs! Ne vegye ezt senki üres frázisnak, mert e nélkül nem élhet az egyén, nem maradhat fent az ország. Ha az elkövetkezendő években szebb és jobb karácsonyokat akarunk megérni, akkor a tiszta erkölcsi életet ne másoktól követeljük, hanem kezdjük el magunk. Igen. Kezdje el minden lakosa és polgára ennek az országnak faji, nemzeti és valláskülönbség nélkül. A szeretet ünnepe arra való, hogy mindnyájan elméledjünk, gondolkozzunk, vajjon nem vagyunk-e hibásak abban, hogy a polgári és társadalmi közélet meg van metelyezve? Ne azt hangoztassuk folyton, hogy rossz a világ! De vegyük észre, miszerint ebben a rossz világban mi is benne vagyunk s nekünk is van kisebb-nagyobb részünk a világ leromlásában. Legyen első sorban erkölcsös az ember, hogy erkölcsössé nemesüljön a társadalom s erkölcsi alapokon nyugodjék az ország.

Magától értetődik, hogy erkölcsi életük tisztaságával s a jó példaadással elől kell járni azoknak, akiket foglalkozásuk, életpályájuk, szerencsájuk és hivatottságuk az állami és társadalmi közélet vezetőjeként szemelt ki s kezükbe erőt és hatalmat adott az ország összes népeinek életsorsát intézni. A tömegek elismerésére és szeretetére azok érdemeseek, akik a hétköznapi becsületes tevékenységükkel, okos kormányzásukkal biztosítanak mindenkinek nyugodt, csendes, megelégedett ünnepet!

Aradmegye ellenforradalma a szabadságharcban.

Tíz császárhű aradmegyei község az 1848-iki vérbíróság előtt. — Pereskedés a kivégzettek vagyonaért. — „Mi, első Ferdinánd...” — Jellasics Józsefet királyi jogokkal ruhazza fel a császári kézirat. — „A monarchia minden nemzetisége egyenrangú”.

Böngészés az aradi megyeháza régi irattárában.

(Arad, december 23.) Aladin-csodálampája vakító fény sugarát vet a Mult ködébe, meglevenednek az évtizedek elfeledett eseményei, kiszállnak siriukból a történelem régen elporladt alakjai s újra lepereg szemünk előtt a szabadságharc már-már elfeledett filmje. Az aradi megyeháza régi irattárában egy kis csomag elsárgult okmány pilhen már eszfendők hosszú sora óta, a tetején fakó irással ez áll:

ARADI VÉRBÍRÓSÁG 1848-49.

Akták, beadványok, kérvények, királyi parancsok, alispáni ítélkezések elevenítik fel a szabadságharc eseményeinek egy, eddig még nyilvánosságot nem látott részletét: a z a r a d-megyei ellenforradalmat.

„Nem adunk katonát!”

A válságos idők közepette történt — mesélik halkán az elsárgult iratok — hogy néhány aradmegyei császárhű község, bízva a bécsi kamarilla ragyogó ígéreteiben, fellázadt a magyar forradalmi csapatok ellen. Tíz aradmegyei község egyszerre mondotta ki:

— Nem adunk katonát a császár ellen támadt hadseregnek!

S erre Aradmegyébe vonult a forradalmi hadsereg, megalakult a haditörvénytörvények, amely egész csomó embert végeztetett ki. Tovább zajlott az élet, a beözönlött orosz csapatok Világosnál fegyverletételre kényszerítették Görgeyt. Győzött a császár, de az aradmegyei községek hiába várták, hogy a császár emberei teljesítsék ígéreteiket. A győzcsími mámorban uszó bécsi udvar megfélemedezett róluk és a Bach-korszak éppen úgy — sőt talán jobban — sujtott le Aradmegyére, mint az ország többi részeire.

A „korcsmabéll” adósság.

A császári hadsereg győzelmével természetesen megindult a pereknek egész sorozata. A kivégzett emberek hozzátartozói viszszerperelték az elkobzott vagytonokat. Egész kutatóexpedíciók indultak el egy-egy telen,

vagy disznó megtalálására és amint sikerült valahol találni egy elhajtott állatot, megkezdődött a per, jöttek a tanúkihallgatások és bizonyítások. Jelentkeztek a kivégzettek hitelezői, akik igen sok esetben korcsmárosok voltak és a hitelben felhajtott kupica pálinkák árait igyekeztek behajtani. Sok ehhez hasonló nyugta fekszik az akták között. Ime:

NYUGTATVÁNY.

Száz hatvanhat váltó torintról, melyeket alól írt Dubar György korcsmabéll adóssága fejében I. Miholovics Lázár szolgálta.

I. Ferdinánd rendezi a kisebbségi kérdést.

Mi első Ferdinánd, Ausztria alkotmányos császára, Magyarország és Csehország királya — ezen a néven az ötödik. — Lombardia és Velence királya, Dalmácia, Horvátország, Szlavonia, Galícia, Lodoméria és Illyria királya, Ausztria főhercege, Lotharingia, Salzburg, Steiermark, Karinthia, Krajna, Felső és Alsó-szilézia hercege, Erdély nagyhercege, Morvaország örgrófia, Habsburg és Tirol fejedelmisített grófia stb. stb.

Magyarországnak, az erdélyi nagyhercegségnek, valamint szomszédainak, a birodalmi báróknak, egyházi és világi méltóságoknak, magnásoknak és képviselőknek, akiket Mi Pest szabad királyi városba országgyűlésre összehívtunk, tolmácsoljuk üdvözlésünket és jóakaratomkat.

Mély fájdalomunkra és megbotránykozásunkra a képviselőház Kossuth Lajos és társai által törvénytelenre engedte magát ragadtatni, sőt királyi akaratunk ellenére törvénytelen rendeleteket hozott. Azonkívül határozatilag elutasították az általunk a béke helyreállítására küldött kormánybiztost, gróf Lamberg Ferenc tábornagot, mielőtt még az általunk kiállított teljhatalmat felmutatni tudta volna. Ezen elutasítás következtében egy vad tömeg a nyílt uccán dühösen megtámadta és borzalmas módon meggyilkolta kormánybiztosunkat. Ilyen körülmények között királyi kö-

bíró urtól felvettem. Költ. foly. Január 12-én 1849.

Kocsma János
Solymosi lelkész.

A szolgabíró kezelte tudnillik az elkobzott vagytonokat. Ebből is sok baj támadt, mert egész sereg feljelentés ment Veres akkori alispánhoz, amelyben különböző manipulációkkal vádolták meg a szolgabírókat.

És szerényen meghuzódik a vaskos csomagban egy elsárgult lap. Rájta ez a sokatmondó felírás: Királyi parancs. A nyílt parancs Ferdinánd császár egy, a történelemből már többé-kevésbé ismert rendeletét adja tudomására Aradmegyének. Eme rendelet pontos szövegét azonban a krónikairók nem hozták a nyilvánosság elé és ezért érdekesnek találom feljegyezni:

Öfelsége a Magyarországon történt újabb események folytán a következőket határozta el:

telességünk a törvény védelme és a biztonság fenntartása érdekében a következők elrendelésére készlet:

1. Ezennel feloszlattuk a képviselőházat oly módon, hogy ezen királyi kéziratunk felolvasásával egyidejűleg be is fejeződik az ülészak.

2. A jelenlegi képviselőház által és mi általunk nem szentesített törvényeket és határozatokat törvényteleneknek és érvényteleneknek jelentjük ki.

3. A Magyarországon és környékén, valamint az Erdélyben állomásozó összes csapatokat, nemzeti gardákat, önkénteseket és bármilyen más fegyveres erőket tábornagyunk báró Jellasics József, Horvátország, Szlavonia és Dalmácia bánjának parancsnoksága alá rendeljük.

4. Mindaddig, míg a megzavart béke és rend az országba vissza nem tér, a magyar királyságot a haditörvénytörvények alá rendeljük és egyszersmind feloszlattuk a megyei, városi és kerületi gyűléseket.

5. Az általunk teljhatalommal ellátott báró Jellasics József, Horvátország, Szlavonia és Dalmácia bánja jelen kéziratunk alapján, hogy megbízatásának eleget tudjon tenni, és a jelenlegi zavaros helyzetben megfelelő végrehajtó erővel rendelkezzen, királyi jogokkal ruháztuk fel.

Szeredai-Gruber Károly versei.

Szeredai-Gruber Károly, a kiváló pozsonyi költőnek legújabb versei most jelentek meg a pozsonyi Toldy-kör kiadásában „A knidoszi leány” címen. Szeredai-Gruber Károly új verseivel is beigazolja, hogy a legfigyelemreméltóbb tehetségek közé tartozik és megérdemli, hogy költeményeire ne csak szűkebb hazájának, Szlovénzónak magya sága, de a többi országokban élő magyarok is feligyuljenek. A következőkben a szerző szíves engedélyével néhány költeményt közlünk, amelyek jellemzik Szeredai-Gruber Károly lírájának szépségeit.

Ködös éjjel a bécsi Ringen.

Ma fáznak mind: A láradt emberek,
Kilobbant fények, végtelen telek.

Ma minden álom koldusrongyban jár,
S tavaszban a sápaút holdugár.

Torz, tépelt, gonyos újbesejtő rém
Gubbaszt ma minden szájuak szögletén.

A rikkancs, rokkant, verkiis, uccalány,
Mind égő, sajgó, könnyes nagy talány.

Szívem riadtan fölnessel s remeg:
Hull, hull reá a sóhajpermeteg.

Sok vesztett élet vádat s vért szítál,
Ködményező van. Bánatkárnevál.

Halk hazafájás, gyáva gyötörelm
Gyujt lankadt mecesest, uemán, nesztelém.

Ó futni, futni! Vágyam felzokog
Utánatok, hús, békélt alkonyok.

Akácós uccák, csókzenés rezék,
Megfogni egyszer még az Údv hárzók.

Didergő, ólmos, bus eső pereg,
S a boldogság oly messze szendereg.

Nem kellik fel a selymes, lágy szavak
Mik lelkem mélyén felaranylanak.

Vogyétek hát a vérző éneket,
Kilobbant fények, láradt emberek.

Kit csók nem illet, testvér mindalány,
Aránk az Éj, az örök nagy talány.

A knidoszi leány.

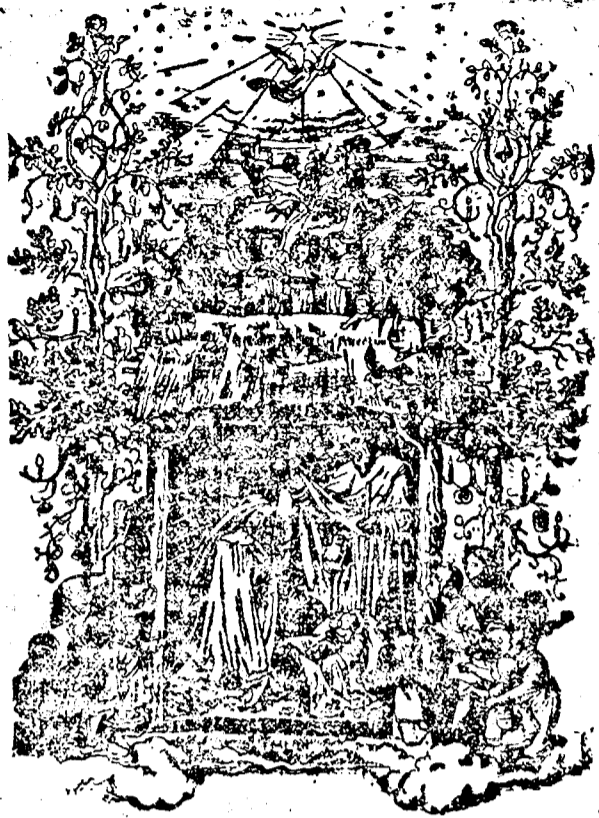
Most másodszer találkozom veled.

Hellászban én Kythéra papja voltam
S Knidoszban te voltál a szeretőm...
Tudom: A szent berekben bandukoltam
Mesét szemergő, izzó nyárelőn;
Égbe szökelltek sudaras platánok,
Pompázva nyíltak gyengéd mirisuszok,
Márvány pitvarban áldoztak a lányok
És ujjongtak a zengő himniszok.
Dal-ontó ajkán szűz megejtő szűznek
Epedt a vágy a láz, a nász után;
Csilláma kékllett titkos tárnatűznek,
Sugártól ittas volt a délután.
S emlékszem: Babérták sátorából
Rám perzselődött rébuszos szemed.
Csipőd hullásán megfeszült a fátyol,

Glykéra volt, Glykéra a neved...
Én ifju voltam, görög diadalmas,
S te cédrus-karcsu, selymes és szabad.
Reád mosolygott Kypris, a hatalmas,
S megvetette nászi ágyadat.
Mint tubarózsa gyöngykötésű száron
Píntél büszke, érces mellemen,
A zászlód voltam, nagy szállói álom,
S Menandrosz volí nevem...

Most másodszer találkozom veled.

Két Hermesz-szárnyu ezredév ködétől
Fakó lelkünk, bus erőtelén.
Anakreon iüzéres serlegéből
A mámort inni többé nem merem,
Biborló vágyam rózsaszínre hágyalt
És olykor fáj a lázus csókzene,
Nem kell viharzó, szomjas, vad imádat.
Csak láradt éjek hüvös kelleme.
Fanyar vágyok s te nem vágy már megejté
Hellén leány, dall zengő és remek,
De bájjadat titokszíromba rejtő
Ijedt virág, ki keblemen remeg...
Ha volna tán olympi nagy merésem,
Karom és kardom fényes, meztelen,
Apácutestéd és csudára készen
Még rám borulnak izzó éjjelen.
De egykoron Glykéra rabja voltam,
Bódító láng pogány oltár felett,
Piros hevem kacagva tékozoltam
S most Kypris-üző böjtök kellenek.
Legyen a vágy merengő klastrom-álom
S a nászunk szent, fehér vigilia,
Ne légy napom, de szende holdugárom,
Szűz mátkám. Lilla...

A SZENT ÉJ.

(Ludwig Richter fametszete.)

Ezen legmagasabb meghatalmazásunk alapján kijelentjük, hogy mindaz, amit báró Jellasics József, Horvátország, Szlavonia és Dalmácia hája elrendelni, rendelkezni, elhatározni jónak talál, ugyanugy tekintendő, mint ha Mi rendeltük volna, határoztuk volna el, ezért a legkegyelmesebben megparancsoljuk a magyar királyság, Erdély, és környező országai összes egyházi, polgári és katonai hatóságainak tisztviselőinek, méltóságainak és lakosainak bármilyen állásban és rangban, hogy a báró Jellasics József kormánybiztos által kiadott rendeleteinek engedelmeskedjenek, éppen úgy mintha azt Mi adtuk volna ki.

6. Különösképpen felhatalmazzuk királyi kormánybiztosunkat arra, gondoskodjék, hogy királyi kormánybiztosunk gróf Lamberg Ferenc megtámadói és gyilkosai valamint ezen szegyeteljes tett összes résztvevői és okozói ellen a törvény teljes szigorával járjanak el.

7. A polgári hatóságok többi folyó ügyeit a minisztériumhoz beosztott tisztviselők fogják, a törvény szellemében, tovább vezetni.

Amint az egész Monarchia közös érdeke, az egység megővése maradandó módon helyreáll, biztosítani fogjuk az összes nemzetiségek egyenjogúsítását és kölesönös módon, az összes érdekelt bevonásával, megfelelő törvényes úton, rendezzük ezt a kérdést, az összes koronánk alatt egységesített országokban és népeknél. Kelt Schönbrunn 1848. ok. 3. Ferdinand m. p. Récsey m. p.

Tehát ebben a kéziratban jelentették már be a kisebbségi kérdések rendezését.

Mennyibe került Aradmegyének az orosz bevonulás?

A Mult meséiből már csak kevés van hátra. Az iratok alján vaskos kötetek állanak, az orosz csapatok által okozott károk jegyzéke. Az oroszok kivonulása után egy bizottság szállt ki a károk megállapítására, a rekvirációk rendezésére és a vaskos költségjegyzék alján áll a hatalmas summa. Aradmegyének összesen 238.426 váltó forintjába került az orosz segítség és ezt az összeget a császári udvar fizette ki. Ennyi volt a hivatalos becslés, de az aktáknál talált panaszok azt bizonyítják, hogy a hivatalos ármegállapítások a multban, évtizedekkel ezelőtt sem voltak túlságosan kielégítőek, mert nagyon sokan panaszkodtak, hogy a bizottságok a felére értékelték az oroszok által elhajtott állatokat.

... Kialudt a fény... a rég elmúlt események újra ködbe merülnek, csak egy késői utód néhány lejegyzett sora tartja ében emléküket. A poros, sárga írások visszakerekülnek rejtekükbe, becsapódik mögöttük a nehéz vasajtó s talán megint nyolc évtized fog eltelt, míg a fakult írások egy véletlen folytán napvilágot látnak.

Marosi Rudoi.

Magyar karrierék Bucurestiben.

Megvalósult a békebelli jelszó: Keletre magyar! — Bucuresti közgazdasági életében előkelő szerepet játszanak a magyarok. — Erdélyi és budapesti magyarok a Calea Victoriein.

Budapest után Bucuresti a legnagyobb magyar város.

Amikor a székely góbé 1920-ban felkerült Bucurestibe, megállott a Calea Victoriei sarkán, nem állhatta tovább, megvakarta a füle tövét, azután nagyot sercentett és megszólalt:

— Jó, jó, azt tudtam eddig is, hogy megnyertük a háborút, de hogy Bukarestet is elfoglaltuk, azt nem hittem volna.

A székelynek igaza volt, míg a háboru előtt Bucurestiben csak kis szigeteket alkottak a magyarok, addig ma már nem tűnik fel senkinek, ha az uccán magyar szót hall, nem fordul meg és nem érdeklődik, ki jön a háta mögött, ki az, aki magyarul beszél. Ma Bucuresti belföld, főváros, ahol éppen olyan otthon érzi magát az erdélyi magyar, a „kisebbségi”, mint ezelőtt 15 évvel Budapesten. Magyar vendéglő, magyar kávéház, magyar pincér lépten nyomon. Magyar baka, magyar leány... Bucuresti, ma Budapest után a legnagyobb magyar város.

Keletre magyar!

Ezelőtt 20 évvel — a háboru előtt — jelszó volt Magyarországon: Keletre magyar! A Kelet pedig már itt kezdődött Bucurestiben. Aki ide lejött, az bucsut mondott egy időre Nyugatnak. Dupla fizetést kért (és kapott) és elkezdett dolgozni... Dolgozott a bankok, ahol magyar pénz volt (Marmorosch), dolgozott a magyar gépgyárak képviselőinél (Ni-

colae Fehér), magyar sósorszeszt terjesztett (akkor a Diana-sósorszeszt még piros-fehérvörös szallagos üvegben árulta Biermann ur Bucurestiben). A Kereskedelmi Muzem levelezői büszkén használták a magyar címet; dolgoztak és akkor nagy dolog volt Bucurestiben „dolgozni”, még nagyobb, mint ma.

Husz év előtt Bucurestiben főleg az idegen dolgozott, a bucurestii nagy ur volt: bojár. Megvoltak a földbirtokai és szivesebben töltötte a nyarat Szimajában és Nizzában, Ostendében és Vichyben, a telet Davosban és Párisban, néha Berlinben és Bécsben, a tavaszt a Rivierán, az őst inkább Egyiptomban, mint Bucurestiben. Nem is igen beszélt a háboru előtti Calea Victoria-taposó románul, hanem franciául; még a háboru után is arról lehetett megismerni az erdélyit, hogy az románul köszönt (a „regáti” bon jour-t kívánt). Így aztán az idegennek fág tere volt Bucurestiben és hamarosan vitte is valamire.

Magyarországnak kereskedelmi politikája az 1900-as években a Kelet felé tendált: a Keleti Akadémia ontotta a speciális képzettségű ifjakat, akiket a Kereskedelmi Muzem támogatott a Keleten. Ezenkívül a Magyar Bank, amely az Államvasuti Gépgyárat és a sójövédéket képviselte, meg a M. F. T. R. (a magyar Duna-gőzhajózási társaság) embereit találtuk Bucurestiben.

Békebelli magyarok a román fővárosban.

A magyarok a háboru előtt nagy szerepet játszottak a főváros társadalmi életében; Söpkéz Richárd, aki ma a szenátus tagja és a Marmorosch-Blank administrateur déléguéje, akkor került Bucurestibe, amikor Weisz Fülöp, a Pesti Magyar Kereskedelmi Bank mai elnöke érdekközösséget hozott létre a Kereskedelmi Bank és annak külföldi üzletbarátai, meg a Marmorosch-Blank között, amely ennek a tranzakciónak köszönhetette fellendülését. Mint Weisz Fülöp, illetve a Kereskedelmi Bank-konzern bizalmi embere, Söpkéz Richárd, akkor is megmaradt a bank élén, amikor a Kereskedelmi Bank érdekeltiségét Blankéknak politikai okokból likvidálni kellett. Ebben az időben mutatta meg Söpkéz Richárd, hogy méltó tanítványa Weisz Fülöpnek. Ma Söpkéz Richárd a román pénzüzetet egyik lehangadóbb faktora. Ugyancsak a Marmoroschnál, mint a Kereskedelmi Bank bizalmi embere, futotta meg nagyívű karrierjét Lichtinger Sándor, aki szintén megmaradt a háboru után a Marmorosch kötelékében, ahol ügyvezető igazgató lett. Lichtinger Sándornak azonban inkább a gabonaüzlet volt a speciálitása, ami a háboru előtti Románia üzleti életének legfontosabb tényezője volt; a nagy magyar gabonakereskedő-ház Strasser és König iskolájában nevelkedett Lichtinger, aki hamarosan a román gabonapiac legelső tekintélyévé küzdötte fel magát. Már a háboru után, amikor Amsterdamban megalakult a világgiaconak a párisi Dreyfus melletti legnagyobb gabonakereskedő konzernje, a Contimport, került Lichtinger a Marmoroschtól e vállalatához, amelynek keleteurópai üzleteit teljes hatáskörrel intézte. Ezelőtt egy évvel hagyta el Romániát Lichtinger, hogy a budapesti Contimport elnöke-vezérigazgatói székét elfoglalja; de emellett megmaradt a bucurestii háznál is administrateur délégué minőségben.

Új nevek.

Már a háboru utáni karrierék közé tartozik Német Lajos igazgatóé, aki a Marmorosch Bank könyvelési osztályának főnöke.

A budapesti Victoria konzern bizalmi embere volt a Moara Comercialánál, ennél a hatalmas exportmalomnál Dan Oszkár. Csak nemrég hagyta el Bucurestit és lett az aradi Neuman-malom vezetője. Ugyancsak ősbucurestii magyar a Nicolae Fehér-cég (ma Societatea Comerciala Romana) vezérigazgatója. Halász igazgató is, munkatársá-

val, Schiller Ottó igazgatóval együtt. Az új bevándorlottak között első helyen a Resica igazgatóját, Révay Károly dr.-t kell említenünk. Budapestről, a Steg-központhól került Romániába, a Resica nacionalizása után. Nagy képességei, megnyerő modora hamar előkelő helyet biztosítottak Révay dr.-nak a bucurestii társaságban, ahol „a Resica nagykövete” címet adományozták neki. Ugyancsak igazgatója a Resicának Fleischacker Károly is, aki évtizedes resicai munkásság után került fel a fővárosba a vezérigazgatósághoz, ahol bizalmi állást tölt be.

Az aradi „Astra” bucurestii vezérigazgatóságánál Molnár László igazgató képviseli a „beérkezett” magyarokat. Igazi selfmade-man; egyike a legnépszerűbb bucurestii magyaroknak. A Resicától került annak fiókvállalatához a Socomethez Blum Béla igazgató, a jovialis „vas-ember”, aki ma a Socometnél, a „Resica” eladási szervezeténél tölt be felelősségteljes, vezetőállást.

A biztosítók közül Vermes Jenő, a Britania-biztosító vezérigazgatója futott be szép karriért. Vállalata egyike a legjobban vezetett biztosítóknak, amelynek élén Vermes joggal élvezi az angol üzletbarátok bizalmát. Ő Révay dr. mellett a legelegánsabb bucurestii magyar.

A kereskedőtársadalomban Löwenbach Alfréd képviseli a tekintélyes magyarokat. Löwenbachék ugyan már szinte elfelejtettek magyarul; ősbucurestiek, de magyar érzelmük közismert. Söpkéz karriért futottak be és tekintélyre tettek szert. Klingenberg Béla, aki a háboru előtt a Kereskedelmi Muzem levelezője volt, Schlanger Imrével együtt, akit szellemessége, jó kedélye tett a bucurestiek kedvencévé. Dr. Tolnai János az újabb bucurestiek közül való, de máris sikerült előkelő helyet biztosítania magának a bucurestii társadalomban.

A Petrozsényi Szénbányák igazgatóságánál is találunk néhány kiváló magyart, akik ugyan a legfiatalabb bucurestiek, de tekintélyben nem állanak a régiek mögött: Valkó, Kozma, Fillenz igazgatók. Kozma Viktor a hatalmas vállalat adminisztrációját irányítja széles látókörrrel és nagy képességekkel. Fillenz igazgató a legodaadóbb és legfanatikusabb hive a bányavállalatnak, aki kereskedelmi igazgatói minőségében rövid idő alatt a szakkörökben óriási népszerűségre tett szert. Valkó igazgató méltó harmadik a

triumvirátusban. Érdekes karriert futott meg Erdős tükör, az UGIR agilis vezetője. Ősbucurestii, aki aktiv katonának készült, de karrierjét a háború kettétörte; ma egészen bizonyosan nem cserélne semmilyen ezredessel sem...

A bucarestii magyarok nemrég néhány kedves urral szaporodtak: a szesz-szindikátus vezetőivel, akik közül első sorban is a népszerű Erdős Zsigmond igazgatót kell megemlítenünk. Kellemes, közvetlen modora hamarosan sok barátot szerzett neki. Sajnos, nagy elfoglaltsága csak ritkán engedi meg, hogy a bucarestii magyarok körét látogassa.

Mikor az utasok tölték a vonatot.

Izgalmas utazás Aradtól Pankotáig. — Gazdag büffé, sok forgalmi akadály. — A tréfás miniszteri biztos.

Írta: Lócs Rezső ny. polgármester.

1906. december elseje. Élénk sürgés-forgás a Radnai-ut elején. Lázás tevékenység mindent. Csoportokba verődöm urak, ide-oda siető vasuti sípkás emberek, itt-ott egy még frissen csillogó arany sráf. Fehér kendőkkel borított tálakon izletes falatok, akad egy-egy kosár borral és ezüst nyaku pezsgővel. Aztán minden eltűnik egy vadonatúj vasuti kocsi belsejében. A város előkelőségeinek a hideg ködtől borossá vált arcai felderülnek, mert hát ahol fehér kabátos pincérek kandikálnak ki a szalonkocsik ablakaiból, ott nincs helye a száraz hivatalos eljárásokon megszokott uralomnak.

És így is volt. De ha a Hegyaljai Motoros Vasut megnyitásának ünnepélyére meghívott vendégek nem is csalódtak, a felelős tényezőknek ez a nap nem egy keserű órát rejtegetett méhében. A közönség mulat — a rendező izrad — aminthogy az már lenni szokott. Reggel 9 órakor megindult az első elektro-benzines hegyaljai vonat ködben, esőben mintha a természet így adta volna tudtul azoknak, akiket illet, hogy lesz még ebből baj is. Egyelőre azonban simán megy minden. A három kocsi-ból álló vonat dübörögve, büszkén keresztelje a város határánál a nagy vasut sineit, a bakter tiszteletteljesen szalutál, megjelenik az első pincér és nagy tálcán körülhordozza a párolgó teát, mögötte a piccoló sírhög, a hideg időben szívesen látott egyéb belső melegítővel. Jól megy minden, tehát bátran előre az első állomás: Mikalaka felé. Megállunk. A göng keleti lelkész az előjáróság élén beszédet mond, szentelt vizet hint a kocsinkra, a társaság beszáll, három kedves vendéggel több. Glorvácson ugyanaz, Mondorlakon is, de itt az a kis különbséggel, hogy Stefanut barátunk, a vasut elömlökatainak egyik lelkés, áradhatatlan harcosa, az üdvözlő beszédre illetlenül hamarabb válaszolni akaró elnök irat az ablakoknál kíváncsiságos közönség nem mindennapi mulatására a szentelt vízbe nártott virágsomóval arcon törli egy véletlen mozdulattal és így nemcsak a vonatot, de az elnököt is megszentelte.

Szabadhelyen banderium, rezes banda, beszéd, újból szentelés, a vonat már alig képes a folyton szaporodó vendégsereget befogadni. De nincsen baj, a büffé bírja és míg ez a helyzet magaslatán áll, addig magas nívón marad a hangulat.

A vergődő motor.

De közeledik — Világos! Oh, Világos, szomorú emléke minden magyaroknak, de szomorú emléke a vasut vezetőinek különösen. Mert hát a világosi községi háza előtt megbleszklik a motor, nem bírja a 30 nro milból is nagyobb emelkedést. Kétszer-háromszor visszatolja a vezető a vonatot, neki-neki lendül, de hiába! 5-6 méterrel a legmagasabb pont előtt mindannyiszor csökönyösen megáll. A miniszteri biztos homloka ráncba borul, a direkción izzad, a vezető szitkozódik, Világos közönsége a vergődő vonat körül csoportosul, van aki kártyvendve nézi a motor vergődését, mert hiszen nem csupán barátokból áll a hegyaljai lakossága. Egy mentő gondolat! Az ötödik neki-lendülés előtt az intézők kérelmére a közönség leszáll, könnyit a vonat terhét és amikor az a kritikus ponthoz ér, belekapaszkodik a kocsikba, tojja a vonatot és — hurrá! — fent vagyunk.

Meghódítottuk Bucurestii

Egész lögiója él még Bucurestiben a magyar orvosoknak, ügyvédoknak és másoglalkozásu intellektuelleknek, akik kitartásukkal, szorgalmukkal és képességeikkel hamarosan a bucarestii társadalom számottevő tagjaivá válnak.

A székely góbének igaza volt: a bucarestii magyarok lassan-lassan, szellemi képességeikkel és energiájukkal meghódítják Bucurestii, ahol ők a román-magyar közeledésnek legjobb pionirjai.

Hátszegi Ernő.

Amde időközben 3 óra lett és déli 12 órára volt bemozdva a pankotai Tagányi-kurián a villásreggeli. Még mindig semmi baj, a büffé még bírja, a miniszteri biztos arca is mosolyra derül, tehát vígan Pankota felé. Csak a direkción nem nevet, mert tudják, hogy Livadia közeledik, a világosihoz hasonló emelkedéssel. De ezen is túl vagyunk.

Kétszer kellett ugyan nekilendülnünk, de már másodsorra a tetőn voltunk. — Elhárult odamenet az utolsó akadály és az első motoros vonat csekély 5 órás késéssel végre kikötött Pankotán. Csodálatos hatása volt utasainkra a sok emóció, mert dacára annak, hogy büffénk már tekintélyes defektust mutatott, Tagányi igazgató-társunknak nem volt oka panasza: elfogyott nála is minden, ami a gyomornak kellemes.

Délután 6 óra után a társaság emelkedett hangulatban — a Tagányi-pince borai felsége-

Émlékezés az aradi „Uri-bandára.”

A hamis cigányok és az igazak.

1899. évben Kalmár Lajos, aradi kir. pénzügyigazgatósági fogalmazó kezdeményezésére alakult meg az aradi „Uri-banda.” Eleinte tanulatással telt el a „banda-óra”, majd kezdett összeszokni a banda, de bizony sok nehézséggel kellett megbirkózniok, mert például a nagybögösnek krétával jelölték ki a bögő nyakán a hangokat. Az első kísérletezéseknek csakhamar híre terjedt a városban és rövid idő alatt megalakult az aradi „Uri nagy-banda”. A tagok az akkori hivatalnoki karból rogrutálódtak. A „banda” primása: Szabolczay Lajos, volt kir. ügyész lett, másodprimás: a már elhalt dr. Vannay János ügyvéd és Uray Sándor református segédlelkész, tereprimás: Persa Péter, a Csanádi Gazdasági Takarékpénztár elhalt titkára, cimbalmosa: dr. Beniczky Kálmán törvényszéki aljegyző és Buday János várm. főtisztv., kis bögöse: Kovácsy Alajos várm. tisztviselő, sípos és tárogató: Székely Károly és Joannovits Sándor Acsev, tisztviselő, kontrások: Kalmár Lajos p. li. fogalmazó és Szabolczay János vármegyei pénztári ellenőr, brácsos: Uray József törvényszéki aljegyző, bögösel: Péterffy Akos gazdasz és Keller Lajos vármegyei aljegyző. (Keller Gúgéről mondják, hogy a bögő vonóját a nyilvános szereplésekor szappannal kenték be és bármily erősen húzálta is, bizony nem adott hangot a bögője.)

A tanításokat Kalmár Lajos végezte és kellő gyakorlat után „kiált” az Uri-banda nyilvános szereplésre. Előbb baráti körökben, családi összejöveteleken húzták a szebbnél-szebb magyar nótákat. T. i. az Uri-banda csak magyar nótákat játszott, mert mint mondják „tingli-tangli” nótát akárki is tud muzsikálni, míg ők csakis szívből jött és szívhez szóló nótázásra vállalkoztak. Sokszor muzsikáltak az akkori tisztviselők és családtagjaik által szívesen látogatott katolikus-kör helviségeiben, majd később Battonyára, Orosházára és Temesvárra látogattak át koncertezni.

Temesváron a kaszinóban volt a hangversenyük, amelynek műsorán Haller Irma énekesnő és Dancs Ferenc koncerthegeidus is szerepeltek. A nagy teremben oly sokan jelentek meg, hogy a rendezőség kénytelen volt a székeket kihordani a széles közönség szor-

sek voltak — beszállt a visszainduló vonatra, egy fűty és a motor fűlsikető pufogtatás között megindult Arad felé. Kedélyesen tárgyalta a társaság az átélte eseményeket, csak az igazgatók hangulata maradt nyomott. Mert hát mindezek után mit szól majd a miniszteri biztos, megadja-e a forgalomba helyezéshez az engedélyt? Azután mi lesz a 8 órára hirdett bankettel és a reánk várakozó kétszáz vendéggel? Meg a kovaszinci görbével, melyet jövet éles csikorgással bár, de mégis áthaladtuk? Birja-e a máf legyengült motor a 40 méter sugaru, szokatlanul éles görbét?

A kormánybiztos tószája:

Az aggodalmaknak csak egy része vált be, t. i. Kovaszinc. Amitől féltünk, bekövetkezett: megakadtunk. Amde Világos példáján okulva már az első megakadásnál jókedvű közönségünk ismét leszállott és tréfákkal fűszerezett nekilendüléssel tolt a vonatot és túlvoltunk a görbén. A bankettre várakozó vendégeinkkel sem volt baj, jó kedvben, sörözve, borozva találtuk őket, az étel sem hűlt ki, a bankettet megtartihattuk. De a miniszteri biztos? Egy súlyos kő esett le szívünkről, mosolyognunk kellett, mikor a miniszteri biztos toaszjában kijelentette, hogy hát rendben is van minden, meg is adta volna a megvitáshoz az engedélyt, „szívesen hozzájárul az igazgatóság kérelméhez (?)”, hogy egyes kisebb pótlások eszközése végett a vasutat egy későbbi időpontban nyissák meg.

Azóta villamos motor perenyi pontossággal viszi a hegyaljai vasutat, nincs álomból felriasztó pufogtatás, ágyudőreijhez hasonló detonáció, nincs késés, lánggal égő motorkonyhák, gyalogséták vasuti jeggyel a zsebben és én azt hiszem emek a kis vasutnak most már a Hegyalján is csak barátai vannak és hogy minden érdeket velünk örül a kis vasut jövő évi 25 éves jubileumának.

rosan egymás mellett állva várta az Uri-banda megnyitó muzsikáját. A hatás óriási volt a publikum tapsvihara közben rohant fel a pódiumra Dóczy Lajos, az általános ismert népdalköltő s könnyes szemekkel ölegette Szabolczay Lajos „primást” a gyönyörű muzsikáért. A publikum zajos kívánságára a műsor többi száma elmaradt és az egész estét az Uri-banda játszotta végig. Dóczy Lajos közben a lakására sietett és az összes addig megjelent szerzeményeit elhozta és a „bandának” ajándékozta.

Sok éven át volt együtt a „banda”, sok-sok kedves estét szervezven hallgatóinak, míg a „nagy kaszás”, na meg a hivatali áthelyezések folytán megfogyott a banda létszáma és elhallgatott a hegedű. De csak egy időre, mert a nagy háború után újra feléledt az Uri-banda s ha már nem is „nagy-banda” létszámával, de ép oly lelkesedéssel és tudással jöttek össze Grumáz György primáskodása alatt. Dr. Palágyi Jenő kiváló tereprimás, Zala Sándor a szíves kontrás, Szabolczay János, a jó öreg brácsos és Dömötör László kisbögös közreműködésével megalakították az „ötös uribandát.”

Egy baráti összejövetelkor a jelen volt vendég nagy titokban áthívta a „Vadászkürt” vendéglőben muzsikáló Rácz Károly debreceni híres bandának öt tagját egy kis „hallgatásra”. A két banda tagjai bizalmatlankodó barátsággal üdvözölték egymást és egy kis vita után eldöntötték, hogy az aradi banda játszon előbb s majd utánuk Rácz Károly bandája. Az aradi „Uri-banda” Grumáz György „primás” intésére belekezd a Rácz Károly bandájától nagy titokban eltanult angol nótába és a legnagyobb precizitással, nagy tüzzel húzta el. A debreceniek összenéztek, sugtábugtak, nem tudván kitalálni, hogy hová való banda lehet is ez és hol tanulták ezek az „sláger” darabjukat.

De csakhamar ők is rázendítettek egy másik sláger darabjukra, melynek befejezése után megindult a két banda tagjai között a most már melegebb barátkozás.

Nem is kell külön említenem, hogy ezután már teljes egyetértésben szórakozott és szórakoztatott mindkét banda a hajnali órákig.

Invalidus.

Szemfől-szemben Zogu diktátorral.

A huszadik század legszédületesebb karrierje. — Zogu a tevehajcsár, a kucséber, a zugsführer, a forradalmár, az emigráns, a miniszterelnök, a diktátor, a király. — Több mint kétezer embert végeztetett ki Achmed Zogu. — „Megjelenés frakkban, az összes rendjelekkel“.

A diktátor bonvivant-kosztümben logadott a palotájában.

(Arad, dec. 24.) Gyorsan szaladt végig gépkocsink az albán hegyek között kigyózó országúton. Egy órája már elmúlt, hogy elhagytuk Durazzot, amikor kísérom intett a sofförnek, hogy álljon meg.

— Látja uram azt a házat ott a dombtetőn — kérdezte. — Az arról nevezetes, hogy ott született Achmed Zugo bej, az albán közársaság elnöke.

Az idő vas fogától alaposan megviselt ház állott az országút mellett. Az ut felé néző fronton nem volt ablak, csak egymás mellé sorakozott lőrés. Már akkor, amikor építették felkészültek arra, hogy ez a ház gyakori ütközetek színhelye lesz. És ki tudja a régi világban hány ezer lövést adtak le ezekből a lőrésből. Ez tehát az a ház, ahol meglátta a napvilágot az az ember, aki a huszadik század legfantasztikusabb és szinte hihetetlen karrierjét futotta be.

Nemsokára tovább indultunk az új főváros, Tirana felé. A városközi forgalmat autón, autobuszon és repülőgépen bonyolítják le. Utitársaim, Vasill Kaluccy, miközben autók egymás után hagyták maga mögött a kilométereket, Achmed Zogoról mesélt...

— Achmed Zogu igen előkelő családból származik. A Zogulli-ház sarja. Ez a család a Parse Matit címet viseli annak emlékére, hogy egykoron a Matja vidék tizenhárom törzsét vezallusává tette. Egyébként Albánia északi részéből származnak, ahol civilizálatlan, harcias és félnomád törzsek laknak.

— Érdekes, hogy valamennyien keresztények voltak és a germán keveredés meglátszik rajtuk. Kék szemük, külsejük és a még mindig divatos Walter, Akmann keresztnevek bizonyítják, hogy leszármazottjai azoknak a germán harcosoknak, kik annak idején az albán szabadsághős Szkanđer bég támogatására siettek.

— A Zoguli-család azonban mohamedán és a legöregebb férfitagja mindig a pasa címet viselte, amit a konstantinápolyi magas porta is mindig elismert.

Majd Achmed Zogu beiról beszélt Vasill Kaluccy Valona város prefektusa. Szinte hihetetlenül hangzottak mindazok, amiket az albán államfőről elmondott. Néhány napos tiranai tartózkodásom alatt azonban alkalmam volt meggyőződni arról, hogy az államfő élete és pályafutása versenyre kel a legfantasztikusabb regénnyel.

Az elindulás.

Az államfő ősei durgazdag emberek voltak és Albániában igen előkelő pozíciót töltöttek be. Az örökös harcok, csatározások és förtü életmódjuk azonban felemésztette a nagy gazdagságot és Zogu nagyapja már szegény ember volt. A fiatal Achmed igen szűkös viszonyok között látott napvilágot. Anyja azonban, aki a rajongásig szerette fiát mindent elkövetett, hogy „uri nevelést“ adjon fiának. Konstantinápolyba küldte, ahol a Galota Serrail Liceébe íratta be. Itt tanult néhány évig és szívta magába a kulturát az ifjú Achmed. Kalandos vére azonban nem hagyta nyugodni. Nem tudott beleilleszkedni a szűkre szabott korlátok közé és egy szép napon otthagya Konstantinápolyt visszatért Albániába — szülőföldjére.

Mint öszvérhajcsár kezdte odalaza az életet. Egyik faluból a másikba hejtotta, etette, itatta, legejtette a kereskedők áruval megrakott öszvéreit.

Szorgalma és kivételes képességei azonban hamar kiemelték szűkös környezetéből és néhány hónap múlva a fiatal öszvérhajcsárból már vállalkozó lett. Saját öszvéreivel fuvarozott, majd lovakat vásárolt és azokat utasoknak adta bérbe.

Nyugtalan vére azonban kergette tovább. Kereskedőnek csapott fel. Nyakába szottta üzletét és egy kosárban hordozta, rokon kínálta a nadrágszíjat, bicskát, fésűt és a többi olcsó holmit. Bebarangolta az Balkánt, Szerbiát és itt sajátította el a

szerb nyelvet, aminek később nagy hasznát vette.

K. u. k. Zugsführer.

De jött a háború és ez véget vetett jól jövedelmező kereskedelmi tevékenységének. Bevonultak Albániába az osztrák-magyar csapatok. Az alig 20 éves Achmed Zogut Vorro községben, mint tolmácsot alkalmazták és rövid idő alatt k. u. k. Zugsführerre léptették elő. Később, amikor a megszálló csapatok a polgári közigazgatást szervezték jegyző, majd járási főnök lett. S amikor a megszálló csapatok kivonultak, a mellén már ott díszelkedett a katonai érdemkereszt.

A háború után szinte havonként váltakozó forradalmak fergetegében mindig jól megállotta helyét. Minden forradalomnál ott volt, mindig nagyobb és nagyobb szerepet játszott. Volt miniszter, majd emigráns, miniszterelnök, újra emigráns, míg egy szép napon Albánia diktátora lett. Az emigráció szomorú kenyerét Bécsben, Budapesten, majd Belgrádban feltölte. Jugoszláviában intenzív működést fejtett ki, az állam hathatós támogatásban részesítette és jugoszláv pénzen szervezte meg az albán ellenforradalmat. Amikor már

Egy aradi ur Heine sírjánál.

A párisi temetőör nem ismeri Heine nevét. — Páris városa minden héten rózsacsokrot küld „Anrienn“ sírjára. — Séta a montmartrei temetőben.

Karácsonyi számunkra kaptuk az alábbi cikket. Talán útmutatásul fog szolgálni Párisba utazó olvasóinknak, ha fel akarják keresni a nagy német költő sírját.

Páris északi városrészében, a Montmartre nyugati lejtőjén van a „Montmartre“-temető, hol a német nemzet egyik legnagyobb költője, a nagy álmódzó: Heine Henrik alusza örök álmát. Pár év előtti párisi tartózkodásom idején nem mulasztottam el az alkalmat, hogy kedvenc költőim sírját felkeressem és iránta való mélyszéges kegyeletemnek egy szál virággal kifejezést adjak. A dolog nem ment könnyen, mert amikor a temetőörnél a sír felől tudakozódtam, bambán nézett rám és fejét tagadólag rázva, felelte:

— Sajnálom uram, de ezt a sírt nem ismerem!

Meg voltam botránkozva.

— Mit — kérdeztem méltatlankodó hangon. — ön temetőjük egyik világhírességét nem ismeri?

Mire utólag kérdezte, hogy hát kit is keresek tulajdonképpen?

— Kit, hát Heine Henriket, a németek egyik legnagyobb költőjét!

— Mais oui monsieur! Anrienn c'est autre chose! Ce n'est pas loin d'ici, je vais y guider á l'instant!

(Ó igen uram, „Anrienn“ az már más. Nincs messzire innen, azonnal oda fogom önt vezetni.)

Érdekes, hogy a franciák egész keményen ejtik ki Heine nevét: t. i. így: „Anrienn. Hogy miért? Azt ők tudják. Ha „Heine“-ről beszélünk és „Heiné“-nek ejtjük ki, ezt nem értik meg s nem is sejtik, hogy kiről van szó.

Igy hát vagy 50 lépésnyi út után, a második fordulónál értünk ama szentélyhez, ahol lombos fák között álmódja tovább az emberi élet örökszón álmait, a nagy német költő.

Amint felpillantottam a gyönyörű márványból faragott szoborra, mely a szomorú, ábrándos tekintettel álmódzóan a távolba néző költőt oly megkapó hűséggel ábrázolja, úgy tetszett nekem, mintha akkor is egy szívbe markoló költemény születnék meg agyamban, melyből annyi kristálytisza gondolat, annyi kedély, annyi szívet és lelket gyönyörködtető mestermű fakadt. S ahogy megindultan nézésébe merültem, felelevenült lelkemben e sokat szenvedett ember élete, ki nyolc évig halódott élőhalott módjára, a „matrac-sír“-ban. Valóban érdekes, hogy talán éppen

mindent előkészített és csapatait az albán határ körül összpontosította, betört Albániába és legnagyobb ellenfelét Fan Nolit Albánia akkori miniszterelnökét, aki polgári foglalkozásra nézve görög keleti püspök volt és jelenleg Moszkvában él emigrációban, elkergette.

Bevonul a diktátor.

Amikor Albániában átvette a hatalmat, a legkeményebb diktatúrát valósította meg. Csendőrszuronyokra építette fel hatalmát és a legkiméletlenebb eszközökkel számolt le ellenfeleivel.

1925 és 1926 években több mint kétezer halálos ítéletet hajtottak végre Albániában s a diktátor kijelentése: „Nincs kegyelem“ szálló ige lett az egész országban.

Először szerb-barát politikát folytatott, amikor azonban a jugoszlávok nem akartak több pénzt adni neki, hirtelen fordított egyet a kormányrudon és a leghatalmasabb fegyverbarátságra lépett a jugoszlávok legnagyobb ellenségével az olaszokkal. S ma Albánia olasz gyarmattá vált.

Achmed Zogu nem ismert soha ellenvéleményt. Erőszakos, kegyetlen és kiméletlen. A legjobb barátját minden lelkiifurdalás nélkül kivégeztette, ha úgy találta, hogy utjában áll. Példa erre sógora Cena bég, aki az emigrációban leghűségesebb fegyvertársa volt. Cena bég Albániában nagy népszerűségnek örvendett és amikor Achmed Zogu meggyőződött arról, hogy a prágai albán követ utjait kereszteli és meg akarja akadályozni azt, hogy ő

eme költeményei a legszebbek, a legszivhezszólóbbak, a legmegkapóbbak. S eme nagy költő, kinek száműzetésben, szívében a honvágy marcangoló kinjaival, Franciaországban kellett élete utolsó éveit eltöltenie, nemzete legnagyobb ellenségének földje lett örök pihenésének helye. Sírján magasra tornyosuló friss virág, koszoru és névjegy díszlett s amikor a temetőörnél egy különösen szép virágcsokor eredete felől tudakozódtam, azt felelte:

— Ezt Páris városa küldte, mely hetenként juttat ide egy-egy szép virágcsokrot.

S ahogy nézem a sírkerítés fehér márványlapjait, szemembe ötlött a szívbe markoló gyönyörű sírfelirat, amelyet Heine verseiből vészték a sírra. Szébbet, fenségesebbet nem találhattak volna. A honvágy legfájdalmasabb legmegrázóbb, szívetépő panaszja és fájdalom elégiája ez.

Könnyek gyűltek szemembe. Egy virág-szálat s a szokásnak hódolva, névjegyemet meghatottan a sírra helyeztem. Lelkem mélyéig meg voltam rendülve. Hazamentem s megindultságomban úgy véltem legméltóbban hódolni a nagy költő emlékének, hogy a fenséges sírfeliratot nyomban magyarra fordítottam. Ime:

„Hol pihensz meg fáradt vándor,
Há majd időd elhaladt?...
Tálmák között, déli tájon?
Vagy a Rajnán, hős alatt?”

„Sivatagban, omló-hantón,
Idegen kéz földel el?
Vagy morajló tengerparton
Homok-sír alján leszel?”

Bármiként lesz, csak körülvesz
Isten ege itt, vagy ott;
S örökmécsesként lebegnek
Fölöttem a csillagok.”

Ha a fordítás rossz, bocsássa meg azt nekem Heine megdicsőült szelleme. Hiszen olyan nagyon meleg szíve volt. Ő a kéklő magasságon bizonyára együtt trónol ragyogó fenségben a többi nagy költőjejedelemmel s mélabus, szomorú mosollyal nézi a föld lármás epigonjainak tülekedéseit. És az Önök bocsánatára is számítok kedves olvasóim, hiszen a megértés, a türelem, a jószág, az ember-szeretet, a megbocsátásnak legszebb ünnepé ragyogja ma be az egész világot...

Kernel Izsó.

tervét megvalósíthassa és királvá koronázassa magát, egész egyszerűen kiadta az utasítást:

— Cena bégnek pusztulnia kell!...
...és pár hét-mulva Prágában a Pasage kávé háznál egy Baby nevű albán diák golyójától holtan terült el Cena bég a padlón. Amikor pedig a merénylő a főtárgyaláson vallani kezdett, ismét eldőrdült a revolver és a bírák előtt átlőtt szívevel esett össze a merénylő: Achmed Zogu keze mindenüvé lesújtott, aki utjában állott.

Zogu anyjának álma.

Alkalmam volt Tiranában egy igen magasrangú tisztviselővel beszélni, aki szintén sok érdekes dolgot tudott az albán államiőről.

— Ő mesélte el nekem — mondotta feketékávézás közben tiranai ismerősöm, — hogy anyja néhány nappal Achmed Zogu születése előtt azt álmodta, hogy fia gyermeke született, aki amikor világra jött az

albán címert tartotta fogai között. Az anya később elmesélte gyermekeinek az

Külön kihallgatáson Achmed Zogunál, az albán diktátornál.

A miniszterelnökség sajtóosztálya utján adtam be délután 2 órakerékvényemet. Irásban közöltem szándékomat, hogy külön kihallgatáson szeretnék megjelenni a diktátornál. Akkor még „csak“ köztársasági elnök volt. Másnap reggel 10 órakerékvényem az ezredes keresett tiranai szállásomon.

— Az elnök ur délelőtt egy órakerékvényemre adott feleletet — közölte velem. — Megjelenes frakkban, az összes kitüntetésekkel. Fél egy órakerékvényemre jött önérte. A kabinetirodában megkapja a szükséges utasításokat.

A kitűzött időben teljesen felkészülve várakoztam az autóra. Miután nincsenek kitüntetésem, kénytelen voltam kitüntetések nélkül megjelenni a diktátor magas színe előtt. De meglepetés az, hogy fel sem tűnt neki. Legalább is arra enged következtetni az a tény, hogy ő sem okoskodott a mellemre semmit.

A kabinetirodában először elláttak a szükséges utasításokkal és aztán bevezettek a fogadó tereibe. Egész elegánsan berendezett szoba volt. Bőrgarnitúra, íróasztal, állólámpa olyan mint amilyennel erre mifelénk előkelőbb bankvezetőknel szoktunk találkozni. Pontosan egy órakerékvényemre nyílt az ajtó és egy diszformisba öltözött fiatal ember lépett be és harsány hangon német nyelven elkiáltotta magát!

— Achmed Zogu bég, az albán köztársaság elnöke.

Belépett a diktátor. Magas, sovány, ideális férfiszépség. Szurós szemei vasakaratót árulnak el. Vad elszántság tükrözik ki szeméből. Uniformisban volt. Fehér dolmány arany- és piros díszítéssel. Fehér térdnadrág feszült lábain és fehér keztyűbőr csizma. Lukább egy nperetibonyiván benyomását keltette. Ha

álmodt és nemsokára Achmed bég szentül hitte, hogy Albánia királyának született.

— Egész életén és törekvésein ennek az álomnak hatása érezhető volt és ez a csodás álom inspirálta cselekedeteit is.

Több napos albániai tartózkodásom alatt alkalmam volt meggyőződni arról, hogy Albániában minden üzleti alapon áll. Az albán forradalmak sorsa sohasem az önfeláldozáson és a kiöntött vér mennyiségén dől el, hanem azon, hogy ki bírta tovább pénzzel. Az albán forradalmároknak minden cselekedetét üzleti érdekek korlátozzák és aszerint jönnek ki az erdőkből, vagy mennek oda vissza. Nem vágnak eret magukon másoknak harcos szándékaiért.

— az életüket is csak pénzért teszik kockára és a forradalom Albániában üzleti alapon nyugszik.

Achmed Zogunak pénze volt telég. Először adtak a jugoszlávok, később az olaszok, természetesen, hogy ilyen körülmények között azt tehetett, amit akart. Hogy azonban meddig, arra a jövő fogja megadni a választ.

azonban mélyen a szemébe néztem, könnyű volt kiolvasni:

— Ez az ember mindenre képes. Irgalmatlan, kegyetlen, mindig az agyára hallgat és sohasem a szívére.

Husz percig tartott a kihallgatás. Német nyelven beszélgettünk. Németül bécsi dialektusban beszélt. Nyilatkozott mindenről. Belpolitikáról, terveiről, megvalósítandó reformokról, külföldi kapcsolatairól.

— Tíz év alatt megreformálom az egész országot. Nyugati kulturát teremtek az egész vonalon. Reformjaimat minden körülmények között végrehajtom. Nem ismerek akadályokat, amit kitűztem magam elé, azt megvalósítom. Boldog ország lesz Albánia.

Amikor pedig expozéját befejezte, még néhány kérdéseimre válaszolt és azután kemény hangon jelentette ki:

— Több mondanivalóm nincs. Köszönöm, hogy eljött Szerkesztő ur. Nagyon örültem.

Majd az íróasztalról egy fényképet vett elő. Néhány szót írt rá és átnyújtotta.

— Tegye el emlékül, — mondotta. Kezet nyújtott. Megbiccentette fejét és távozott.

...és én másnap autón Valonába utaztam, ahol hajóra szálltam.

Két esztendővel ezelőtt történt találkozásom Achmed Zogu bejjel. Közben ő király lett — a „független“ Albánia koronás királya. A közelmúltban meg akarták mérgezni Zogu Őfelséget. Ez adta nekem azt a gondolatot, hogy emlékeim között kutatva megírjam ezt a cikket Zogu aibán királyról, aki a huszadik század legszédületesebb karrierjét futotta be.

Ferenczy György.

Érdekes vadászkalandok.

Irta: BÓDY BÓDOG.

A vadászat sportja iránt érdeklődők számára változatos tartalmu kötet kerül rövidesen a könyvpiacra Bódy Bódog, a régi kitűnő vadász összegyűjtötte sok esztendő érdekes vadász-történeteit és könyvalakban bocsátja a nyilvánosság elé. Ebből hoztuk mutatónak az alábbi két kedves esetet.

Az önfeláldozó fogoly-pár.

Egy szép, verőfényes nyári napon a gazdaság területén, gondtalanul járkálva, szokatlan támadás ért. Egy fogoly mama felborzolt tollakkal, leeresztett szárnyakkal kétségbevonhatatlanul támadó szándékkal futott felém. Én rögtön tisztában voltam vele, hogy ez a szokatlan vakmerőség azonos a kotló támadásával, amikor csibéit félti. Körültekintettem a területen és tényleg megtaláltam nagyszámú apró, még repülni nem tudó csibéket, melyeket a kakas, a családító igyekezett heterelni egy közeli sűrű akácós remisebe.

rődnek velem a fogolyszülők. De nem így történt. Alig hogy a tyúk a bokrok között eltűnt, ime hirtelen elém kerül a kakas és ez most ugyanolyan módon, de még vakmerőbben támad, mint a párja és azon fáradozik, hogy minél távolabb tereljen el családjától. Ez persze teljes mértékben sikerül is neki. Nekem pedig nagy élvezetet okozott azzal, hogy szemtanúja lehettem a szülői szeretet nem közönséges példájának.

Mikor végre a fogoly-kakas elegendőnek vélte a távolságot, ez is kinyújtzkodott, körültekintett, felreppent és egyenesen ott ereszkedett le, ahol családját hagyta. Látható ebből, hogy az állatoknak nemesak eszük, de szívük is van és bizony a családfenntartás érdekében sokszor nagyobb áldozatokra képesek, mint a „teremtés koroná!": az emberek.

Az okos vadlud.

Megirtam a fogoly-pár önfeláldozását, a mi fényes bizonyítékát szolgálhatja ezen állatok intelligenciájának. Most egy hasonló esettel számolok el, amely újból az állatok észbeli tehetségét igazolja.

A vadludak őszi vonulásának idején megfigyeltem, hogy nagy csapatokban jöttek és a gazdaság vetéseire ereszkedtek le, de olyan óvatosan, hogy egyrészt az általuk kiválasztott nyílt terület, másrészt felállított őrszemek lehetlenné tették megközítésüket. A több száz darabból álló csapat két sarkára egy-egy őrszemet állítottak, melyek miatt a csapat legelőt, magasan feltartott fejjel figyelték a környéket anélkül, hogy bár csak egy pillanatra is megfedkeztek volna kötelességükről. A legelő nem érdekelte az őrszemeket, ellenben a legcsekélyebb gyanús nészre hangos gágogással jelt adtak és szárnyra kapva, az egész csapatot magukkal ragadták. Megfigyeltem azt is, hogy amikor legelésző helyükön megzavarták őket, akkor a gazdaság ellenkező területén bocsájtkoztak le és ott folytatták hasonló övrendszabály mellett a legelést.

E megfigyelés alapján megkíséreltem a vadludakat csellel lövésre kapni. A vetések közepetáján egy les-gödört ásattam, amelyben elhelyezkedhettem: a gödör tetejét tengerszárral befedtettem, éppen csak annyi részt engedve szabadon, amelyen át fejemet és fegyveremet kidughattam A terület keleti és nyugati részén néhány gyereket állítottam fel, kiköztavta őket, hogy mikor a vadlud csapat letelepedett és legelészni kezdett, zavarják azt meg. Így azután keresztül repültek ama területen, amelyen lesgödöröm felelt és így többször sikerült egyes példányokat lövésre kapni és a magasból leszállítani.

Egy ilyen vadászatom alkalmával egy gunárt szárnyán sebesítettem meg és azt lesgödöröm előtt egy spárgán megkötve állítottam fel, remélve, hogy ez idecsalja társait. A gunár tényleg nagy büszkén sétált fel és alá és én lestem a bekövetkezendőket. Csakhogy várakozásomat alaposan megzavarta egy eset, amire nem számítottam.

Kitűnő szímatu és apportírozó vizslát természetesen otthon hagytam, nehogy ezt a vadászatomat, melyhez a vizsla nem való, megzavarja, de a hű kutya megérezve távolléteimet, dacára annak, hogy köcsin mentem a les-gödörhöz, mégis felfedezett és a gödörnyíláson hirtelen beüti okos fejét.

— No, mondom magamban, most már szegény ludammal bizonyosan végzett... És kitékintve tényleg ott látom a ludat látszólag életelenül elterülve. Ezen már nem lehetett segíteni, a kutyát lefektettem lábam elé és folytattam megfigyelésemet.

Egy kis félóra múlva kifürkészni készültem a helyzetet és kitekintek a gödörből. Képzelmek el meglepésemem: azt látom, hogy az én ludam büszkén, sértetlenül sétál porázva. Kitűnt, hogy a gunár már távolról meglátta a közeledő vizslát és hirtelen lefeküdt, tetszhalottan tetette magát és azáltal megmenekült intelligenciájával rendelkeznek az állatok.

Ime újból egy adta, hogy mily nagyfő életét.

Arad új divatja: a párbaj.

Négy komoly úr a zenés kávéházban. — Lovagias uton keressünk elégtételt, vagy a bíróságnál. — Arad párbajszakértői nyilatkoznak az érdekes problémáról.

(Arad, december 24.) Éjjel felé járt már az idő. A kávéházban jókedvű emberek gyűltek össze, hogy néhány órára felszabaduljanak a napi gond nyomasztó sulya alól. Már egy-két pezsgős üveg is durrant és a cigány lelkesen jártotta, hogy:

Legyen az én kis párom
Legyen az én virágom,
Legyen az én kis gerlicém . . .

Az egyik boxban ezalatt négy fiatalember tárgyalt. Valamennyien kimért komolysággal vitatkoztak.

Egy félóráig is tárgyaltak, amíg egy mondatot papírra vetettek. Messziről lehetett látni, hogy a zenés kávéházban ez a négy fiatalember lovagias ügyben tárgyalt.

A szomszéd asztal mellett egy másik férfítársaság ült. — Ezeknek is

feltűnt a négy párbajsegéd titokzatos tárgyalása. Különösen most, amikor újra fölittötet fejt Aradon a párbajlás és egymást érték az elmúlt napokban a lovagias ügyek.

... és ennél az asztalnál megindult a vita a párbaj felett. Voltak pro és kontra vélemények. Az egyik dicsérte, a másik helytelenítette. En csak csendes szemlélője voltam a vitának. De ugyanekkor megfogamzott agyamban a gondolat, hogy az Aradi Közlöny karácsonyi számában ankétet rendezek és többeknek véleményét kérem ki, hogy helyesnek tartják-e a párbajt, vagy nem? Ime a válaszok:

Dániel Endre.

Az Első Erdélyi Biztosító vezértitkára:

— A magam részéről mindig elítéltem a párbajt és sohasem segédkeztem szívesen, csak muszájból. Ha mégis sor került rá én mindig igyekeztem elsimítani. A mai korban pedig egyáltalán nincs helye annak, hogy az emberek ilyesmivel foglalkozzanak. Van egyéb más dolog, ami a közérdeklődést elfoglalja. Sajnos, hogy ma még előfordulnak ilyen esetek.

Dr. Gabos Jenő ügyvéd.

— A párbajt ma még kiküszöbölni hiú ábránd. Kétségtelen, hogy a legnagyobb mértékben elítélendő és lovagiasan érző ember megvetését érdemli ki az eljárás. Ha valaki pusztán léhasághól beleköt embertársába és ezzel a megbotránkoztató magatartásával egyenesen belekényszeríti a másik felet a párbajba. Viszont vannak oly kényes természetű ügyek, melyek a nyilvánosság elé nem vihetők és egy esetleges bírói eljárás sokkal kellemetlenebb volna a sértettnek, mint a sértőnek. Ezért az ilyen ügyek csak lovagias uton intézhetők el. Míg a társadalmi törvények nem óvják meg a sértettet attól, hogy társadalmi halott legyen, ha nem párbajozik és mindaddig, míg törvényeink a becsület fokozottabb védelmét nem biztosítják, addig nem várható a párbaj letűnése.

Sherman Dante ügyvéd.

— Mint volt heidelbergi egyetemi hallgató természetesen, hogy a párbaj mellett foglalok állást. A párbaj népszerű kérdése a jogtörténetnek és a jogbölcseletnek. Francia felfogás szerint rendszeti kihágás. Az angolok nem ismerik mint külön bűncselekményt, hanem az eredményhez mérten büntetik és testisértésnek, vagy emberölésnek minősítik. Érdekes ezzel szemben a német felfogás. Ők úgy tud-

ják, hogy a párbajra a társadalmi felfogás kényszeríti a feleket és ezért a legcsekélyebb büntetéssel sújják. Jellemző, hogy a német büntetőtörvénykönyv közvetlenül a becsületsértés vétsége után foglalkozik a párbajvétséggekkel, ezzel is azt jelezve, hogy a párbaj a becsületen esett sérelem orvoslásának egyik eszköze.

— Ha figyelembe vesszük a bírói eljárások mai nehézségeit, okvetlenül azt a következtetést kell levonjam, hogy a párbaj egy szükséges rossz a féktelen rágalmozók és sértegetők ellen. Párbaj volt, van és lesz mindig.

Dr. Sugár Jenő ügyvéd.

— Ameddig a lovagias gondolkodás és lovagias viselkedés szankciója volt, létjogosultsága volt, sőt Kultúráló ereje is a párbajnak. Ma megszűnt a létalapja, mert kimúlt a lovagias, korrekt gondolkodásmód minden téren és azt semilyen párbajozón sem támaszthatja fel. Ma a törtétek reklámeszköze, néha a bosszu rejtett módja, néha szadista kiélés és csak a legrikkább esetben párbaj, a fogalomnak férfias, becsületes értelmében. Pedig csak ilyen volna megengedhető!

— Minden becsületügyben kötelezővé kellene tenni a becsületbíróiságot. Döntse el ez a legkisebb részletre kiterjedőleg, hogyan kell az affért elintézni. Ha bocsánatkérésre kötelezi a sértőt, ha a sértés visszavonására, avagy sajnálkozásra, ha kardot vagy pisztolyt ad a kezébe, a becsületügy szerezői eleget kell, hogy tegyenek az ítéletnek. Aki a döntésnek nem engedelmessékedik, azt diszkvalifikálják, ha becsületbíróisági ítéletet nem kér és verekszik, úgy büntessék közönséges hirtőnbüntetéssel. Ha a társadalom és a törvényhozás ilyen irányban összefog, kiirthatják a mai párbajokat, a párbaimániának elejét vehetik, sőt megszüntethetik a párbajt egészen.

Dr. Sárhu György ügyvéd.

— A magam részéről párbajellenes vagyok. Mégis adódnak azonban elő az ember életében olyan esetek, amikor nem lehet elkerülni a párbajt. A büntetőtörvénykönyvnek a becsületsértés és rágalmozás esetére vonatkozó rendelkezései sok esetben hiányosak és egyes sértésekre a bíróság előtt nem lehet elégtételt kapni. Tiltó rendelkezések, szigorú szankciók kiállításba helyezése nem fogja leszoktatni az embereket a párbajozásról és ügyeiknek lovagias uton való elintézéséről. Ha a törvényt módosítják és egy esetleges tetteges inzultust a mostani 5—600 lejes pénzbüntetés helyett 15—20—30 napos elzárással fognak büntetni, ha a becsületsértések és rágalmozások minden nüanszára kiterjedő elégtételadásról gondoskodnak az új büntetőtörvénykönyvben, akkor azután életbejuttathatják a párbajt büntető drákói rendszabályokat.

Ungureán Béla

Az Erdélyi Bank és Takarékpénztár R.-T. aradi fiókjának igazgatója.

— A párbajt, mint olyant tullanaladott álláspontnak tartom. A mai világban sokkal komolyabb kérdések szerepelnek napirenden. Vannak azonban esetek, amikor a párbaj elkerülhetetlen és mindaddig az lesz, amíg egy megfelelő törvény nem rendelkezik a becsület fokozottabb védelméről.

Dr. Weil Károly ügyvéd.

— Valahogy a kultúrember mai mentalitásához nem illik a párbaj, a rég letűnt korok primitív gondolkodásának egyik ma már teljesen anakronisztikus tünete. Csak mosolyogni lehet azon a fontoskodáscokon, melyekkel jó-gász éveink lovagias ügyeit intézték és amelyeknek kulminációja volt a jóindulatu segéd-duk által jóindulatulag levezetett komolytalan viadal. Ma már ezer gond, tülekedés a kultúrember élete. Hova lett a boldog romantika? A párbajért nem kár, de a romantikáért nagyon nagy

Ennyire ellentétesek tehát a vélemények a párbajról. Vannak akik elítélik, akik barbariz-

musnak tekintik, sokan akadnak azonban olyanok is, akik szükséges helytelenségnek minősítik. Az olvasó most azt várna, hogy a cikkíró is fejtse ki ebben a kérdésben véleményét. De én ezt nem teszem. Nekem, aki néhány-szor már hódoltam ennek a szokásnak, ha nincsnek mellette argumentumaim, nem lehetnek ellenvéleményeim.

(—enczy.)

Ejjel egy aradi redakcióban.

Arad! Városom: ifjúságom!

Varázsod rég szívemre ült,

A benned átélt élet, álom

Ma már emlékké szinesült!

A Maros partja felkeres még,

Egy kedves arc még felragyog...

De mind csak tükörkép, csak emlék!

Oly messze, mint a csillagok.

Azért — ugy, holdas éjszakákon —

Titokban le-lesurranok;

Ahól laktam: a régi házom

Kinyílnak mind az ablakok:

Virág köszönt: a szép fehér kéz

Dobta le? vagy csak álmodom?...

„En, én vagyok, ki hozzád elnéz

S kebledre hull szép városom.

A régi utcákat sietve

Végigfutom: mind ismerem;

Mint gyönyörökkel telt szigetre

Minden helyre úgy érkezem:

Szobám: a Kulturpárotában,

Az iskolán: a tanterem

S amit tán legjobban szerettem:

Redakciómba érkezem!

Álljunk meg itt egy pillanatra!

Oly vonzó ez a régi kép:

Négy fal között a lázas munka

S ott lenn dübörög a nyomda-gép,

A telefon zúg, egyre csengget,

Papír zizeg, a toll szalad,

Mettör rohan s egy percet enged

Tovább pihenni nem szabad!

A főszerkesztő: STAUBER szól:

— Urak! „Előszünk”, nincs idő!

A színházról csupán egy pár szót,

Ma a vezércikk lesz a fő.

KÁZMÉRI úr egy szép riportot,

És NÓTI úr egy jó kroit

S ön TELLER úr szorítsa meg

A vezércikkért ZOMBORYT!

BOLGÁR írjon közgazdaságról

S ön a fővárost hívja fel

És hívja tizszer s hívja százszor,

Nem értem, miért nem telet?

Szenzáció! A Titanicot

Egy kósza jéghegy turta meg!

ZÁDOR úr! Mondja — adjon száz sort

E nagy esetről KULHANEK!

És száll a hír és száll a füst és

Zúg a gép és kész a lap!

Minden példány a „KÖZLÖNY”-ünkből

A szívünkben tépett darab:

Regénybe olvadt sok valóság

Alomba dermedt sok dalunk...

Ki hitte volna, hogy — egy pár év

És eltűnünk, és — meghalunk!

TELLER, a címkirály és RÉTHY

És ZÁDOR! Mily pompás trio!

Már új lapot csinálnak, ott fenn,

Készül az új redakció.

Füth! Helvet az asztaloknál!

Mert nemsokára érkezem

S a cikk alá a „Tüvelés”-ban

Leírom csónáom a nevem!

ZOMBORY ANDOR.

Érdekségek az Aradi Szövetségről.

Aradiak egyesülete a magyar fővárosban. — Ortutay-Tiszti Lajos nyilatkozik az Aradi Közlönynek. — Aradi diákkotthon. — Régi nevek, régi emlékek.

A Maros völgye és a ménesi hegyek — egy budapesti ház ablakából.

Budapesti tudósítónk felkereste dr. Ortutay-Tiszti Lajost, az Aradi Szövetség alelnökét, hogy kérdést intézzen hozzá a Szövetség céljai, munkaprogramja és működése felől. Ortutay-Tiszti osztálytanácsos, kit a külügyminiszterumból hívtak meg a budapesti Gazdagrár ügyész-főtisztviselői állására, rózsadombi lakásán fogadta munkatársunkat s mikor megtudta, hogy az Aradi Közlönyről és aradi magyarokról van szó, szíves készséggel felelt minden hozzá intézett kérdésre. Tudósítónk mindenekelőtt a szövetség általános irányát érdeklődött.

— Az Aradi Szövetség — mondja — első sorban azt a célt szolgálja, hogy mindazok általános érdekeibe jussunk egymással, akiket a szülőföld, a közös élmények és a közös sors azonossága révén amúgy is másoknál közelebb érzünk magunkhoz. A Szövetség minden összefogóalkalmat arra, hogy egymás társaságában intenzíven visszaemlékezzünk Aradra, ahol ifjúságunkat vagy gyermekkorunkat töltöttük el, ahol születünk és nevelkedtünk és ahová nem egyet közülünk a porádó szülők s rhantia is két örök és eltérhetetlen szálakka.

— Vannak-e a Szövetségnek konkrét céljai is?

— Természetesen vannak. Így egyik főfeladatunknak tartjuk az aradvárosi és megyei egyetemi és főiskolai hallgatók anyagi és erkölcsi támogatását, kiknek ügyében külön bizottságunk működik. Szigethy-Varga László gazdasági főtanácsos, a népszerű és örök ifjú „Laci bácsi” vezetése alatt. Tervbe vettük egy aradi diákkotthon felállítását is, mely gyűlékésző helyül és otthonul szolgálna a Budapesten élő aradi ifjaknak. Ezek a törekvő és komoly fűk minden támogatást megérdemelnék, mert az itteni gazdasági viszonyok rendkívül kedvezőtlenek, me létkijedelemlre számítani nem lehet, az elhelyezkedés is óriási nehézségekbe ütközik és bizony nem egy van közöttük, aki mint gyári munkás tartja fenn magát, hogy az esti órákban tanulmányait foglalkozhassék. Hasonlóképpen külön bizottságunk van az „Aradi Kálvária” eszméjének megvalósítására, valamint az október 6-iki gyásznapi megemlékezésre és rendezésre. Tagja ennek a bizottságnak többek között dr. Gogolak Károly államtitkár, Szűdy Elemér sajtófőnök és dr. Uray József ny. törvényszéki bíró is.

Van aztán még egy bizottságunk: az Arad város és megyéből elszáramozottak tömörítésére, az összetartozandóság és barátság kiművelésére. Súlyt helyezünk ugyanis annak általános demonstrálására, hogy mi itt valamenynyien egy messzire elszáramozott tágabb családban tartunk, akiknek az aradi szülőföldünk-től és lakóhelyünk-től elszakadva a távol idegenben is egymásra találtunk, összetartunk s barátsággal élve egymás megbecsüléséért állunk a szövetségi célok szolgálatában.

— Kik a legtevékenyebb tagjai a szövetségnek?

— Azokon kívül, akiket már említettem, mindenekelőtt Sármezei Endre kormányfőtanácsos, ügyvezető elnök és Szathmáry Géza igazgató, aki mindenre kiterjedő figyelemmel igen sokat járadozik minden aradi vonatkozású ügyben. Meleg szeretettel és érdeklődéssel karolta fel a szövetség működését gróf Károlyi Gyula koronás, aki a szövetség elnöki székében is ugyanaz, mint volt aradi főispán korában: lelkiismeretes és bölcs, ügybuzgó és tapintatos. Agilis emberünk dr. Barna Fiedel tanár, szövetségi főtitkár, Peroutka Emil iskolaigazgató, szövetségi főjegyző, Kelner Károly tanfelügyelő, Ke-

ler Lajos az Országos Stefánia-Szövetség igazgatója, Máday Sándor, a Magyar Nemzeti Bank igazgatója, Ritt Gyula (Máv. felügyelő, az öreg Hunyady József tanár, kit mindig nagy örömmel köszöntünk, továbbá dr. Fekete László közjegyző, Póka-Pivny Aladár szabadalmi bíró, Haszlinger Ferenc őrnagy, Boros Vida mérnök és még sok más közik a neve magamval aradi emlék.

EZ TÖRTÉNIK ÉJJEL

a szenzációk műhelyében:

a szerkesztőségben.

Telefonharc és rádiócsata.

Halló Bucuresti, Bécs, Budapest, Berlin, Páris...

A nyájas olvasó semmiről sem tud kevesebbet, mint hogy mikép készül a modern újság. Olvasott ugyan már hébe-hóba néhány műhelytitkot leleplező hangulatsíkket, de amint többször tapasztaltam, nem lett belőlük okosabb. Megpróbálom hát most én. Talán sikerül megérzékeltetnem azt, ami egy mai redakcióban történik éjszaka. Éjszaka: ezen van a hangsúly, mert mindaz, ami a redakcióban délután történik: nem érdekes. Ilyenkor az újságíró a napi eseményeket írja, meg közben elintézi telefonon az esti programját, a mindennapi kis randevuját és távozik. Az igazi munka éjjel van, azok számára, akiket történetesen éjjeli szolgálatra stimmel a kegyetlen inspekciós tábla. — Este nyolc felé ugyan már bejut az első bukaresti telefon, de ez még csak amolyan tapogatózás a csápokkal a nagyvilágba. Az igazi tempó éjfél felé kezdődik és tart hajnali háromig. Ez már aztán igen. Az egyik

kollega beledül a rádióba és boszorkányos technikával fogdossa az állomásokat rövid és hosszú hullámhosszon. Egyszerre csak kiordit a fülkeajtón:

— Szenzációs. Megvan a düsseldorfi...!

A szerkesztő szeretne felelni, de berreg a telefon.

— Halló, ki az? ...

— Budapest bérlő keresi.

— Ahá a Dunaposta.

Ceruza, papiros: a másik kollega letelepszik. A szerkesztő vágja, ragasztja, olvassa, javítja, címezi a már megírt cikkeket, híreket, az eddig beérkezett telefonjelentéseket. A szédőgyerek áll és kéziratot kér, a nyomdából szól a házi telefon és a szinkritikus most rohan be a premierrel. Valami különleges feszült idegállapotban von mindenki. Így lehet a Dunapostánál is, mert a pesti hang például a következőket mondja:

— Párisból: Igen? Hát kérem szépen...

Lefevre hadügyér meghala, 1921-ben vala hadügyér a derék öreg. Holnap temetik. Békeporaira. — Más, Berlinből. A német kommunisták Widdingben nem akarának házbért fizetni. Kilakoltattanak. Gyűlések, szónoklatok és tüntetések valának. Meg is üzenték vala az háziuraknak, hogy ha nem maradnak nyugodtan, hidegre teszik őket. Rendőrök nagy ruhát

— Gondol-e néha tanácsos ur Aradra? kérdezzük Ortutay-Tiszti Lajost.

Feláll és az ablakhoz lép, ahonnan lelátni a Marosbányai-térre, a távolban pedig a Svábhegy körvonalait látszanak.

— Ha itt kinézek, — mondja esendesen — sokszor úgy képelem mintha ez itt lent a Maros-völgye lenne s ott a láthatáron felém inténének a ménesi hegyek, melyek közt gyermekkoromn yarait töltöttem. Az a sík terület pedig ott lent (a budai Lövölde) olyan a téli zuzmarában, mint az aradi temető, ahol szüleim sirhantja van. Hát lehet Aradot elfelejteni? Tizenegy évvel ezelőtt jártam bent féltés-vérem, dr. Czédly Károly temetésén, de úgy él az emlékezetemben a városnak minden uccája és háza hogy behunyt szemmel is eligazodnám akármelyik részében. Azt üzenem az aradi magyaroknak, hogy az Aradi Szövetség egész szívével melegen üdvözi őket és ve-
lik egynek érzi magát... K. F.

„Kedves kollega: egy kis gyilkosságot!”

szakitottak vala... hát kérem más egyelőre nincs. Szolgája...

— Na — kérde a szerkesztő, amint a kollega letette a kagylót. — Van valami?

— Akad.

Pár perc múlva előtte a kézirat:

„Párisból jelentik: A francia katonai életnek nagy halottja van. André Lefevre volt francia hadügyminiszter, aki mint ismeretes 1921-ben állt a hadügyek élén, ma délben váratlanul meghalt. André Lefevre... stb. stb.

A tudósító csak ütőszavakat (schlagwortokat) ad lehetőleg félmuhas időben és bohém nyelven, hogy jobban lehessen érteni. A közönség aztán megkapja az egészet másnap kicsinosítva, szalonképesen. Így történt aztán, hogy másnap a Berlinből adott pár szóból, a hidegre tevésből és ruhaszakításból, gyönyörű hasábos, izgalmas riport keletkezett a viddingi tüntetésről, a háziurakhoz menesztett fenyegető küldöttségről, a rendőrség meghátrálásáról és mindarról, amit a Dunapostás kollega elmondott: persze a mi nyelvünkön.

— Halló? ... Bucuresti? ... Da-da.

Arad.

Pár pillanat múlva átsug az asztalon a telefonos:

— Kormányválság! ...

A szerkesztő visszasug:

— Sokat ...

A telefonos ordít.

— Kollega: nyujtsa ...!

És a kollega nyujtja. A kollega arról beszél, hogy a zsidókat megverték Bukovinában a vonaton.

— Nem érdekes. Mindannapos eset. Ujabbat.

A kollega mond újabbat. Hogy a szászok is elégedetlenek a kormánnyal. Hogy a postás nem igaz, de lesz rádiótelefon.

— Brrr ... Zrrr. brrr ...

— Budapest „nem bérlő” keresi.

Felváltás. Kint harsog a rádió, kelepelnék az írógépek.

— Jó estét — szólal meg az új pesti hang. — Mehet? Igen? ... Berlinből, halló, a szövetségek mint ismeretes, halló, elrendelte igen? hogy mindazok a szövethivatalnokok halló, akik az első hívásra vissza nem térnek, érte? igen? halálra ítélandók, halló. Ugyanaz halló, ugyanaz a sors érte Csicserint, halló ismeretem Csi-cse-rint, érte? volt külügyi népbiztost ...

A szerkesztő leteszi a másik kagylót.

— Hái istennek — mondja a szinkritikusnak — meg van a holnapi szenzáció. Csicserint halálra ítélték.

A kritikus megcsóválja fejét:

— Nem is olyan nagy ügy. Láttad volna a Violát ma este. Az igen.

— Brrr. brrr.

Lutai lócáin.

Egyik padon ő ült, másikon én ültem
A lány kezében egy régi regény...
De megkezdődött, ahogy mögém kerültem
Az új regény... szép május reggelén.

A két lócán egymásra tekintünk.

Bár ismeretségünk csak uccai,

Egymástól többé mi el nem váltunk...

— Viszellel jöhök Lutai! —

POR.

Ujabb telefon. Megint Budapest, de más szám.

— Halló halló... kedves kollega egy kis gyilkosságot. Nincs semmi véres a lapban.

— Milyen kell?

— Milyen van?

— Hát egy kis kéjgyilkosság volna.

— Mennyi?

— Sajnos csak egy halott.

— Nagyobbat!

— Van, de az csak rablógyilkosság.

— Jöjjön a rabló!

— Hát kérem. Brünnből...

Pár pillanat múlva:

— Mondja, valami jó szereimi ügy nincs?

— Sajnos. Kinck kell ma szerelem?

— Botrány sincs?

— De talán. Nagy kell?

— Igen.

— Nevekkell?

— Igen.

— Na kérem. Egy kis türelem. Itt volt pedig, a léne... ahá megvan. Mehet?...

— Igen.

— Bécsből...

Éjfél után két óra felé jár. Körülbelül minden van a lapban, ami szép és jó. De azért brrr... brrr... biztosítani kell az embernek magát... brrr... brrr... nehogy lemaradjon valami világeseményről. brrrr...

— Hallóóó, itt vagyok?...

— Budapest.

— Na hál isten. Kérem csak nagy szenzációt!

— Van. Bombamerénylet. Jó?...

— Nua, hát az jöhet...

Leveszik, a kollega bucsuzkodik:

— Hálló kollega ur. Ha valami rendkívüli történik, akkor ugye jön háromig is?

— Hát kérem. Amennyiben netán a pápa

Öszentsége megnősülne, avagy Stalin visszahívna orosz cárnak Cyrill nagyherceget, akkor jövök.

... Már csak egy írógép kopog. Az asztalok olyanok mint a csataterék. A rádióból a londoni Savoy dzsessz koncertezik. Ép Padilla Monte-Carlóját játszik. A szedőgyerek jelenti, hogy még 30 sor kell. Lassan, szépen normális lesz minden és a szerkesztőségben ketten ülnek fáradtan a rádiófülkénél cigarettázva. A londoni szent Pál katedrálisban elütik a 12-öt. Itt nálunk két óra.

— Te — mondja az egyik — azt hiszem jó lesz holnap a lap.

— Jó. Jól bejött az a gyilkosság, meg a botrány.

Öltözködés. Hazamenés. Az egyik ottmarad még háromig. Odaül a rádióhoz és kapcsolja a világúrból, hogy ugy mondjam: a légből a híreket.

Hát így csinálunk.

Fóthy Ernő.

A régi és az új Bucuresti.

A hetvenhetes veterán: Nem volt annyi palota, de volt napvilág. — Leonida mérnök: Ha a Dunacsatorna felépül, Bucuresti Európa legtisztább metropolisa lesz. — A régi bojárok fényűző élete. — A főváros multja s jövője.

(Az Aradi Közlöny bucuresti-i tudósítójától.) A kiintők recsegve zúgnak. Ragyogó sisakos királyi testőrök ülnek meg délcegen hatalmas orosz paripáikat. A testőrök rézsisakjairól lefógó fehér lófarkokat szeszélyesen ide-oda lengeti a szél. A testőrszázad mögött lassan gördül az özvegy királyné díszes fogata, amely elé négy gyönyörű fehér mén van fogva. A sorfalat álló nép szakadatlanul hurrázik, a királyné mosolyogva int kezével. A katedrális tornyában felzúgnak a harangok. Az özvegy királyné, mint minden esztendőben, ezidén is misére jött a Dambovica-parti Bucur kápolnába. A régi fatemplom szerényen huzódik meg a patak partján s csak néhány régi ereklje ragyog az oltáron, visszaidézve a kápolni felett elvonult századokat.

Pap prédikál, a tömeg áhitatosan magába mélyed. Öreg polgár áll a közelemben, lehet vagy hetven esztendő. Söhajt s szeliden mosolyogva rám emeli beszédes szemét. Megérezem, hogy az öreg polgártárs beszélni szeretne, mesélni a multról. Nem kell sokáig kérni.

— Amikor abban a korban voltam — mondja — akkor fehér uniformisban voltak a gárdisták, még egy fejjel magasabbak voltak, mint ezek itt és a sikkájuk zsinóros volt... Cuca Voda, Károly király, Ion Bratianu, az öreg... Mindig itt voltam a miséken, amikor ezek a nagy emberek eljöttek térdet hajtani a pásztor kupája előtt.

— Milyen pásztor kupája előtt? — kérdezem csodálkozva.

— Bucur előtt. Hát nem tudja Bucur történetét? — kérdezte az öreg és máris karongott, magával vitt és mesélni kezdett.

— Van, már vagy 700 esztendeje annak. Itt erre — s az öreg kört rajzol le kezével — mindenhol pusztaság volt s mezők. Csak a Dambovica kristálytisza vize kanyargott medrében. Egy Bucur nevű pásztor itt telepedett meg s kunyhót épített magának. Közben többen is jöttek és Bucur felépítette ezt a kis fatemplomot, amelyet itt lát.

— Ez a kis fatemplom — mondja lassan az öreg — maradt meg a régi Bucurestiből. De legalább megmaradt, ami a legeslegrégibb. Mert templom kellett, hogy az emberek idejöjjenek. Bucur fatemploma körül nemsokára kis falu képződött és ezt a falut elnevezték Bucurestinek.

Az öreg hirtelen megszorítja a karomat és mély keserűséggel mondja:

— Nem merek már kijönni az uccára s ha nagy nehezen az uccán vagyok, nem tudok eljutni, ahova akarok a nagy forgalom miatt. Nem merek az ucca egyik oldaláról átmenni a másikra.

... Valamikor — folytatja — emberek húzták az embereket, azután lovak s látja most már ezek az ördögös masinák. Ezek a hatalmas paloták — mutat rá két ujonnan épült hétemeletes házra — szintén nem voltak. Igaz, hogy szemétdombok állottak a helyükön, de legalább nem vették el a napvilágot.

Uj, öreg barátom ezután már kérdezetlenül mesélt a főváros multjáról. A bojárok fényűző életéről, a Sturdza, a Cantacuzino, a Ghica-családok történetéről, szeszélyeiről. — Sturdza herceg például eziist tallérokka akarta beborítani Victoria-téri palotájának fedelét. Ghica herceg egész városrészeket romboltatott le, hogy egyenes utja legyen a palotájától a birtokáig. Érdekes dolgokat mesélt még az öreg a bucuresti-i „birjarokról“ (bérkocsisokról), akik a háboru előtt éltek fénykorukat. Mikor még nem voltak taxik s villamosok. Fényesre lakozott orosz Orlov-fogataikkal valóságos versenyeket rendeztek a Sosszén.

A legtöbb a „koptok“ szektájához tartozott, akiknél az volt a szokás, hogy a férfiakat néhány évi házasság után megkasztrálták.

— Igaz, hogy fény és pompa volt — meséli a veterán — de az is igaz, hogy nagy volt a szegénység, mert aki nem volt gazdag, annak semmije sem volt. Miért? Mert a bojárok minden pénzt a külföldre vitték, ott költötték el.

Séta közben visszakerülünk a Bucur kápolnához. A misének éppen vége volt és az öreg veterán elbucszott. A Picadilly felé haladok. A kávéház egyik eldugott páholyában ismerős arcot pillantok meg. Negyven-negyvenöt éves, magas izmos férfi. Acélszurke szeméből akaraterő, energia sugárzik. Ez az ember Leonida mérnök, a bucuresti-i Dunacsatorna tervezője. Régi ismerősöm. Amikor a közelemben érek, mosolyogva kérde:

— Csak nem intervjut akar?

— Ha nem zavarom.

— Persze a Duna-csatorna érdekli? Hallgasson ide. Bucuresti lakossága meghaladja most a 800.000-et, a város rohamosan, szinte abnormálisan fejlődik. A katasztrófia elkerülésére egy levezető utat látok: a Duna-csatorna megépítését. A főváros teljesen át fog alakulni, ugy esztétikai, mint gazdasági szempontból. A betegségek arányszáma — miután a szemetet és piszkot könnyű lesz levezetni — csökkenni fog és Bucuresti egyike lesz Európa legjobb csatornázott és legtisztább metropolisainak.

— A dunai hajók feljöhetnek Bucurestifig és miután a viziut olcsó lesz, az élelmiszerek ára is csökkenni fog. Uj iparágak alakulnak ki. A bucuresti-i kikötőben szabadzónák létesülhetnek, amelyeknek területén hatalmas üzemek fejlődhetnek ki. Óriási munkalehetőségekre nyílik alkalom s így megszűnik teljesen a munkanélküliség. A csatorna vizesének létesítésével egyidejűleg jelentős energiaforrások nyílnak meg, amelyeket villamosítások fordíthatunk.

A beszélgetésnek vége szakad, Leonida mérnök távoznia kell. Még megkérdezem tőle:

— Mikor szándékoznak a munkálatokat megkezdeni?

— Talán már tavaszra. Hangzott a felelet.

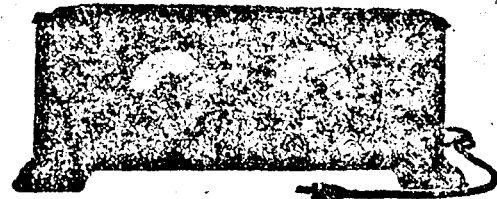
Leonida mérnök, akinek a munkájától a főváros fénykorát, hatalmas fellendülését várják, elbucszik. Megy tovább. A Valea Plangeri (Siralom völgye) felé haladó uton hosszú sor, erősen megrakott szemeteskocsival találkozom. Nemsokára ez is a múlté lesz, mint a hetvenéves veterán és annak érdekes meséi. Bucuresti lázasan rohan a fejlődés útján, a Dambovica-parti metropolis érdekes, régi emlékeit nemsokára elsöpri az új idők árja...

Hátszegi Ernő.

INGELEN „U4W“

4 lámpás, védőrácsos hálózati

Rádió készülék

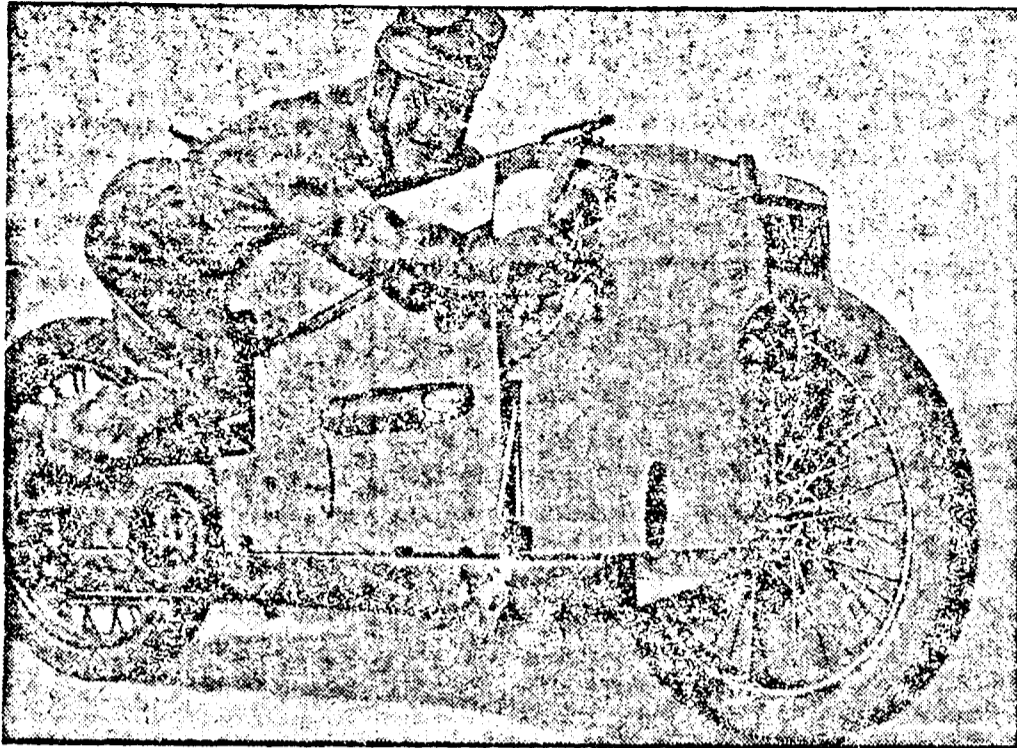

Hangerősségben, hangtisztaságban, selektivitásban felülmúlhatatlan.

Ara Philips lámpákkal: Lej 18.000

Küzdelen a világrekordért.

Ducker angol versenyző, új típusú verseny-motorkerékpárja amivel 240 kilométeres óránkénti sebességet akar elérni.

A TÁRSADALOM

A nélkülöző ember veszedelmes az egész társadalomra.

köteles tagjait megvédeni az éhség ellen.

írta: Gabos Jenő dr.

Hetvenhét éve immár, hogy Szicília örök kék, napfényes ege alatt, Palermó városában egy szomorú sorsú ember: Nicolae Bălcescu befejezte életét. A romániai társadalomtudomány egyik legnagyobb nevű munkása, a társadalmi berendezkedés igazságtalanságait szüntelenül ostromozó, embertársai sorsán javítani akaró tudós volt Bălcescu. Bár az „Irodalomtörténet barátai” nevű egyesület halála évfordulója alkalmából minden évben megemlékezett róla, az ifjabb generáció már alig ismeri, de az öregebbek is elfelejtették, úgy, hogy ma már nem is csodálkozhatunk azon, ha nevéek említésekor megkérdezik, ki volt Nicolae Bălcescu.

A szeretet forradalmára.

Jómódu bojár családból származott s így meg volt a módja hozzá, hogy birtokán szépen és jól élhessen. Ő azonban nem elégedett meg azzal, hogy neki jómódot adott a sors; ő embertársai helyzetén is javítani akart. Főleg a parasztság szociális viszonyai érdekelték és az elsők között volt, kik azt hirdették, hogy a parasztnak joga van a földhöz, melyet megmunkál.

Nicolae Bălcescu az 1848-as román forradalom kimagasló alakja. Vértől szívvél látta a romániai parasztság rejtőnemes nyomoruságos helyzetét és mivel ezen csak a forradalom vál-

Adion, kinek Isten adott!

Igen, kötelességeink vannak: ez az, amiről a legtöbb ember nem tud, vagy nem akar tudni. Amit Kidd „A társadalom fejlődése” című könyvében mond, hogy a közvélemény a nyomor láttára türelmetlenné vált és hogy az ember szíve a szenvedés, a nyomor iránt oly érzékeny, hogy nem bír kemény lenni. — ez igaz lehetett a háború előtt és igaz lehet ma is egyes emberekre, de általában nem tapasztalható, mert a mai generáció a háborúban és a háború után annyi szenvedésen ment át, hogy teljesen elfásult és más baja, nyomora iránt már nem érzékeny. Valahogy úgy gondolkozik a mai ember: elég bajom volt és van nekem, minek törődjem én más bajával!

Az emberiséget vissza kellene vezetni régi érzékeny állapotába, midőn együtt szenvedett a szenvedővel és a midőn megosztotta a nélkülözővel, amije volt. Erre azonban nevelni kell újból az embereket, főleg a fiatalságot. Fel kell világosítani őket, hogy a szükségét szenvedők, a nélkülözők, a nyomorultak ugyanolyan jogú tagjai a társadalomnak, mint a gazdagok, de mert szegények, joguk, — hangsúlyozom, joguk, — van a támogatásra. A tehetőségek, a gazdagoknak pedig kötelességük, — hangsúlyozom, kötelességük, — a segélynyújtás. Így lesz azután a jótékonyságból másról való gondoskodás. A szükségét szenvedő jogot nyer a segítségre, a társadalom pedig

tozthatott, több társával együtt tervszerűen előkészítette a forradalmat. Három nagyfontosságú kérdést akart megvalósítani: 1. Minden egyes számára biztosítani kell anyagi szükségleteit. 2. El kell ismerni mindenki jogát arra, hogy munkájából megéljen. 3. A munka gyümölcse azé legyen, aki a munkát végezte. A társadalom nem tűrheti, hogy tagjai éhezzenek, nélkülözzenek. „A társadalom köteles tagjainak életét épügg megvédeni az éhség ellen, mint ahogyan a gyilkosság ellen megvédi.”

A forradalom leverése után Nicolae Bălcescu külföldre menekült. És a kegyetlen sors szomorú rendelése, hogy az az ember, aki azt hirdette, hogy a társadalomnak kötelessége tagjai anyagi szükségleteit biztosítani, távol hazájától, mindenkivel elhagyatva, aránylag fiatalon, a legnagyobb szegénységben halt meg.

Nicolae Bălcescu szívbemarkoló, gyönyörű szavai jutottak eszembe, mikor azt olvastam, hogy a különböző felekezetek papjai összeültek megbeszélésre, miként kellene a nyomor fenyegető rémét embertársaink feje felől elhárítani. Nicolae Bălcescu szavait márványba kellene vésni és közszemlére kitenni, hogy minden pillanatban figyelmeztessenek bennünket, minő kötelességeik vannak nélkülöző, szenvedő embertársainkkal szemben.

átveszi a támogatás kötelességét. A jól szervezett gondozási rendszer a gondozásra szorultat nem tekinti jogfosztónak, hanem a társadalom egyenlőjü tagjának, kinek emberi méltóságát tisztelgetben tartja. „Szegénylős szegények”: ez a fogalom egy helytelen rendszer bizonyítéka.

Fel kell hívni az emberek figyelmét arra, hogy a koldusszegény, nélkülöző ember egyben veszedelmes is a társadalomra. Szaporítja az elégedetlenek számát. A nyomor minden veszedelmek, rengeteg sok büntetnek a forrása. A szükség, a nyomor megszüntetése tehát nem a könnyörültség dolga, hanem társadalmi szükségesség. Állandó intézményeket, berendezéseket kell létesíteni és szakadatlanul dolgozni, hogy az inszógel komolyan szembeszálljunk.

Addig is azonban adjunk minél gyorsabban adjunk, mert az üres gyomrot nem lehet elméletekkel jóllaktatni. Igaza van Chestertonnak, midőn azt mondja, hogy vannak emberek, kik azon a képzetű alapon tagadták meg a koldustól a pénzt, hogy az efaifa jótékonyság tulságosan könnyű. „Bárki a zsebébe nyúlhat — mondják ezek — s adhat a szegény embernek egy pennyt; de mi, akik filantrópok vagyunk, hazamegyünk és elgondolkozunk és addig tünődünk a szegény ember bajain, amíg pontosan rá nem jövünk, hogy minő börtönök, átalakítások, dologházak, vagy tébolydák felelnek meg igazán legjobban az ő érdekeiknek.”

Legalább egy embert.

A fojlogató szükségén, a lelket ölö nélkülrészen csak gyors cselekvéssel lehet segíteni és lelkiismeretünk megnyugtatóra szolgálhat, hogy legalább egy emberen segítetünk. A bajnak aianoka ugyanis mélyebben fekszik társadalmi berendezésünk ugvis revizióra szotul gondolkodjunk is tanácskozzunk is a baj megszüntetésén, de addig is nyissuk ki pénztárcánkat! A nyomor nem vár, ne terhelje lelkiismeretünket annak tudata, hogy csekély segítséggel megmenthetünk volna egy embert az éhenhalástól vagy a megfagyástól.

Adjatok emberek és tartásfok mindig szem előtt Wells szavait: „Van elég táplálék mindnyájunk számára, elég hajlék mindnyájunk számára, elég gazdagság mindnyájunk számára. Az embereknek csak rá kell jönni erre és akarni kell!”

Egy sarkutazó szenvedései.

írta: BYRD e'entengernagy.

Karácsonyi számunkban módunkban áll Byrd ezredesnek, a „Déli sark” kutatójának érdekes önvallomását közölni. Néhány év előtt Byrd ezredes, akit egyébként Hooverelnök a napokban nevezett ki ellentengernaggyá, amint ismeretes, elsőként átrepülte az „Északi sarkot” is, majd ötöd magával Amerikából Európába repült. A szerk.

A divattal együtt az utazás stílusa is megváltozott. A kaland mindig az emberek és az elemek harca volt. Ma is az, csak hogy a megfagyás és a szomjanhalás helyébe a hitelezők és a takarékoskodás lépett. Az Északi sark eddig már százszor annyi pénzt nyelt el, mint Columbus amerikai expedíciójának költségei, az emberáldozatok százairól nem is beszélve. Hogy vajon a dolog kifizetődött-e, azt most nem akarom boncolni.

Az utazó annak idején óránként 160 kilométert tett meg. Költségei azonban a jelenlegi költségeknek alig századrészére rugtak. Húzták a számkót és nem volt bajuk a repülőgéppel. Ha a repülőgép felmondja a szolgálatot, úgy az expedíció valahogy csak hazatérhet, de vezére a hitelezőkkel jön konfliktusba. A Spitzbergákon Bennet és én nem attól féltünk, hogy nyakunkat törjük, hanem attól, hogy repülőgépünknek baja történik. Ekkor ugyanis nem tudtuk volna hitelezőinket kielégíteni.

A modern utazónak tudónak kell lennie, azonban értenie kell a pénzszerzéshez is. Pénz nélkül nem lehet ma már felfedező expedícióba bocsátkozni. Columbus szegény emberként halt meg. A haldokló Scott családját az angol nép megveibe ajánlotta. Shackleton sem hagyott hátra vagyont felesége és gyermeke részére Amundsen csödbe került, mielőtt az Északi sark vidékén elpusztult volna. Rasmussen, Stefansson, valamint Bartlett szintén szegény emberek. Milyen ellentmondás van abban, hogy a kutatónak kitünő üzletembernek kell lennie, azonban képességeiből nem csinálhat üzletet a maga számára.

Mielőtt az Északi sarkra utaztam volna, először Fordnál kísérleteztem. Nyíltan megmondtam neki, hogy nem Ford-repülőgépet fogok használni. Tekintélyes összeget jegyeztem, habár nem hallgattam el azt sem, hogy tulajdonképpen minden attól függ, vajon a repülőgép nem mondja-e fel a szolgálatot. Még egyik barátját is rábirta, hogy vegyen részt vállalkozásom finanszírozásában. A fiatal Rockefeller is nagy összeggel támogatott. Ezzel szemben egy newyorki pénzkirály egy egész napon át előszobájában várakoztatott és azután kiüzente titkárával, hogy nem fogadhat.

Az expedíció esetleges sikere után jönnek azután az új kinok: fogadtatások, bankettek, cikkek, rádió, film és szónoklatok, úgy, hogy alig lehet naponta két-három órát aludni. Az ugynevezett előadó körutak napi két ünnepi ebéddel és folytonos szónoklatokkal roszabak, mint a sarki elemekkel való harcok. És mégis meg kell lenni. A szegény Peary első utazása után 96 nap alatt 168 előadást tartott, hogy adósságait kifizethesse és azután kijelentette, hogy ez az előadó körut volt életének legnehezebb utazása.

Három emlékezetes karácsony.

1909—1914—1929. — Amikor az Aradi Közlöny 200 oldalas, jubiláris számot adott.

Régi fénykép, ugynevezett családi fotográfia fekszik előttem, amely ugyan csak 20 évvel ezelőtt készült, de e két évtized alatt annyi esemény dübörgött végig a földön, hogy 20 esztendő két évszázadra nőtt. A fénykép alakjai: Stauber József, a Közlöny főszerkesztője, Faragó Rezső, Horovitz Gusztáv, Teller Kálmán, Bródi Béla, Vécsey Miklós és én, aki abban az évben avanszáltam a lap felelős szerkesztőjévé. Ez a héttagú gárda 1909-ben, az Aradi Közlöny 25 éves jubileumára, 200 oldalas számot adott, amelyből több, mint 100 oldal teljesen „írott anyag” volt. Hogy is történt csak? Főszerkesztőnk november közepén közölte velem, hogy a lap negyedszázados fennállása alkalmára, nagy teljesítményt kell produkálnunk, bármilyen anyagi áldozatok árán is. Délután együtt volt az egész szerkesztőség és a fiuknak bejelentettem:

— Kétszáz oldalas karácsonyi számot adunk.

Hitetlenül rázták a fejüket. Az azóta elhunyt Teller Kálmán hevesen kapott nagy, fekete, göndör hajába:

— És te ezt vállaltad?

— Igen, vállaltam.

— Lehetetlenség. Hiszen olyan nagy a napi munkaanyag, hogy még azon felül ilyen hatalmas számot adni, képtelenség.

Mivel a tett halála az okoskodás, tehát hamar befejeztük a vitát és néhány nap múlva mindenki megkapta a karácsonyi szám téma-zuhatagát: válogathatott, hogy melyiket írja meg előbb. Szegény, jó Teller Kálmán derekasan vágta a riport-rendeket, több cikkben rajzolta meg a jövő Arad fejlődését, a soha el nem készülő villamosvasutat és akkor még nem remélte, hogy a villamosközlekedés helyett, a városi mozgásházakból folyik be 20 év múlva a legnagyobb bevétel Arad pénztárába. Természetesen megszólaltattuk a lap külső táborkarát, a szellemi és közéleti kiválóságokat, akik méltatták a lapnak kulturális és zurnalisztikai szolgálatait. Cikket írt többek között gróf Zselénzky Róbert is, aki kemény konzervatív kritikát gyakorolt a modern sajtóról, a „kiabáló cikkeimekről” és az érdekességek kereséséről.

Tiszta István gróf csak ezt a bölcs axiómát írta: „Eszméket és ne embereket szolgáljon a sajtó”.

Főszerkesztő urunkban felpezsdült a régi költői tehetség és feltűnést keltő költeményben elmélázott a modern szokások és vevények felett, a gramofon és a telefon terjedését rimkekbe szedte és ha jól emlékszem, ez a sor is benne volt a versében:

— A juhász a parancsát telefonba mondja.

(De ma már a juhászlegény is rádió-zene mellett püföli a gyapjasokat).

Ó, mennyi álmatlan éjszaka s tüzes vágyak nekifeszülő, gyötrő akarása szülte valósággá ezt a kétszáz oldalas számot, amelyről őszinte, nagy elismeréssel írt a budapesti sajtó is. A pesti redaktorokban dolgozó barátaink elárasztottak meleg soraikkal. A már földben porladó Purjesz Lajos elismerő gyöngybetűiben azért aprehendáció is volt.

— Gyönyörű lapot csináltál, — írta nekem — a vidék első lapja felülmúlta a budapesti sajtót is, de azért egy cikket bátran kihagyhattál volna: a gróf Zselénzky bántó bölcselkedését.

... Szép szál szőke Purjesz Lajosom — aki a

Világ helyett már a Tulvilág-ot szerkesztheted. — nagyon fájt neked „a feudális főúr” kemény kritikája és konzervatív fejeverőgatása. Leszóltad az ő bölcsességét, amely csak azt tartja jónak, szépnek, igaznak, ami régi. Két világhatóság ellenségei ütköztek össze egymással. Ő a régi és te az új világ harcosa voltál. Ki volt a bölcsőbb közületek, — ma is eldöntetlen. Ha elfogadjuk, hogy „szürke minden elmélet és csupán az élet fája zöld”, akkor bizony a maradás kapja a pálmát. Ime, a hevílő, a modern, okos fiatalok korán a föld alá kerülnek, a konzervatív bölcsök, a 80 éves Zselénzkyek pedig aggasztán korukban is a föld körül utazhatnak és gyönyörködhetnek a leszólt újvilágok csodás szépségeiben. Ez az ő bölcsességüknek nagy-nagy eredménye, amit a fiatalok, a modernek örök bálványá, Bródy Sándor így jelezett ki, amikor harcoss lelke elszállt belőle:

— Élni, élni... akárhogyan is, de élni...

Amikor a sebesülés mentette meg az életemet.

Az egyhangú és mégis örömteli békeévek sebes szárnyakon repültek. Az ifjuság láza óránként 500 kilométeres gyorsasággal lendített bennünket át a nagy zurnalisztikai határköveken: a karácsonyi számokon. Már nem is volt szükség jubiláris alkalomra, hogy az Aradi Közlöny 190 oldalas karácsonyi lapokat adjon. Ki tudja, hová sodort volna bennünket a rekord botor vágya, ha 1914-ben Nikita montenegrói fejedelem el nem süti a legelső ágyut. Jött a nagy háború, beteljesedtek a romantikus álmok... kimehettem a frontra haditudósítóknak. A most újból divatosá vált fekete keménykalapban és Márton-féle télikabátban, úgy mentem el a sabácsi frontra, mint ha a várbeli Flórián tűzoltóünnepélyre készülnek. Ujvidéken Bartha Albert, az 5. hadtápl vezérkari főnöke passirscheint adott.

— És ezzel beengednek a frontra? — kérdeztem naívu. (Majdnem azt mondtam: díjtalanul beléphetek-e a frontra?)

— Természetesen — felelte a vezérkari ezredes, — de figyelmeztetem: ha az ellenség kezébe kerül, ebben a civilruhában, úgy kennek nézik és kihallgatás nélkül agyonlövök, ha pedig az én cenzurázásom nélkül jelentetted meg haditudósításait, akkor mi löjjük főbe. Amint látja, itt válogathat a halálnemekben. Van-e még kedve továbbutazni?

— Van kedvem, örömmel megyek.

... És másnap délután már Valjevó alatt voltam, ahol véletlenül elfogtam Krausz hadseregparancsnok podgyászszállító autóját, amely elrepült velem a frontra: minden újságíró felejthetetlen élményocéánjába. De visszafelé már nem volt napsütés az utam. Törött lábszárral szállítottak haza, kínzó fájdalommal gyötrődtem és folyton morfinért könyörögtem Löwinger és Zimmerman főorvosoknak, akik azonban megtagadták azt. Féláljultan feküdtem, nem érdekeltek a hadijelentések: „csapatunk diadalmasan előrenyomulnak, a szerbek hátrálnak... Elfoglaltuk Belgrádot”.

Egyszerre lecsapott a rettenetes vereség híre: közös hadseregünket kelepcébe vitte a szerb hadvezetőség és teljesen szétverte. Imrey 28-as vadászkapitány harácsonyra hazajött és felkeresett. Felmutatta Potiorek déli hadseregparancsnok aláírásával ellátott következő hadiparancsot:

— A hadszíntérről minden haditudósító visszaküldendő, kivéve Bolgár Lajost, az Aradi Közlöny haditudósítóját, aki megtorlás végett hozzám szállítandó, mert tudósításait minden cenzura nélkül nyomatta ki. Szerajevó, 1914. november 30.

Én november 29-én hagytam ott a frontot, összeroncsolt lábbal. Teremtő Istenem, ha egy nappal késik a lábtörésem, úgy Potiorek kezébe kerülök és azóta 15 éves hősi halott vagyok. Ettől a boldog tudattól minden fájdalom elmúlt, megsimogattam a lábamat, amelynek törése — megmentette az életemet.

A 45 éves Közlöny.

Keresem a 20 év előtti fénykép mosolygó orcáit, a szellemi tornában velem birkózó, örülő, haragvó, vagy kacagó lelkeket, a búsan vigadókat és vigan, rikatókat. „Heten vagyunk Uram, heten”, — szavalja az árva gyermek. De a régi hét közül csak egy maradt meg a régi: Stauber József főszerkesztő, aki 36 évvel ezelőtt vette át a Közlöny-t és az akkor szürke, kis vidéki pártlapból csodásan szívós kitartással, leleménységgel, igazi nagyvonalú újságíró tehetséggel, fővárosias, gazdag, nagy újságot teremtett, amelynek erőforrásai kiapadhatatlanok.

És a többiek? A vidám bácskai, szőke Horovitznak és a komoran feketéllő Tellernek, már csak az emléke él... Faragó Rezső a redakció félévszázados, régi udvari helyiségét felcserélte a vezérigazgatói pozíció plüss- és acélpalotájával. Bródi hivatalnok Bécsben, Vécsey pedig bejegyzett tőzsdealakusz Budapesten.

Bizony az élet szétszórta, egymástól lesodorta a barátokat, jó pajtásokat és az 45 éves Aradi Közlöny mostani karácsonyi számát már mások ürge tola róija tele. Ha véletlenül betévednék a szerkesztőségbe, egészen új arcokat látnék: másokat, de örökké fiatalokat. Mert amióta a lapot ismerem, mindig fiatalok szerkesztették. És ha nagyon vizsgálnám az életkorukat, megállapíthatnám, hogy a mostani munkatársak életéve együttvéve alig múlja felül a Közlöny éveinek számát. Ez helyesen van így. Az irányítást végzze el a tapasztalat bölcsesége, a tett forró örömei pedig maradjanak meg az ifjuságnak, amelynek lelke és agya olthatatlan lángtengerként tör az ég felé.

Olyan ez, mint a rejtélyes moreni-i szon-datuz: minél jobban oltják, annál erősebben és csodálatosabban lobog. A benne rejlő erő nem engedi kihudni a tüzet.

Bolgár Lajos.

Az éjfél csoda.

Írta: STRIEGLNÉ-MARTINI HILDA.

A pásztorfiúk körben szunnyadoztak
Az öreg pásztor botján könyökölt,
Éjfél szellők mentaszagot hoztak
És sűrű harmatkönyvet sirt a föld.
Egyszerre csak egy szép ifjú közelgett
— A vad juhász nem bántotta őt —
S szólt: Üdvözlegyetek, ti holdgok,
Kik megértétek az ígért időt.

Mondd, csak, nem adnád kölcsön tilinkódat
Jámor öreg? hogy hallj, hogy láss csodát!
S az ámult pásztor furulyáját nyujtá —
Köröskörül megrázkodtak a fák,
A mezők felett ezüst ködök szálltak,
Mint fehér szárnyak siklottak tova —
S megszólalt a tilinkó, harsónában:
Jaj, ilyen hangja nem volt még soha!

S a fehér ködök fehér testek lönek:
Hócsillogásu, fényes angyalok
S felcsatogott az ajkukon az ének,
Soha nem hallott, nem értett dalok.
A pásztorok sirtak és örvendeztek,
S alázattal meghajlottak a fők.
És mondogatták: menjünk oda, testvér —
És Befűheembe elsiettek ők.

Az istállóban szelid arcu asszony,
Kopott köntösbe kis fiút takar —
Köröskörül rajzottak angyalszárnyak
Mint tündökletes csillagzivatar.
Igy nem szólt eddig a világon ének:
Megreszketett rá erdő és berek —
Dicsőség mennyben, jó Istenem, néked!
És béke, béke, néktek, emberek!

Koldus szülőknek koldus gyermeke —
Mért e rajongó, boldog, szent öröm?
Honnan a hit mosolygós ébredése?
S az új csillag fent a csillagkörön?
... Éjfékor hajnal szállt akkor a földre,
Rózsásan éledt a jóság szaka:
A szeretetnek gyönyörű csodáját
Hozta meg nekünk az az éjszaka,

Megtanítom hipnotizálni a közönséget.

Egy hipnotizőr feljegyzéseiből. — Hogyan lett Szántó Manó hipnotizőr. — Csáladi tragikomédia egy szeánszon. — Nőcsábászok szuggerálni tanulnak.

Írta: **Pilisi Géza.**

Karácsonyi ajándékkul, az Aradi Közlöny olvasóinak, olyan meglepetéssel szolgál, amelynek mindenki hasznát veheti. Megtanítom önöket hipnotizálni. Hogy milyen érdekes élményeket és előnyöket nyújt a hipnotizálás tudása, arra később térünk rá. Távol áll tőlem minden tudományoskodó nagyképűség, ezért nem bocsátkozom elvont magyarázatokba, hanem mindjárt rátérek a dolog lényegére. Tehát:

minden értelmes ember: hipnotizálható és minden értelmes ember: hipnotizőr. Illetve, ha behatol ennek a misztikus tudománynak primitív titkaiba, tud hipnotizálni.

A hipnotizőrnek legfontosabb kelléke, hogy tudását gyakorlatilag minél nagyobb háttal érvenyesítse, az, hogy mindenki tudja róla, hogy hipnotizőr. Legyen szabad ezt az állításomat példával illusztrálni.

Az alkalmi hipnotizőr.

Aradon történt esztendővel ezelőtt. Egy ismert szesz és pálinka nagykereskedő estélyt adott és az estélyre én is hivatalos voltam. Előkelő kiállítású nyomtatott meghívót kaptam a szoaréra és a meghívóra a nagyságos asszony briliáns gyűrűs kezének saját vonásaival írta rá, hogy nagyon kér, valamivel korábban jöjjenek. Ez a kegyesség, amelyről azt hittem, hogy csupán az én vonzó egyéniségemnek szól, nagyon meghatott. (Zárjelben meg kell jegyezni, hogy annakidején, önagysága nagyon csinos asszony volt.)

Az estély kilenc órára volt jelezve. Én fél kilenckor magamra öltöttem frakkomat és épen indulni akartam, amikor belépett hozzám Szántó Manó, az akkor Aradon lakó és azóta ismertté vált kiváló zeneszerző.

— Tudod mit — mondottam — gyere te is fel velem.

— Nem találom helyesnek — felelte — Hátha a nagyságos asszonynak veled van diszkrét megbeszélni valója.

— Én is remélem, hogy így lesz, de te addig lefoglalod a leányát, aki szintén nem megvetendő teremts.

Megegyeztünk és együtt mentünk föl a pálinkakereskedő lakására. A nagyságos asszony szédtően mély dekoltázssal és a legbájosabb mosolyával fogadott bennünket.

— Mester — kezdte — arra szeretném megkérni, hogy vendégeimet néhány hipnotikus kísérlettel szórakoztassa.

A reménykedés egéből a valóság sáros földjére pottyantam. Tehát nem én kellek, hanem a hipnotikus tudományom. Megsebzett önérzetem ágaskodott és bosszún törtem a fejemet. Amikor néhány percre egyedül maradtam Szántó Manóval, így szóltam hozzá:

— Te fogsz helyettem hipnotizálni.

— De hiszen én nem tudok . . .

— Tudsz — mondottam szuggeratív hangon. Ugyanazokat a mókákat fogod csinálni, amiket tőlem láttál és sikerülni fog.

Szántó Manó ellenkezett egy darabig, azután beleegyezett. A belépő nagyságos asszonynak tudtára adtuk, hogy jelenleg nem vagyok diszponálva és helyettem Szántó Manó kísérletezik, aki nálamnál is kiválóbb hipnotizőr, de tudását eddig titokban tartotta.

Lassanként gyülekezni kezdtek a vendégek, akik már előre izgultak, mert tudták, hogy a „nagy hipnotizőr” fog experimentálni. Mindenkiné tudtára adtuk, hogy Európa legkiválóbb hipnotizőre, Szántó Manó mutatja be tudását. Az estély ragyogóan sikerült. Szántó barátom elaltatta az egész társaságot. A legmeglepőbb, legérdekesebb dolgokat produkálta. Közben én is kedvet kaptam a pro-

dukciókhoz, megpróbáltam néhány kísérlettel, de egyik sem sikerült. A vendégsereg nevetett rajtam.

— Maga akar hipnotizálni, azokkal a szürkés, vízenyős szemekkel — mondották. — A szuggeráláshoz olyan szurós, átható szemek kellene, mint a Szántó uré.

Igy folyt le az estély. Szántó Manót ünnepezték és én bevallom, kissé letörve távoztam el hajnaltájban. Ezek után be kell látni, hogy mindenki tud hipnotizálni, akiről azt hiszik, hogy hipnotizőr. A hipnotizőri állapot, mint említettem, néha igen érdekes élményekkel szolgál. Egyik legutóbbi esetemet beszélem el:

Az indiszkrét médium.

Egy aradi nagykereskedő lakásában betörés történt. Miután a rendőrségnek még arra sem volt alkalm, hogy bottal üsse a betörők nyomát, mert semmiféle nyomot nem hagytak, hozzám fordultak. Vasárnap délután mentem el a nagykereskedőhöz. Szép társaság gyűlt össze, amelynek tagjai jórészt nem is a betörőkre, hanem a hipnotikus mutatóványokra volt kíváncsi.

— Szeretném — szóltam a házigazdának — ha egy olyan médiumot kerítené, aki nem tudja, hogy miről van szó, nehogy befolyásolja a körülmények.

— Elhivatom egyik segédemet — mondta készséggel a házigazda. — Hallottam róla, hogy jó médium.

Tíz pere múlva ott volt a segéd. Csodálatos médiumnak bizonyult. Sejtésem sem volt, hogy mért altatom el, illetve inkább hibás sejtései voltak. Rákíáltok és már úgy aludt, mint a bunda. Ezután kezdetét vette a misztikus kísérlet. Fojtott, szuggeratív hangon mondom:

— Itt van a szobában egyedül. Korom sötétség uralkodik. Mindent lát. Rövid idő múlva kinyílik az ajtó és belép rajta egy ember. Látja?! . . .

A médium: — Látom.

Én: — Hogy néz ki az az ember?

A médium: Fekete kemény kalap, fekete kabát és csikos nadrág van rajta. Most felgyújtja a villanyt. (A médium arcán a rémület és csodálkozás látszik.)

Én: — Mit lát? . . .

A médium: Nem felel.

Én (erélyesebb hangon): — Felel a kérdésre: Mit lát? . . . Ki az az ember?

A médium (zavarban van, küzd magával, végre megszólal): — Nem mondom meg.

Én: — Követelem, hogy mondja meg a nevét!

A médium: Felém hajol és suttogva mondja: Z. K. ur, de ne tessék megmondani senkinek.

A társaságban kinos zavar keletkezik. A médium a kereskedő egyik konkurensének nevét mondotta be.

— Ez lehetetlen — kiabáltak össze-vissza — Z. K.-ról nem szabad feltételezni, hogy betört . . . Isten őrizz, csak meg ne tudja a rendőrség . . .

A médium most tovább beszél: — Még valaki jött a szobába.

Én: Ki az a valaki?

A médium: — Egy fekete bundás nő. Levette bundáját.

A médium arca elsápad. Értelmetlen szavakat dadog. Kinosan vergődik.

Én: — Ismeri a fekete bundás nőt?

A médium: — I-igen . . .

Én: — Ki az? . . .

A médium: (Eleinte nem válaszol, aztán nehezen kinyöki): — A nagyságos asszony. Általános megdöbbenés. A nagyságos asszony előbb lángvörös lesz, aztán elsápad és átrohan a másik szobába. Férje, a kereskedő, kinosan feszeng. A vendégek rettentően zavarban vannak és készülődnek hazafelé.

— Látod — mondotta férjének egy ügyvédné — Az egész város tudja, hogy Z. K.-nak viszonya van a kereskedővel, csak te nem hitted el. Most megmondta a médium.

A médiumot felébresztettem és igyekeztem eltűnni a megindított családi tragédia színhelyéről. Másnap a kereskedő karonfogva sétált feleségével a korzón. Ez a körülmény nagyon megnyugtató. Különösen jól esett szívemnek az, hogy a nagyságos asszony, a szeánszból kifolyólag kiadta utját Z. K.-nak. Egy hipnotikus szeánsz így állította helyre a kereskedő családi mérlegének egyensúlyát.

Nőhódítás hipnózissal.

Mint hipnotizőrt, igen gyakran keresnek fel főként fiatal legénykéket és öregedő bácsik, akiknek leghőbb vágyuk az, hogy hipnotizálni tudjanak.

— Óh, ha én hipnotizálni tudnék, — sóhajtja egy ifju bankhivatalnok — szuggerálnám Viola Margitnak, hogy szeressen.

— Mondja kérem — szólt hozzám egy idősebb ügyvéd — nem lehetne hipnózissal elérni, hogy Woronov-műtét nélkül, legalább egy rövid időre visszakapjam fiatalos erőmet?

Én pedig, aki eddig a misztikum homályában akartam tartani hipnotikus tudományomat, nem voltam hajlandó senkit megtanítani. De most, hogy fellebbenttem a függönyt a titkok titkáról, elárulom, hogy egy hipnotizőr igen gyakran, akaratán kívül is, értékes eredményeket érhet el a nőknél. Elbeszéltem egy esetemet. Reputációm megvédése érdekében, ki kell jelentenem, hogy tévednek azok, akik azt hiszik, hogy az alábbiakat azért mondom el, hogy dicsekedjek. Akik ismernek, azok nagyon jól tudják, hogy a kissé aszimmetrikus berendezésű arcom nem nagyon rendelkezik a hódítás eszközeivel. Ezért az itt elmondott sikeremet csupán annak köszönhetem, hogy tudok hipnotizálni. Tehát:

Az aradi Kulturpalotában több estélyt tartottam. Második estélyem szünetjében fölkelte egy bájos, kis molett hölgyecske és kimentette, hogy rendkívül fontos ügyben kíván velem beszélni. Önagysága arca lángvörös volt, hangja remegő, izgatott, gyorsan lélegzett és karjai reszkettek.

— Parancsoljon velem — szóltam udvariasan.

— Csak majd az előadás után — mondotta idegesen és kisetett az ajtór.

Az előadásnak vége lett és a molett hölgyecske a folyosón várakozott rám. A végén azután kiderült, hogy önagyságának egyáltalában nem volt semmi mondanivalója. Amikor hajnaltájban elváltunk, megállapíthattam, hogy a bájos hölgy nagyszerű médium.

A fenti eset elmondása miatt nincs lelki-furdalásom. Amikor a tudás terjesztéséről van szó, nem szabad számításba venni az indiszkrétciónak nevezett konvencionális jelentéktelenséget. Mindenesetre elértem azt, hogy olvasóimat megtanítottam hipnotizálni, megismerttettem a hipnózissal elérhető eredményeket. Az öregedő ügyvédnek, ha ezután nem is adhatom vissza fiatalosságát, de megtanult hipnotizálni és szívének vágyait kielégítheti.

PONTRESINA

(Schweiz gyöngye.)

HOTEL PONTRESINA

elsőrangú szálloda, napos és szabad fekvése pártatlan.

Folyó hideg-meleg víz. — Fürdők. — Lakosztályok. — Mindenfajta téli sport. — Házi zenekar. — Pensio 19.— svájci franktól kezdve. 5988

Hosszu szoknya —

Arad hölgyei az új divatról.

(Arad, december 24.) A nagy probléma körül folyó harc immár elült és szép lassan a múlté lett, mint minden ezen a földön és ami a legényegesebb, Pataou és társai teljes diadalt arattak az aradi frontszakaszon is. Ha az ember elmegy manapság egy estélyre a Lloyd klubba, vagy bárhová, csodálkozva szögezheti le, hogy a hosszú szoknya bevonult a maga egész méltóságával Aradra és kitűnő hölgyeink, akik eddig oly kellemesen hatottak térdig, vagy olykor addig sem érő szoknyácskáikban, most — még kellemesebben hatnak, mivelhogy megnőtték szinte a hosszú szoknyától, méltóságteljesebbek, komolyabbak lettek legalább is külszínre. Ugy siklik, mozog valamennyi a parketten, hogy a jámbor szemlélő azt hiszi, csupa Greta Garbo, meg Pola Negri sűrű-forog körülötte.

Az újságíró azonban kíváncsinak teremtette az Ur. Kíváncsibbna, mint a meghosszabbadott szoknyák viselőit és így mi

sem természetesebb, minthogy az újságíró föltétebb érdekelte az a körülmény, hogy miért a hosszú-diadal és a rövid-vereség és végigfárta az aradi hang- és színadó hölgyeket: asszonyokat, lányokat, hogy magyaráznák meg neki milyen szoknyában járnak jelenleg: rövidben, hosszuban, félhosszban? Melyikhez huzza őket a szimpátia, helyesebb, melyiket huzzák szívesebben magukra? És mit gondolnak melyiké a jövő: a rövidé, vagy a hosszúé? Csekély párheti munka után az újságíró kívánsága kielégítést nyert. Eynyí időbe került ugyanis, míg az illetékes uriaszszonyokat és leányokat otthon találta és szólasra bírta. Na de érdekes volt. Különösen Patouék híznának az örömtől, ha tudnának magyarul és olvasnák ezeket a sorokat, amelyekben az újságíró beszámol körútjának eredményéről.

Paulescu Lucy.

Paulescu György ezredes bájos, szellemes felesége volt az első, akit az újságíró felkeresett. Volt esze hozzá. Kellemetes asszonyi otthon, kiváló vörösbőr segítette elő az interjúkás nehéz munkáját. Közben ezeket mondta Paulescu Lucy:

— A hosszú ruha teljes diadalt aratott. Az estélyi ruha ma már nem is lehet más. Külföldön már tavaly behódoltak a nők ennek a divatnak, amely most általánossá vált. De higgye meg: szép is az ilyen toalett. A nőt végre igazán nőiessé teszi és a női test harmónikus, finom vonalait lágyan, puhán érvényesülnek ebben a viseletben. Persze a hosszú ruhát nem mindenki hordhatja. Ennek viseléséhez kell csak igazán a kifogástalan alak. Azért a rövid ruha élecs egészen számizva. Délután a sport-lakosság csak rövid szoknyát hord. Délután már a hosszú a divat. A rövid a sport-lakosságé.

rövid szoknya.

Bevonult Aradra az új estélyi toalett.

Bustin Sándorné

Ugyancsak a hosszú szoknya hívének vallotta magát az újságíró előtt, aki elkísérte megszo-kott déli sétáján a korzón.

— Maguk férfiak csak örülhetnek — mondotta a gyönyörű, fekete uriaszszony — legalább este igazán szépek lesznek az asszonyok. Ámbár mit érdeklí magukat a ruha nőn?... És főleg: amennyi maguk az egészhez értenek! Egy új a multkor, amikor meglátott új, bokaig érő estélyi ruhámban, így szólt hozzám:

— De nagyságos asszony, csak nem megy ebben a feltűnő ruhában nyilvános helyre?

— Képzelteti, hogy megkapta a magáét... Ugy — mondtam neki — ez a decens, hosszú ruha feltűnő és, amikor térdig ér a ruhánk, úgy, hogy alig mertünk leülni, az nem volt feltűnő?... — Hát ennyit értenek maguk a dologhoz. Egyébként helyeslem az általános nézetet: nappal rövid, este hosszú. Hogy ne legyen az ember egész nap feltűnő.

Dr. Goldschmidt Lipótné.

aki maga a vidám, szép fiatalság, eleinte nem akart nyilatkozni. Azt mondta az újságírónak, hogy őrála ugyis tudja mindenki, hogy a hosszú ruhát szereti.

— Hanem azért — folytatta később mosolygva — meg kell mondani, hogy Aradon még nem nagyon ment át a közhasználatba az új divat. A ruhák már csak meg volnának, de hiányzanak a hozzá való kabátok. Így aztán a rövid ruhák alapján készült bundák alól csak úgy lincnek-lógnak a sok cipínik-cupínik és farkincák. Néhány hölgy együtt úgy fest, mint egy vándorszínésztrupp tiszteltreméltó nőtagjai. No de rövidesen elmúlik ez a humor is és akkor már semmi sem fogja zavarni a hosszú szoknya teljes diadalt, amit azt hiszem minden asszony örömmel fogad. Nappal természetesen marad a rövid, meg a félhosszu, mert a munkához, sporthoz ez a praktikus. Este azonban legyen grande dame a nőből, ha belép a villanyfénytől ragyogó estélyi terembe.

Aszlán Baba

a zongora mellől állt fel, amikor kopogtatott az újságíró az ajtón. Órája volt, de befejezte hirtelen és életvidám, egészséges nevetésével fogadta látogatóját. De az újságírónak is öröme volt a vizitben. Végre talált valakit Aradon, aki nem hagyta cserben teljesen a szegény rövid szoknyát, valakit, aki most is rajongó híve ennek a kedves viseletnek, amelyet mindenáron ki akarnak űzni a világból, a szövetkezett szabómesterek.

— Én — mondotta energikusan az aradi tenniszgrundok csinos bajnoknője — fanatikus híve vagyok a rövid szoknyának. Nekem beszélhet akárki, akármit, mégis csak jó ez a viselet, higiénikus és a legalkalmasabb a spórolásra, amit én — mint tudják — nagyon szeretek. És, ami a fő, gazdaságos. Én tölem behozhatnak nappalra akármilyen divatot, én mindig rövid szoknyát fogok viselni. Persze, van hosszú ruhám is, mert tudja, ez olyan muszáj dolog. De csak akkor veszem fel, ha a színházba, vagy estélyre megyek és tudom, hogy másokon is ilyen lesz. Egyébként, amint láthatja, most ugyan délután van és még sincs rajtam félhosszu szoknya, amint ahogy az elő van írva, hanem egyszerű, de rövid szoknya.

Mintegy igazolásul fel is kelt Aszlán Baba a székről, fordult egyet és akkor lehetett látni, hogy hiába, mégis csak szép ez a rövid szoknya-divat.

Székely Klári

a helyzethez illő komolysággal fogadta a kíváncsi újságíró. Tartok neki egy szakmagyarázatot, amelyből kiderült, hogy ez a rendkívül bájos aradi urileány talán a legfanatikusabb híve Aradon a hosszú szoknyának az összes hölgyek közül. Ha ő tőle függne, már a kora délelőtti órákban is hosszú szoknyával söpörnék a nők az aszfaltot. Ő az, aki már most Patouékkal, mert még a nagy francia női szabász is megelégedett azzal, hogy csak este viseljék a hosszú ruhát.

— Higgye el. — mondotta Székely Klári a nagy szemeket meresztő újságírónak — ez az a divat, amely mindenkinek jól áll. Ez ama viselet, amely igazán nőt csinál a nőből és én azt hiszem, hogy rövidesen nappal is meghosszabbodnak a szoknyák, nemcsak este. S ez lesz az igazi. Hogy még egyszer olyan drága?... Hát istenkém, ez gazdasági kérdés, ez most nem tartozik ide. Lehet, hogy a férfiek fejüket fogják vakarni, ha a kezükbe kapják b. nejük ruhaszámláit, de a papák, azok egyelőre nem szólnak semmit. Azok önzetlenebbek.

Kabdebó Imi:

a nagy sikereket elért aradi tenniszbajnoknő, ez a szimpatikus, finom urileány, a következőket mondotta:

— Én, mint modern leány, nem vitázom se jobbra, se balra, hanem követem a divatot. Eddig is aszerint igazodtam, most is aszerint öltözködöm és így délelőtt rövid ruhát, délután félhosszút, este pedig egész hosszút viselek. Ettől eltekintve viszont, úgy belsőleg a szívemmel, a rövid szoknya felé vonzódom és azt hiszem, hogy mint nappali viseletet, nem is lehet nélkülözni a rövid szoknyát többé sohasem.

... Az újságíró kiment az uccára, ahol a téli napiény játszott a szívekkel. Mosolygó nők és még mosolygóbb, selyemharisnyás lábak defilliroztak el előtte... rövid szoknyák és bundák mindenütt, de hiába, nem tudott már örülni nekik. Jövőbe néző szemében átkopírozódott a kép, mint némely jelenet a hangulatos filmen és úgy látta, hogy a szoknyák és bundák megnyulnak lassan, mint a gummi, elér a földet és ismét csak sejtteni lehet mindent, nem pedig látni. Ezen nagyon elszomorodott, mivelhogy azok közé tartozott, akik szívesebben látnak, mint sejteneik.

Dálnoki Nagy Lajos* Heine-fordításaiból.

Valamennyi fa megcsendül,
Minden fészek alján dal van,
Vajjon ki itt a karmester,
Az erdei zenekarban?

Vajjon nem egy szürke bibic,
Ki fejét úgy bölintgeti,
Vagy egy kakuk kinek olykor
Közbekiált éles hangja?

Vajjon nem egy gótya, annak
Hallatszik tán a kelepje,
Mintha tán minden zenélőre
Hosszu csőrrel ő ügyelne?

Nem... itt benn, saját szívemben
Ul az erdő karmestere,
Érzem, mint veri a taktust
S azt hiszem — Amor a neve.

* Mutatvány Dálnoki Nagy Lajos (jelentéséből, amelynek cím: Gedichte).

Megszületik egy vasút

Atzél Péter és Boros Béni találkozója. — Pénz nincs. — A kezdet nyomora. — Végállomás Borosjenő. — Új vonal Szeged felé. — A föllendülés kora. — Aradon igazgatták Európa minta-vasutját.

A közéleti tespedés sulvos óráiban, a világháborút követő általános jelenségekből terhelt életünk szürke napjaiban a jövőt formáló ma gyermekének talán hasznára lehetünk, akarat erőbe lendítjük a közügyek iránti érzékszerveit, ha a régmúlt idők porlepte feljegyzéseiből az ünnepi órák csendes elmélyedéscél lepergetjük lelki szemünk előtt egy a városunk és szomszédos megyénk gazdasági és kulturális életére egyaránt nagy átalakító hatású vállalatnak, az Aradi és Csamádi Egyesült Vasutaknak — amely sajnos e minőségében két és fél év óta már csak az irattárának lapjaiban él — alakulási és indulási eseményeit.

Nem száraz történelmi visszaemlékezést akarunk adni e sorokban, hanem az elmúlt napok feljegyzéseiből apró színes képeket, melyek a mai idők szemüvegén át nézve a maguk eszalatos egyszerűségében bizonyosságot tesznek a közügyek iránti áldozatkészség eredményességére mellett.

Akik részesei voltak ezeknek az emberi akarat erőn és kitartáson felépült eseményeknek, azok megrágnak gondolnak vissza a nagy idők e nagy embereire.

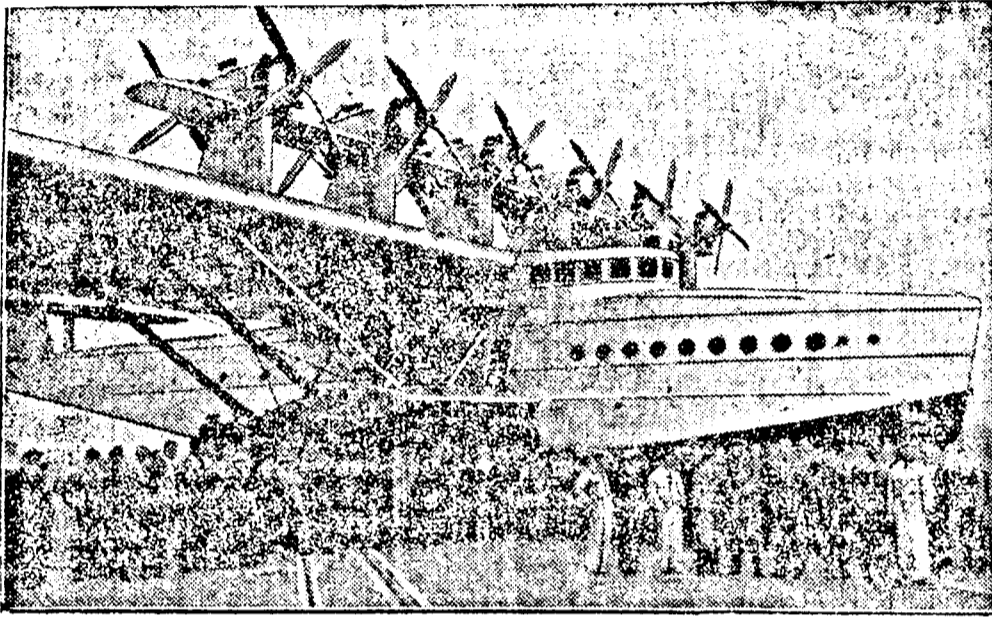
1875-öt mutat a naptár. Aradmegye főispáni székében az akkori idők legnagyobb gvallója Atzél Péter ül. A megye birtokos urai közül a Vásárhelyiek, Bohusok, gróf Zelenszki Róbert, Urbán Iván viszik mellette a szót. Brád felé, Szeged felé nyoma sincs még a vasútnak. A nyers terményekben gazdag vidékek termékei szekereken vándorolnak a városok fogyasztó közönsége felé, az egész gazdasági, ipari, kereskedelmi élet a primitív korszakot éli. A főispánt sarkalja a tettvágy. Megnyitni az utat a hegyek és az Alföld felé, kicserélni a két ellentétes vidék termékeit, értékben emelni az elhagyott vidékeket, gazdaggá tenni a népet, a nemzetet. Az érdekelt birtokosok felelősek az okos szóra. A gondolatot és akaratot helyes formába lendíti egy, az akkori idők gondolkodásában messze megelőző mérnök: Boros Béni. Az ő tervei alapján, hosszú hónapokig tartó tárgyalások eredményeül, Atzél Péter és társai engedélyt kérnek egyelőre az Arad-Borosjenő közötti vasútvonal építésére, azzal a kimondott szándékkal, hogy a vasutat tovább viszik fel a Körös völgyén, ha azt a viszonyok lehetővé teszik. A vasút építési tőkéje 1.620.000 forintban volt előirányozva. Nagy, óriási pénz volt ez abban az időben. A magyar parlament az engedély-okiratot az 1875 évi XLIV. törvényekben szavazta meg. Boros Béni tervei elindultak a megvalósulás felé.

A tervezés munkálataival egyidőben kezdetét vette a legnagyobb feladat is, a részvények elhelyezésének, az építési tőkének biztosítása. Állami támogatás hiányában tisztán és kizárólag saját erejükre voltak utalva az alapítók. A jegyzések sorát Atzél Péter nyitja meg ki az ő felbecsülhetetlen munkásságán kívül 50.000 frt. értékű részvény átvételére kö-

telezte magát. Báró Klein Ferenc a borosjenői faipar telep akkori tulajdonosa az alapítás egyik legjelentősebb elősegítője volt, 300.000 frt. értékű részvényt vesz át, illetve kötelezi magát ezen értéken belül vas és faanyagok leszállítására, a pályatest és állomások kiépítéséhez. Gróf Zelenszki Róbert állandó tevékenységével és 20.000 frttal, Bohus Zsigmond és László 36.000 frttal, a Sulkovszki uradalom 100.000 frt., Waldstein uradalom 50.000

A jövő közlekedési eszközei (I)

A „Dox”, a Dornier-gyár óriásrepülőgépe, amely 169 személyrel sikeres próbarepülést végzett és a tavasszal utrakél Amerikába.

Az első igazgató-tanács tagjai közül már csak egyedül gróf Zelenszki Róbert van életben, ki az alakuló üléstől 1927 évig, tehát 52 esztendőn át volt a társulat igazgatósági tagja. Bizonytalán ő volna a legbivatottabb tanúságot tenni ama gondok mellett, amelyek az első igazgatóságot terhelték az építéshez szükséges tőke előteremtése körül. Legtöbb esetben csak az igazgatóság tagjainak személyi váltóira felvett kölcsönökkel tudtak eleget tenni anyagi kötelezettségeiknek. A költségek egyik kivétellel csak perles után fizettek, a magánosok által jegyzett összegek pedig a munkabérek kifizetésére is alig voltak elegendők. A pénzhányt sokszor hidalták át azzal, hogy részvényekkel fizettek.

Hogy milyen szerény viszonyok között folyhattak a pályaépítési munkálatok, fogalmat alkothatunk magunknak abból az igazgatósági határozatból, melyet Boros Béni előterjesztésére hozott az igazgatóság 1876 júliusában s amelyben kimondja, hogy a pályatest építési munkálatait, melyeket ráfizetés következtében a vállalkozók abbahagytak, 1876 augusztus 1-től saját, házi kezelésbe veszi s e célból az Andrányi-cégtől 20 drb. csáky beszerzését tudomásul veszi.

Jellemzők a viszonyokra a következő tanácsi határozatok: A miniszterium kérdést intéz arra nézve, hogy az engedélyokirat diszkiadását kiadja-e a társaságnak? Nem kéri, mert nincs rá pénzük, majd jelentkez-

frt. jegyzésével vésznek részt. Ezek az összegek azonban folyton emelkednek, mert az engedett földek, az építéshez nyújtott igákért, anyagokért, mindenféle szolgáltatásokért, készpénzkiadásuk megtérítéséért pénz helyett részvényeket vettek át. E nagyobb jegyzéseket természetesen nyomon követték a kisebb jegyzések, a községek ily irányu határozatai. Nehezen ment a tőke lejegyzése, hisz senki sem tudta, hogy a vállalkozás hogyan üt be, a gyermekcipőkben járó részvénytársasági alakulatban nem vész-e el a könnyen hívők pénze. A kitartó munka meghozta a gyümölcsét, 1875 december 29-én megtartja Aradon az akkor Arad-Körösvölgyi Vasut nevet viselő részvénytársaság alakuló közgyűlését.

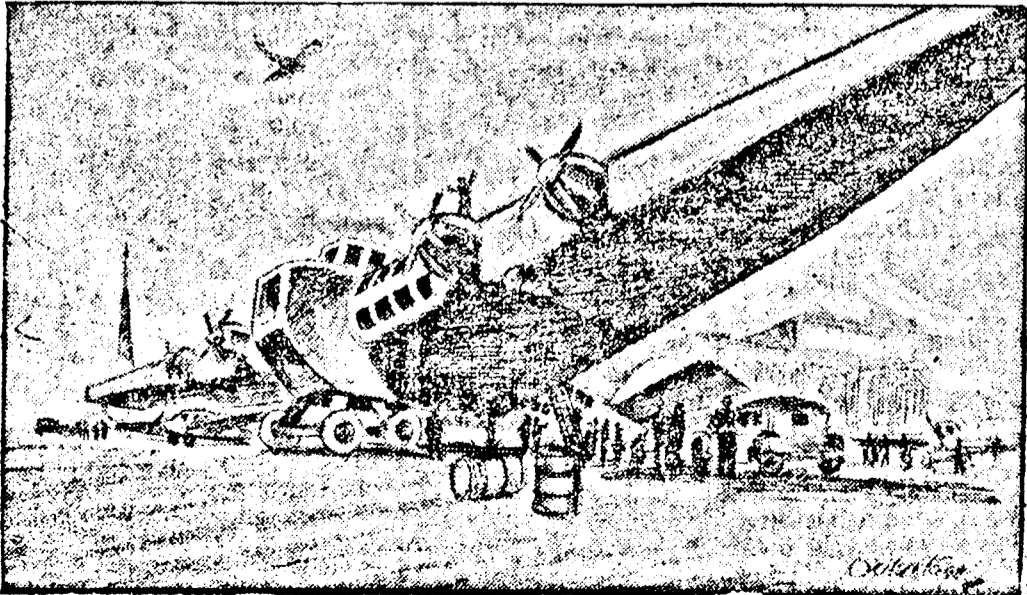
nek érte, ha fedezetük lesz rá. Sohase tértek vissza erre a kérdésre. Az állomásépületek faburkolatuk voltak. Az első évben mellőzik a festést s megbízzák Domány József igazgatósági tagot, aki valami olcsó és új, időtálló festékről hallott, hogy részletesebben érdeklődik a festék iránt és tájékoztassa arról az igazgatóságot. Mivel egyelőre raktárépületek nem emelhetők, az értékesebb áruk letakarásához és megvédéséhez minden állomást egy ponyvával látnak el. Az állomások vezetőit sóárusítással bízzák meg, hogy ezzel némi mellékjövedelemmel szaporítsák szerény fizetésüket. A községek az építő anyagok fuvarozását vállalják mázsánként 5 krajcárért. Pénz helyett részvényeket kapnak.

Mint hogy a mozdonyokat szállító Máv. gépgyár figyelmezteti a vállalatot, hogy a gépek jótállási idejét csak az esetben vállalja, ha a gépek zárt helyen tartatnak, elhatározza az igazgatóság, hogy e célra egy faszint épít Aradon. A helyiség fűtésére átvesszi Vásárhelyi Béla igazgatósági tag két Meidinger kályháját, melyek 120 frtba kerültek 100 frtért s az árat egy részvényvel egyenlíti ki. A könyvelést az alapítástól 1877. II. 1-ig Reiser (Révész) Nándor látta el évi 1440 frtért. Amikor e teendőktől megvált s megválasztott a felügyelő-bizottság pótagiárává, elismerésül hét darab részvényt kapott. A pénztárnoki teendőket ugyanezen napig id. Andrányi Károly végezte teljesen díjmentesen, mint igazgatósági tag. Felváltotta őt Reiser (Révész) Adolf, aki, mint e munkakörre szerződött első tisztviselő évi 800 frt. fizetést és 200 frt. lakáspénzt kapott. Boros Béni igazgatósági főmérnöknek évi fizetése 3720 frt volt. Távozása esetére 7500 frt végkielégítés köttetett ki részére.

Amikor 1876 októberében a bécsi Sigl-cégtől megérkezik a 18.000 frtért vett első „Arad” nevet nyert mozdony, alkalmaznak mellé egy mozdonyvezetőt napi 2 frt 50 krajcárért, egy fűtőt 1 frt 20 kr., egy vezetőt napi 2 frt. és két fékezőt 80—80 kr. mellett. Talpákat, sinszegeket, faanyagot a borosjenői faipar gyár szállítja. Az összes tárgyalásokat a felekkel, a földbirtokosokkal, a miniszteriumokkal, a szállítókkal az igazgatóság tagjai végezték. Nem volt olyan igazgatósági ülés, amelyen két-három megbízást ne kapott volna egy-egy igazgatósági tag. Különösen sokat dolgozott Atzél Péter, gróf Zelenszki, Urbán Iván, Domány, Andrányi Károly,

A jövő közlekedési eszközei. (II)

A Junkers-gyár óriásrepülőgépe a „G 38”. A gép óriási méreteire jellemző, hogy egy rendes aeroplan kényelmesen eltér az egyik szárnya alatt.

Rajtam az

Aspirin tabletták

minden meghűlésnél segítetek. Már a legkisebb hűlési tüneteknél, fejfájásnál, vagy fájdalomnál veszem azokat. — 2 tablettát egy fél pohár vízben rendszerint elegendő, különben néhány óra múlva újból veszem be. De valódi tablettáknak kell lenniök. Ezek könnyen felismerhetők az eredeti "Bayer"-csomagolástól és a "Bayer" keresztről.

Az Aspirin-tabletták egyedülállóak az egész világon!

Vásárhelyi Béla, Bohus Zsigmond és István és báró Klein Ferenc.

Szük volna e karácsonyi lap kerete a nehézségek felsorolására, amelyekkel meg kellett birkoznunk, míg minden szükséges felszerelés a helyére került, a kellő személyzet beállítatott, hogy a tiszavidéki vasutól kölcsön kért személykocsikkal 1877 február 1-én az első vonat elindulhatott Aradról Pankotára, mert a vonal egyelőre csak eddig nyílt meg. Minden állomáson nagy közönség várta a vonatokat s melegen ünnepelte a nagy eseményt. A szorgalmas munka eredménye évről-évre nőtt, a vonalak tovább épültek fel a Körös völgyében.

Az 1877 június 30-iki közgyűlésen a felügyelő-bizottság tagjai közé jut Heinrich Sündor, ki e tiszteit 1927-ig, teljes 50 évig viselte. Tatabajdi Károly Aradmegye akkori alispánja az 1878 június 27-iki közgyűlésen méltatja az igazgatótanács és különösen Boros Béni érdemeit, kiemelve, hogy a társaság ügyeit a legnehezebb viszonyok között és kitarító jóakarattal, ügyességgel vezették, önzetlen járadózáisaiért nemcsak semminemű anyagi ellenszolgáltatást, vagy díjazást el nem fogadtak, hanem saját vagyonuk és személyes felelősségük lekötésétől sem riadtak vissza.

A körös-völgyi vasút sikere csakhamar maga után vonja az Arad-Csanádi Vasút R.-t. megalakulását ugyancsak Boros Béni kezdeményezésére és irányítására. Az ő tervei alapján kéri Lonovits József csanádmezei főispán. Vásárhelyi Béla és Boros Bénnel az építési engedélyt egy Aradtól—Szőregig, illetve Szegedig terjedő vasutvonal kiépítésére. A részvénytársaság négy millió forint alaptőkével 1881 december 11-én alakul meg Aradon.

Ennek a vasutvonalnak az építése már sokkal könnyebben ment, mint a körös-völgyi vasuté. A mi fő, pénz volt. A magyar állam, József főherceg, Csanádmege, Makó városa nagy tételekkel vettek részt az építési tőke lejegyzésében úgy, hogy a legkisebb zökkenő nélkül és a leggyorsabban épülhetett fel a vonal úgy, hogy 1882 november 15-én elindulhatott az első vonat Arad—Mezőhegyes és ugyanakkor Makó—Szeged között.

A két külön szervezettel bíró vasutvállalat, mely ugyszólván azonos emberek vezetése alatt állott s azonos egyének áldozatkészségéből létesült, 1885 december 29-én külön-külön tartott rendkívüli közgyűlésen kimondja az egyesülést. 1886 február 20-án tartja meg Aradon most már az Aradi és Csanádi Egyesült Vasutak r. t. neve alatt új alakuló gyűlést az egybeolvadt két részvénytársaság. S ez az ugyszólván semmiből felépült vállalat 1886 június 26-án tartott közgyűlésén már az 153.677 frt.-ot és 234.563 frt.-ot tartalmazó oszta-

Tul terjed e cikk keretén annak a méltatása, hogyan fejlődött ezután a részvénytársaság Európa mintá magánvasut társaságává, hogyan építette fel 500 kilométert meghaladó vasuthálózatát, hogyan emelte fel alaptőkéjét 34 millió aranykoronára, hogyan ért el például 1912 évi üzlet eredményeül 2,265.486 aranykoronát s a rendszeres osztalékfizetések, tiszt-

viselőinek példás ellátásán felül miképen volt képes tartalékolni azt a tőkét, a több millióért erő magánvagyonot, mely a régi Acsev. részvényeseknek, mint az Arad—Brád ipari részvénytársaság vagyona maradt meg, további gyümölesztetésül a vasutvonalak átadása után 1923, illetve 1927-ben.

Vas Gusztáv.

Nagy események és mindennapi problémák.

Az európai tőzsdei baisse áthuzódása Amerikába. — Amerikai tempó Európában. — Küzdelem a mindennapiért. — Bizakodás egy jobb jövőben.

Az 1929. év legnagyobb közgazdasági eseményei.

Irta: Lakatos Aladár, az Aradi Általános Takarékpénztár r.-t. ügyvezető igazgatója.

Minden elmélet megdől az Élettel szemben. Amerika gazdagodása, a jólétnek tobzódása, a fejlődés végtelen lehetősége és Európa pusztulása, gazdaságának leromlása, a nagy koncepciójú gondolatok végrehajtásának lehetősége tükröződik vissza a legtöbb elméletben, amelyet egy csaknem öt évig tartó háború és tíz év óta tartó béke nyomán felállítottak. És ezzel szemben mit tapasztalunk?

Az 1929. év második felében bekövetkezett amerikai tőzsdepanik és a csaknem ugyanakkor bekövetkezett európai nagyszabású bankfuziók voltak az elmúlt év legnagyobb közgazdasági eseményei. Mindkettő széles néptömegeket érintett és számtalan milliódot mozgósított.

Az amerikai tőzsde-besz.

A lerongyolt és tönkrement Európában nem tobzódhatott büntetlenül az amerikai spekuláció, hiába a világot elválaszó Óceán, a baisse járványa feltartóztatlanul vándorolt

át Amerikába, oly súlyos pusztításokat véghezvén, aminek az összes európai tőzsdéken talán együttvéve nem tapasztaltak. Számszerű adatok még nem állanak rendelkezésre, de az a tény, hogy oly vállalatok papirjai is, amelyek élén egy Rockefeller, egy Morgan, egy Ford áll, értékük 30 százaléktól 70 százalékáig terjedő veszteséget szenvedtek, egy halvány kép: adhatja annak a nagy pániknak, amely az amerikai pénzpiacot megrengette. A baisse egyaránt érintett minden népréteget, mert a legmagasabb fináncöröktől kezdve, a középosztályon keresztül a mérsékelt jómódban élő munkásosztályig mindenki spekulált, de még jobban sújtotta Amerikát, különösen a munkásosztályt, azáltal, hogy a veszteséges spekuláció által számos vállalat megszűnt, vagy redukálta üzemét, ami által a munkanélküliség emelkedett. Amerika tehát *európaúsodott*, annak minden hibájával és következményeivel.

Az európai nagy bankfuziók.

Amíg Amerikában megtanulták, hogy a fák nem nőhetnek az égig, addig Európában esodálkozva látták, hogy a fák csaknem az égig nőhetnek. Minden előzetes beharangozás nélkül jelentették, hogy a Deutsche Bank fuzionált a Direction der Disconto Gesellschafttal, oly tőkét egyesítvén, amelyek amerikai méreteket is túlhaladnak. Két és félmilliárd márka tőkét kezel a Deutsche Bank és másfél-milliárd márka tőkét a Discontogesellschaft. Most négy milliárd márka vagyont kezel a fuzionált pénzügyintézet. De nem csekélyebb jelentőségű az Österreichische Creditanstalt fuziója az Allgemeine Österreichische Bodencreditanstalttal, amely egy izgalmas éjszaka született meg. Itt a Creditanstalt több, mint egy milliárd schilling vagyona egyesült a Bodencreditanstalt, több, mint 800 millió schilling vagyonával.

Románia költségvetésének egy évi végösszege cca 36 milliárd lejt tesz ki. A bankjegyjárgalmunk összege pedig meghaladja a 20 milliárd lejt. Imponáló nagy számok, amelyek egy ország gazdasági képét nagy vonásokban megmutatják. De ha összehasonlítjuk e számokat a két fuzionált német bank által kezelt vagyon összegével, ami kerek számban 160 milliárd lejt tesz ki, avagy a két fuzionált osztrák intézet vagyonával, ami kerekén 50 milliárd lejt tesz ki, akkor látjuk, hogy mily óriási jelentőséggel bírnak e mamute-bankok. Románia öt legnagyobb pénzügyintéze összesen 13 milliárd vagyont kezel. Ebből cca másfél milliárd saját, a többi idegen idegen tőke. Ezzel szemben a fuzionált két német nagybank csak saját tőkében 16 és fél milliárd lejt és idegen tőkében (betétek és hitelezők) 110 milliárd lejt és a fuzionált két osztrák pénzügyintézet saját tőkében 5 milliárd lejt, idegen tőkében 36 milliárd lejt kezel. Európa átvette az amerikai tempót és nemcsak felhőkarcolókat épít, hanem oly tőkéket is koncentrált, amely hivatva lesz az amerikai tőkével a versenyt felvenni. Az már azután a jövő titka, hogy a 7 millió lakosú kis Ausztria és a jóvátételt terhektől roskadozó Németország e multidimenzionált pénzügy-

tézeteket elbírja-e? Európa *amerikaisodik* és pedig gyorsan és lázasan, annak minden hibájával és érényével.

Mit látunk itthon?

E két nagy közgazdasági esemény mellett nagyjelentőségűek a mindennapos közgazdasági problémák. Ezek az elevenünkbe vágnak és a mi mindennapos, unalmas és szürke kis közgazdasági problémáink, a mi legnagyobb eseményeink. A kereseti viszonyok csökkenése, a munkanélküliség, az adó, a kamat, a főgvasztóközönség krízise, a kényszeregyezés, stb., stb., az a téma, amely reggeltől-estig foglalkoztat bennünket és sohasem hagy nyugodni. Sajnos, folytonosan nő az egzisztenciát veszített kereskedők, az eladósodott parasztok, a küzködő iparosok és a munkanélküliek táborra és reményvesztve látják, hogy sehonnan nem jó segítség. Közgazdasági életünk teljesen sivár, ami kevés változatosság van benne, az csak a siralmaknak és kétségbeesésnek sötétten elhintett pontjai.

„Mindenkül tönkremegy“.

„Nincs segítség, végünk van, tönkremergünk!“ Összes dolgozó osztályaink jajkiáltása és a „mindenkül tönkremegy“ jelszó annyira beleverte már magát az emberek vérebe és idegeibe, hogy teljes apátiával és pesszimizmussal-nézük a jelent és még inkább a jövőt. Pedig nem ez az igazság! A romokon épületeket emelnek és ahol ember van, ott nincs enyészlet. Görögország és Róma elpusztultak, de helyükbe virágzó országok egész sora nőtt. Spanyolország és Velence virágzó kereskedelmi flottája elpusztult, de helyébe jött Anglia és az Egyesült-Államok még nagyobb és jelentősebb kereskedelmi hajóhada. Ha a kereskedő becsukja a boltját, holnap már más nyitja meg, ha az iparos beszünteti üzemét, másnap más vállalkozó akad, ha a munkás leteszi a szerszámiát, percek alatt más veszi fel. Százvezrek, milliók, tönkremernek, de „mindenkül“ nem megy tönkre, nem mehet tönkre. És ha az új földbírtokok, unonnan létesített üzletek, műhelyek, szintén tönkremernek, helyükbe kifogyhatatlanul százvezrek és milliók létesülnek. Ez a körforgás évezredek óta tart már így és tovább is fog lenni.

Több

A háborúk, járványok

Aradi karrier Budapesten

Fritz János dr. beszél a magyar ellenforradalomról. — Letartóztatnak egy kormányt. — József főherceg gyűrűje. — Torony, mely egy ország történelmét mondja el.

Mit lehetne alkotni Aradon?

(Arad, dec. 24.) A közelmúltban érdekes vendége volt Aradnak. Dr. Fritz János budapesti főorvos járt itt: édesanyját látogatta meg. Nem tudom, emlékeznek-e még sokan dr. Fritzre, néhai Fritz József törvényhatósági bizottsági tag fiára, de annyi bizonyos, hogy dr. Fritz János is amaz aradiak közé tartozik, akire — befutott karrierje miatt — nagyon is jogos lenne az emlékezés. Dr. Fritz János aradi születésű, innen indult el pályafutása, amelynek egyes érdekes stációiról szóljon az alábbi cikk:

Különösen azzal tette ismertté nevét, hogy aktív részt vett az ellenforradalom 10 év előtti akciójában, a Peidl-kormány letartóztatásában. Azután pedig, amikor az ellenforradalmi Fehér Ház a nemzeti megújulás korszakát megalapozta, friss tevékenységgel részt vett az embermentés problémájában, részint kulturális és nemzettörténelmi munkálatokba kapcsolódott bele. Sok a mondanivalója Fritz János dr.-nak. Mert nagyon jól tudja, hogy mi kívánczik az újságírói toll alá és ilyen életmotívuma bővíteni akad. Ott kezd a beszédet, ahogy hazatért a háborúból és a forradalmi idők zűrzavara őt is magával ragadta:

— Elvállaltam a Nemzeti Tanács jegyzőségét, de amint tudatára ébredtem a Tanács balrafordulásának, az ellenforradalom áramlatának hívelett em. 1919. július 22-én megalakult a Fehér Ház Szamuelli Tibor uralmának megtörésére. Az elnök Pekár Gyula volt, a Ház 33 tagja Csilléry András Baross-uccai lakásán tartotta megbeszéléseit. Julius 29-én, a francia naptár szerint pontosan a Robespierre-féle Thermidor napon megbukott Kun Béla, a kommunista-párt palotaforradalommal küzdött s utódjakép Peidl népbiztosokból megalakult átmeneti kormánya következett. A Peidl-kabinet 4 napig élt csupán s Kun Béla szellemének hódolt, — elhatároztuk eltávolítását, hogy az ország végre fölszabaduljon a terror alól.

— Fontos volt azonban, hogy a Fehér Háznak ne legyen olyan külszíne a megszálló románság és a nagyváltant előtt, mintha forradalmat cserélt volna forradalommal és az ország vezetése nélkül lenne. A közjogi állapotunknak ekkor csak egy hivatalos faktora volt az országban, aki királyi akaratot képviselő homo régiusként az alkotmány visszaállítását célzó akciónk élére állhatott volna: József királyi herceg, tábornagy. Augusztus 5-én éjjel autó suhant át a román vonalon. Farkas Tivadar ment Alcsutra a főherceget s másnap a főherceg a Bristolban székelt.

A fogadalmi gyűrű.

— Augusztus 6-án délután 5—6 óra között játszódtak le a döntő történelmi momentumok. Csilléry, Wolkenberg rendőrfelügyelő és én három irányban autókön roboztunk fel a várba 14 rendőrral és 8 detektívvel. Csilléry és Wolkenberg fölrohantak, én a kaput őriztem. Formálisan rajtaütöttek a minisztertanácsra s felszólították a kormányt a lemondásra és Peidl azonnal le is mondott az elnökségről. Ezzel a magyar alkotmány és jogrend visszaállítása megtörtént s József főherceg kinevezte a megújulás első kormányát Friedrich István elnökletével. A jogfolytonosság nem szakadt meg, a Fehér Ház akciója, illetőleg a főherceg homo régiusi beavatkozása bizonyítja ezt. Ez volt az ellenforradalom hatalmas színjátéka.

Dr. Fritz egy gyűrűt mutat, nehéz, súlyos gyűrűt:

— A forradalmi gyűrű, József főherceg jubileumi ajándéka. 33 darab készült belőle, ahány alapítója volt a Fehér Háznak — magyarázza.

A gyűrű mellé okirat is dukált. „Életveszéllyel szolgálták a hazát és a magyar alkotmányt” — mondja az emlékkormány. A Fehér Ház a vörös végtelből keresztény alapra fordította vissza a nemzet életét.

— Két nap múltán Pekár Gyula kibontotta a keresztény nemzeti párt lobogóját. Egyideig ennek a megszervezésén dolgoztam, majd megrendeztem az első magyar „egy nap a hazáért”-et, amellyel 8 millió koronát sikerült összeperselyezni. Ebből az alpból támogatottuk a nyugatmagyarországi fölkelést és visszavivtuk Sopront. Ekkor a politikai élet porondjáról leléptem és tulajdonképeni hivatásomnak, az orvostudománynak szenteltem minden időmet. A magyar életmentés problémájával kezdtem foglalkozni és eszméimet a népjóléti miniszter is támogatta.

— Sokat gondolkodtam, hogy miképpen lehetne még egyszerűbben és közvetlenebbül a nép értelméhez jutni. Tanulmányoztam az akkori német egészségügyi lehet, amikor Berlinben egyszerre 230 helyen tartottak tanítelőadásokat, a célt azonban nem érték el, mert az igazi népet nem tudták egybegyűjteni. Magyarországon más módszerhez folyamodtam: 750.000 levelezőcímet nyomtattam, a melyet megvett a Magyar Postatakarék és a csekket szétküldötte. Rájuk volt nyomtatva mindaz, amit előadások hosszú során tartottunk volna szükségesnek a nép felvilágosítására elmondani. Mindenkinek el kellett olvasnia, mert a végén szerény kérelmet tolmácsoltunk: „néhány illért a tüdőbetegeknek” — és rövid idő alatt 5 és félmilliárd korona gyűlt egybe.

Egy százméteres torony.

Dr. Fritz politikai, orvostudományi tevékenységén kívül azonban még egy harmadik irányban is ismertté tette nevét. Harcos munkássággal, friss ötletekkel szolgálja a háború és az átmeneti idők emlékei kegyeletes megörökítésének ügyét, továbbá lelkes tervekkel törekszik arra, hogy a külföld fölfigyeljen Magyarországra. Pekár Gyulával és Váry Alberttel együtt most egyik elnöke a nemzet vértanuinak (gróf Tisza István és 600 társának) emléket megörökítő szobormű országos bizottságának. Amint ez elkészül, kezdeményezésére újabb kulturális mű megépítéséhez fognak hozzá Budapesten:

— Nemrégiben — folytatja Fritz dr. — alapítványt tettem dr. Sipőcz Jenő budapesti főpolgármesterhez, hogy építse meg a magyar főváros — „ország tornyát”. Ami történelmi iskola lenne — a magyar nemzet megismerésére. A Petőfi-téren épülne ez az „ország torony”. Száz méter magasra tervezem, tíz teremmel, amelyek az 1000 éves Magyarország egy-egy évszázadát jelképeznek. Minden terem közepén szobor áll majd a század szellemének szimbolusául. A falakon freskók, domborművek s egyéb relikviák mutatják az ország történelmét, a kísérő személyzet pedig az idegennek abszolút világtörténelmi megvilágításban adná meg a magyarzatot a magyar történelemről, hogy mindenki előtt nyitott könyv legyen Magyarország 1000 esztendeje.

Fritz János dr. előadásából még kitűnik, hogy Urmánczy Nándorral és Illosvay Gusztávval tagja s egyik vezetője volt annak a bizottságnak, amely Rothermere lordnak kivitte az országzászló tartójának kicsinyített mását. Ezekkel a nagykonceptájú tervekkel azonban még nem merül ki dr. Fritz János aktivitása. Egyik főkezdeményezője volt a pesti szabadságtéri emlék megteremtésének, a „vérmezői eskü” megfesttetésének, ezenkívül hatalmas terve fekszik a magyar főváros előtt Budapest fürdővárossá való fejlesztéséről. Valami fanatikus láng fűti: alkotni, teremteni, reformálni.

A beszélgetés végén rátértünk megint Aradra s ironikusan jegyezte meg:

— Hej, mit is lehetne az aradi vároddalból csinálni...

S már képzésül

— Híd a kultúr

dóhotel... Villanegy

Frank

A nők vakok

Sok nő nem veszi észre a festékek, krémek és puderek káros kihatásait. Azt hiszi, hogy ezek által el lehet leplezni a hibás bőrt. Már pedig a bőr csakis eredeti természetességében szép. A bőr egyenetlenségének, valamint a pattanásoknak, foltoknak, az arc ingerlékenységének és egyéb hibáinak leküzdésére használjon egy kis Cadum kenőcsöt. E rendkívül egyszerű módon a bőr visszater egészséges állapotába és ezáltal természetes szépségéhez. Ne próbálja álca mögé rejtetni az arc fogyatékososságait. Kiszöbölje ki hibáit a Cadum kenőccsel. Ez rögtön megszünteti a viszketésgéget s igazán megnyugtató és gyógyító hatást gyakorol mindenütt, ahol bőr-ingerlékenység, vagy bőrgyulladásról van szó. Jó kihatása van: ekcéma, pattanások, bőrfoltok, vágások és ropogások esetében.

mindenkor sújtották az emberiséget és gyakran teremtettek súlyos helyzeteket, amelyek a megélhetést teljesen bizonytalanná tették. De nemcsak ezek a bajok, hanem még azok a találmányok és felfedezések is igen gyakran sújtottak nagy néptömegeket, amelyek végterményben az emberiség javát szolgálták. A gőz feltalálása maga után vonta a vasut és gőzhajó feltalálását, megfosztván a vitorláshajókat és postakocsikat kerestetüktől. Jaquard első szövőgépét a kenyerüket féltő munkások összetörték. Ma mégis vasuton, gőzhajón, sőt repülőgépen és Zeppelinen járunk és ma mindenütt szövőgépek dolgoznak. A példák végtelen soraival lehetne igazolni, hogy mindenkor voltak olyan események, melyek ép oly súlyos gazdasági viszonyokat eredményeztek, mint aminők a maiak és amelyek szintén az egzisztenciák egész tömegének tönkremenését eredményezték és a világ mégis ment a maga útján. A mai embereknek talán kétszeresen kijut a munkából és küzdelemből, de azért reményét nem szabad elveszíteni és ha a viszonyok megváltoztak, alkalmazkodjék hozzá. A mai kor gyorsabb, energikusabb és határozottabb tempót kíván. Amerika fejlődésében nagy szerepet játszott, hogy évszázadokon keresztül Európától tanul s átvette tőle, ami jó és hasznos. Most rajtunk a sor, hogy visszavegyük mindazt, amit elődeink neki kölcsönöztek és ötletességgel, leleményességgel, ésszel, ravaszsággal és mindazon jó, sőt ha kell, rossz tulajdonságok egyesítésével, ami az emberben van, igyekezzünk magunknak jobb jövőt teremteni. Az ezévi eseményekből már láttuk, hogy Amerika kezdi átvenni az európai hibákat és Európa az amerikai tempót. Próbáljunk ezt az utat követni teljes optimizmussal és önbizalommal. Ha ennek eredménye lesz, akkor tagadni fogjuk Anatole France pesszimiztikus perzsa bölcsének azt a tantételét, hogy „az emberiség története három szóban foglalható össze: születni, szenvedni, meghalni”.

— Hőember az áruház előtt?... Igazán vedves ötlet az üzletvezetéstől.

— Te tévedsz édesem. Ez nem hőember, ez uram, aki rém várt, amíg bevü-

Mi fáj a magyarságnak?

Irta: PARECZ BELA dr., orsz. képviselő.

A román nacionalista sajtóban, de magában a parlamentben is minduntalan felhangzik a Magyar Párt ellen az irredenta vádja. Azt gondolják rólunk, hogy a magyarság már politikai helyzetének megváltozása következtében sem lehet más, mint irredentista s hogy lelke mélyén minden magyar ember az, ha kifelé még olyan loyálisnak mutatkozik is.

Nos hát igen! Visszakivánjuk azokat az állapotokat, amelyekben születünk s élünk. Szabadok akarunk lenni, biztonságban akarjuk tudni magunkat afelől, hogy nem tartóztathatnak le bennünket bármikor, akármelyik detektiv besugására, használni akarjuk magyar anyanyelvünket, magyar iskolába akarjuk járattatni a gyermekeinket, visszakivánjuk a háboru előtti részrehajlatlan igazságszolgáltatást és baksimentes közigazgatást s olyan tisztviselőket akarunk magunk fölött látni, akiknek egyénisége és magaviselete tiszteletet érdemel s akik nyugateurópai tónusban érintkeznek mivélünk. Ha ez irredenta, akkor igenis irredentisták vagyunk.

De mi úgy érezzük, hogy a mi pártunk politikai tevékenysége homlokegyenest ellenkezője annak, amit irredentának neveznek. Az „Italia irredenta“ jelszava alatt folyt mozgalom Ausztriától való elszakításáért küzdött a meg nem váltott Itáliának s azóta is mindig s mindenütt elszakadásra és az anyaországhoz való visszacsatolásra irányuló törekvést értenek irredenta alatt. Ha az itteni magyarságnak arra a meggyőződésre kellene jutnia hogy Romániában halálra van ítélve, hogy mai elnyomott helyzetéből sohasem fog tudni kiemelkedni, akkor kétségbe esnék s csakugyan nem maradna számára más vigasztalás, mint az irredenta. Ámde mi azt hirdetjük ennek a magyarságnak, hogy nem kell kétségbeesnie,

mert nem fog elpusztulni, hiszen a békeszerződésben, a párisi kisebbségi egyezményben s a gyulafehérvári határozatokban intézményesen biztosítva vannak az ő jogai az életben maradásához és igenis van rá mód, hogy ezeknek a papirosjogoknak élő valósággá válását kiküzd-hessük. És hirdetjük, hogy akarjuk és ki is fogjuk küzdeni.

Tizezrek és tizezrek vannak közöttünk állampolgárság nélkül, pedig a párisi kisebbségi egyezmény értelmében a román állampolgárság mindenkit megillet, aki az egyezmény életbeléptekor az ország területén lakott. A vasuti állomásokon, a postán s hivatalokban mindenütt ott látjuk a felírást, hogy „beszéljen románul!“ pedig jogunk van anyanyelvünkkel élni bíróságok, hatóságok előtt s minden nyilvános gyülekezésben. Iskoláink nyilvánossági jogát elvették s ezáltal azokat elsorvasztják. Az állami iskolák magyar tagozatait fokozatosan megszüntetik. A beiratkozó gyermekek neveit analizálják s akinek nem magyaros hangzása a neve, azt nem engedik magyar iskolába járni; magyar tannyelvűeknek feltüntetett iskolákba magyarul egy szót sem tudó regáti tanítókat hoznak, sőt román kulturzónáknak minősítik a magyar vidékeket s dupla fizetéssel csábítják oda a regáti tanítót. Elvették egyházaink ingatlanait s a kisajátított földekből a kisebbségi hitközségek és iskolák nagyon sok helyen nem kapták meg a fennartásuk céljából törvényben előirt földterületeket. Mindez éppen az ellenkezője annak, aminek a kisebbségi egyezmény értelmében történnie kellene. Az iskolák kötelező államsegélyéből is csak most sikerült kiverkednünk egy olyan jelentéktelen összeget, amely inkább csak a segélyezés kötelezettségének elvi elismerése-

ként, mint valóságos segélyként jöhet tekintetbe.

Rossz a konkordátum, mert nem akar tudomást venni arról, hogy nekünk, erdélyi katolikusoknak, a mi egyházunk egyuttal nemzetiségünk védőbástyája is. Késik s belátható időben nem is várható a kisebbségi törvény, amelyet pedig a Népszövetség színe előtt is megígértek. Igazságszolgáltatásunk napról-napra jobban lezüllik annak a politikának következtében, amely a régi magyar jogintézmények megszüntetését előbbre való feladatnak tekinti az igazságszolgáltatás zavartalan működésénél. A tönk szélére került hajdan virágzó gazdasági életünk, mert Erdélyt gyarmatnak s az erdélyi magyart kihasználható gyarmatlakónak tekintik. Az adóstatistika adatainak összehasonlítása után számszerűen kimutatható, hogy még az adókat is sokkal súlyosabb mértékben róják ki ránk, mint a regáti román adózókra.

Százsor hallott és az unalomig ismételt sérelmek ezek s mégis újra meg újra el kell azokat mondanunk, mert jog és törvény ellen való, hogy azok létezzenek s mert a közeljövőbeli egész programunkat kimeríti az, hogy azokat megszüntessük. Mi nem bizhatjuk magunkat az alkotó fantázia szárnyaira s nem építhetünk programként a felhőkbe nyuló légvárakat, mert elnyomott helyzetben vagyunk, amely röplésünknek szárnyát szegi. Először is ebből a helyzetből kell tehát kiemelkednünk. A Magyar Pártnak legközelebbi programja csak abból állhat, hogy ezeknek a sérelmeknek megszüntetését kivívja. Ezen kell dolgoznunk valamennyiünknek szívós kitartással, lépésről-lépésre haladva, míg el nem értük azt a helyzetet, amelyben nem leszünk többé másodrendű állampolgárok, hanem ennek az országnak a főbb lakosságával egyenlőjü. A továbbfejlődés lehetőségeiben egyenlően részesülő lakosai. Csak ha majd ezt elértük, akkor következhetik a távolabbi program: magyar népünk erkölcsi értékeinek és energiáinak kifejezése.

A pápaságról.

Az Aradi Közlöny részére írta: Pázsitny Bonaventura aradi minorita rendfőnök.

XI. Pius pápa ötvenéves pappászentelésének jubileumát, a szokottól eltérően, két címen, örömmel ünnepli a kath. egyház és vele az egész művelt világ. Ünnepli az ötven évet, melyet az Ur szolgálatában eltöltött, szolgálván Őt az oltárnál, szószéken, gyóntatásban, tanításban, nevelésben és beteglátogatásban, tudományban és művészetben, de ünnepli Őt, mint a béke pápáját, kinek sikerül az annyi évtizedes ellentétet a pápaság és az olasz királyság között eltüntetni és ezzel sok százezer léleknek a nyugalmat visszaadni. Áldják őt ezért nemcsak az olasz katolikusok, kiknek az régi óhajuk volt, de áldja minden békeszerető ember és különösen a katolikusok az egész világon, mert megszabadultak attól a lelki nyomástól, amely fojtotta őket, valahányszor a pápa helyzetére gondoltak.

A lateráni béke megnyitotta a csendes együttműködés lehetőségének kapuját és biztosítja a nyugalmas munka eredményét. Nagy rivmánya ez a vatikáni diplomáciának, de egyuttal bizonyítéka a pápaság békeszeretőnek, mely az előző századokban is mindig, mint a népek békebírája, viszálykodások elintézője szerepelt.

Vessünk a mai alkalommal egy tekintetet a pápaság eredetére, életére, működésére és arra a befolyásra, mellyel a népek sorsát századokon át irányította, vezette és amely hatás ma is, bár eltérő formában, de teljes erejében érezhető.

A legnagyobb nem katolikus írók és tudósok meghajolnak a pápaság erkölcsi ereje előtt és elismeréssel adóznak hasonlíthatatlan történelmi szereplésének.

A pápaság világtörténelmi hivatása és szerepe alapfőképpen Krisztusban kezdődik, ki meggyőzte a világot és meghódítására kiküldte első apostolát Pétert 11 társával, akik felosztva maguk közt az ismert világot, megkezdik tanításukat minden népeknél. Új tökéletes világ, régen elfelejtett vagy elferdített igazságok, nagy örömhír járja át az emberek lelkét. Megismerik az igaz Istent az ő jóságában, szeretetében, irgalmában, az új törvény teljes egyenlőséget hirdet, nincs különbség ur és szolga között, mindnyájan egyformán gyermekei vagyunk a mennye atyának, ha van különbség, az tőlünk van, mert bűneink megkülönböztetnek bennünket a jóktól.

Ezen új tanítás tisztaságának megőrzésére, az azt követők összetartására és védelmére, Krisztus Péter apostolt szemelte ki, a teljes hatalom átadása által mellet a kulcsok jelképezte, következő ünnepélyes szavakkal: — Te Péter vagy, azaz köszikla és e kösziklára építem anyaszentegyházamat és a pokol kapui nem vesznek erőt rajta.

Péter apostol Rómába jön, a római birodalom fővárosába. Neki mint első és főapostolnak Róma jutott, hogy ott terjessze az igazságot, hol a tévely és babona legnagyobb és az igazságra vezetessék az, mely vezet a tévedésben. Itt és innen terjesztette az evangéliumot egész haláláig, mely Neró császár alatt, Kr. u. 67. következett be. Testét a hívők szentvédőhelyéhez közel, a cirkusz mellett elhaladó Cornélia-ut jobb oldalán tették sírba, ahol a hívők szeretete egy mauzóleumot emelt. Ez az első század végén már idegenből jövők megállóhelye lesz és a keresztény gyülekezések helye, ahová azóta, ma'ncum kétezer év óta, soha meg nem szűnt zarándokok ontják a hívők millióit, akiket ugyanaz a hit, ugyanaz a kegyelet visz az első pápához, Krisztus első

földi helytartójához.

Az első szerény síremlék helyébe a pogányság bukása után Constantin első keresztény császár pompás bazilikát építtetett, melyet 1200 évi fennállása után követett a mai Szt. Péter templom, amelynek szebbet, hatalmasabbat eddig emberi ész nem alkotott. Ha semmi egyéb érvünk nem volna Péter apostol római élete mellett, ez a sír, ez a kétezer éves kegyelet, mely azt körülveszi, elegendő bizonyíték lenne, hogy ő telepedett le ott, onnan kormányozta az egyházat, ott rakta le a ráépített anyaszentegyháznak alapjait. Utána szakadatlan láncolatban következnek utódai, a római pápák — az egész egyház által elismerve — és alkotják a történelem legrégibb uralkodó dinasztiáját.

Felvethető itt a kérdés, vajjon a pápaságnak, mint az új szövetség isteni örökének, nem volt-e elődje az őszövetségben, hisz az Isten az embereknek kezdetől fogva kinvitatkozott igazságokat, amelyek fenntartására küldte különböző időkben pátriarcháit és prófétáit és utódjára egyszülött fiát. A pápa őszövetségi elődjének bátran mondható Aron, Mózes öccse, kit az Ur maga kijelölt a főpapi székre és kire a nyilvánított tanok őrzése, tanítása bizva volt. Az isteni kiválasztáson és küldetésen kívül megvolt benne a főpapi jelleg és — ami hiányzik a pápaságban — a prófétai kiváltság. A zsidó főpap, ha rákerült a szolgálat sorrendje, jóvendölési privilégiumnak ötvendett, mint ez írva vanon Kálásról, ki megjóvendölte Krisztus halálát, mint azon év soros papja. E tekintetben tehát birta a csallhatatlanság ajándékát korlátoltan és meg nem határozott alakban. Ha így vesszük a kérdést, úgy a pápaság eredete visszanyulik az ókor prehisztórikus idejébe: Egyiptom fénykorába.

Az emlékek szárnyain...

Aradról elszármazott budapesti művészek nyilatkozata az Aradi Közlönynek

A budapesti színházaknak igen sok olyan kitűnő művésze van, kik valamikor az aradi színház tagjai voltak és akiknek karrierje az aradi színház deszkáiról lendült magasba. Az Aradi Közlöny budapesti munkatársa most megszólaltat e művészek közül néhányat; mindannyian végtelen szeretettel és rajongással gondolnak vissza a régi városra, ahová legtöbbször az ifjuság emléke fűzi és ahol valamennyiüknek sok-sok jóbarátja, kartársa él.

GÁL GYULA

Első látogatásunkat a magyar művészet egyik legkiválóbb reprezentánsánál, a Nemzeti Színház örökös tagjánál Gál Gyulánál tettük.

A „Császár és komédiás” második felvonásában Gál Gyula nem játszik; puritán egyszerűségű öltözőjében Diocletian császár fehér köntösében lekötözött zivélyességgel kétségbe nem vonható őszinte örömmel fogadja az Aradi Közlöny budapesti munkatársát és elragadtatott szavakkal, meleg szeretettel beszél szülővárosáról, Aradról és arról a felejthetetlen időről, amit Aradon töltött.

— Mit mondjak Önnek — kezdi halkan magához merengve Gál Gyula — mit mondjak és hol kezdjem azoknak az emlékeknek a felsorolását, amelyek Arad, a felejthetetlen, drága város emlékei lelkemben feirajzanak. Könyvet kellene írnom, ha mindent fel akarnék sorolni. Elég lesz talán ha aradi színészkedésemmel igazán felejthetetlen eseményt, a „Szókimondó asszonyság” színrehozatalát mondom el.

— Leszkay András volt akkor Aradon a direktor, amikor Pesten Blaha Lujzával és Szirmai Imrével a Szókimondó asszonyságot bemutatták. A darab sikerének híre gyorsan elért Aradra. A vidéki színházaknak akkor is küzdelmes volt az élete és Leszkay nagyon türelmetlenül várta a sikert. Behivatott az irodába és kissé pösze beszédjével sietve hadarta:

— Neked megvallo, nekem pénz kell, pénz kell, pénz kell. Eredj Pestre, vidd meg aszt a Madame Sans-Genét.

Arca kipirul, szeme csillog a visszaemlékezés örömetől Gál Gyulának, ahogy elbeszéli, hogy vette meg, hogy rendezte és állította be a saját felfogásának megfelelően a „Szókimondó asszonyságot” az aradi színpadon.

— Hihetetlen — mondja egészen felvillanyozva —, de ma is bizonyítható tény, hogy a darab egy szezonban Aradon hetvennégy zsúfolt házat csinált. De olyan előadást is adtunk, amire nem igen volt példa. Szegény, felejthetetlen Dolly Emma játszotta a címszerepet — folytatja a nagy művész fátyolossá lett hangon visszaemlékezését. — Egyszerre a közönség dődelgetett kedvence lett ez a drága asszony. Novák Irén, Fenyvesi Emil, Balassa Jenő, Szendrei Miska voltak a főtényezői a nagy és páratlan sikernek.

Áradozva, lelkesen beszél a darabról, az előadásról, a kollégákról, míg végre szóhoz jutunk és emlékeztetjük, hogy talán részes ő is a sikerben, ő, aki a darabot rendezte és annak főszerepét: Napoléont játszotta. Az igazi művész szerénységével és a gyakorlott közör rutinjával siklik el a kérdés fölött és nevetve mondja:

— Amikor Szatyó (Leszkay) látta a sohasem remélt sikert, a pénztárba tétetett egy Napoleon képet, hogy lássa a közönség mennyire hü volt az ábrázolásom; a premier után pedig Assael Pepi ékszerész — meg van-e még a jó ember — az addig használt egyszerű, kaucsukból készült tubákos doboz helyett egy remekművű: „Gál Gyula Napoleonjának ez való, Pepi” felirású, antik ezüst tubákos szelencét ajándékozott nekem.

A beszélgetés hossza nyult; az ügyelő kopog az öltöző ajtaján és jelenti a Császár és komédiás második felvonásának végét. Elkészünk Gál Gyulától, aki sok melegséggel, nagyon őszintén bucsuzik.

— Uzenem azoknak, akik a régiak közül még Önnek, semmiféle siker el nem felejtette és nem felejteti velem azokat az estéket, amiket velük és az ő szeretetüktől körülölelve éltem át Aradon.

TÖKÉS ANNA

Tökés Annát a Nemzeti Színház próbáján találtuk meg. A művésznő tudvalevőleg nem szívesen ad interjút, ezt a pesti kollegák már több ízben tapasztalhatták. Most is ki akart térni az interjú elől — mindaddig, amíg csak meg tudta, hogy miről van szó. Mikor meghallotta, hogy az aradi napokról kérünk interjút, szinte gyermekesen tapsolt örömeiben.

— Tehát Aradról van szó, az én drága (így mondta!) városomról? Ó erről boldogan mesélek magának akár órák hosszáig is. Ott kezdtem a pályám... Ki ne gondolna erre meghatódottsággal? De én különben is nagyon szerettem Aradot s az aradi közönséget.

— Kérem írja meg, hogy életem egyetlen álma, hogy Aradon vendégszerepelhessek. Hány helyre hívnak és nem megyek, de oda oda repülnék. Igaz, hogy nagyon el vagyok foglalva, de akárhogyan is megcsinálnám, hogy egy pár estére lerándulhassak s eljászam kedvenc szerepeimet a drága aradiaknak.

RAJNAI GÁBOR

Rajnai Gáborral, a Vigszínház aradi származású kitűnő művészevel öltözőjébe beszéltek meg telefonon a randevút.

A színpadon a „Marsall” dialógusai peregnak, amikor a kullszák mögött átsietünk a művész öltözője felé. Rajnai az egyfelvonásos után sorra kerülő új Molnár-darab az „Egy, kettő, három” egyik főszerepét játsza. Van időnk beszélgetni. A szíves fogadtatás után előkerül az újságíró jegyzőkönyve, — de lapjai fehérre maradnak.

— Megakartam kimélni a fáradságtól — mondja kedvesen Rajnai és zsebéből kéziratot vesz elő.

Csupa hangulat, csupa báj minden itt következő sora:

— Karácsony? Aradi karácsony! emlékeim? Igen, minden évben odajárok gondolatban. Boldog gyermekkori emlékezéssel — már negyven egy-néhány esztendője. El lehet ezt felejteni? Az első ezüst diót a fán? Anyám kezét, mellyel az első meséskönyvet nyújtott át? A hirtalovat, korcsolyát, Hobertpuskát? Ablakon át a nagy havat az uccán? A szánkót, a Hegyalját? Az utat a befagyott Maroson Ujaradra át? A nagy fekete hidon a várba át, a várkapunál nézni a sáncokat, a hatos kapun át a temesvári hídnál a füzében játszani és álmodni, álmodni valami után? Lehet ezt elfelejteni? Ha háias vagyok neked Arad, ezt, ezt a gondtalan gyermekkort köszönöm Neked és viszem magammal, mint örökös karácsonyi ajándékot szüntelen most is, ha játszanom kell most már öregedő fejjel ifjú szíveket.

ZILAHY IRÉN

Zilahy Irént a Városi Színházban kerestük föl a „Katica” premiérjén, a második felvonás után. A szép szőke színésznőnek óriási sikere volt s nagyon sokszor kellett a függöny előtt megjelenni. A színpadon szólítottuk meg. Csak ezt mondottuk neki:

— Irénke... Arad!
— Talán Aradról jön?! No meséljen valamit gyorsan — s már el is felejtette a sikert, a tapsot. Csak Aradot látta.

— Nem — mondottuk — ezuttal maga meséljen valamit Aradról.

— Istenem mit mondjak? Eszembe jut az „Erdészlány”, a „Postás Katica”. Az a bájos publikum, amely szigorú, igazságos, nehezen melegedik fel, de ha valakit megszeret, valószággal dődelgeti. Bizony én nagyon sokszor gondolok vissza Aradra. Hogy ellelejtettem-e az ottani napokat?! Sértés még csak feltételezni is ilyesmit rólam!

A harmadik felvonás kezdődött. Zilahynak öltözködni kellett. Pedig úgy szeretett volna még mondani valamit Aradról.

FELHŐ RÓZSI

Komédia, orfeum. Itt mulattatja most a publikumot Felhő Rózi.

— Aradról annyi beszél-nivalóm volna — mondja nekünk — hogy legjobban szeretnék erre a célra egy külön szabad délutánt szakítani, de hát tudom, hogy minden interjú sürgős. Tehát csak távirati stílusban beszélhetek. „Bibliás asszony”, „Bobherceg”, „János vitéz” felejthetelenek rám nézve. Felejthetetlen volt az egész oitani működésem és felejthetetlen volt a bucsuzásom, amikor a tömeg a válla-ra vett s úgy vitt körül a téren, mintegy diadalmenetben. Felejthetetlen Arad már csak azért is nekem, mert hiszen ott született a fiam!

LAZÁR ÖDÖN

Lázár Ödönnel, a budapesti Király Színház igazgatójával expressz-stílusban beszélgettünk. A budapesti művészársadalom népszerű „Lázó”-ja a „Régen és most” címmel bemutatott új operett premierjének látát nem heverte még ki, amikor királyszínházbéli operettsikerek dus emlékeivel gazdagon díszített dolgozószobájában felkerestük. Előszobájában a vára-zók seregi, mégis szakit néhány percet arra, hogy Aradról beszélgesen.

— Oh Arad, Arad, de régen jártam arra felé — sóhajtja a múltba révedezve.

— Nyolcvannyolcban? kérdezi önmagától, de aztán sietve helyreigazit és megállapítja, hogy 1897-ben volt Aradon, mint az akkori Arad és Vidéke munkatársa.

— A legnagyobb élményem — mondja derűsen — megérkezésem napján esett meg velem. Benedek Árpád volt akkor az Arad és Vidéke segéd-szerkesztője, aki nem valami nagy szeretettel fogadott. Az első megbízása az volt, csináljak részletes riportot az akkori kereskedelmi miniszter, Hieronymi Károly programbeszédéről és külön hangsúlyozta, mennyire fontos, hogy a riportban benne legyen, hogy az aradi notabilitások közül kik voltak ott. Kétségbe voltam esve. Aznap érkeztem Aradra, senki a városban nem ismertem. Hogy fogom én itt a „jelenvoltak” névsorát összeszedni? A véletlen sietett a segítségemre egy barátom személyében, aki megmentett.

— A másik nagy élmény, megismerkedésem Pethes Imrével. Sokat irtam róla pesti lapokba, talán ezeknek az írásoknak is volt kis része abban, hogy ez a korán elhunyt nagy művész Pestre került.

Bucsuzól főszerkesztő urról emjékezik meg szeretettel.

MÉSZÁROS GIZA

Mészáros Gizát lakásán kerestük föl. Alig egy éve, hogy beköltözött Főherceg Sándor-teri pazarul berendezett új lakásába. A következőket mondotta:

— Aradon kezdtem a pályafutásom. Legjobban szeretném megégyeszer előről kezdeni az egészet, de megint csak Aradon szeretném kezdeni. Az a másfél év, amit ott töltöttem örökre bevészte szívembe ennek a városnak a nevét. Sok sikerem volt, talán a legnagyobb mégis a „Kis Lord”-ban. Rendkívül intelligenciájú publikum az aradi, szigorú, de határozottan jóindulatu. Több ízben vendégsze-peltem, már mint pesti művésznő Aradon, mindig boldogan mentem oda le, minthogy ezentul is boldogan fogok oda lemenni, ahányszor csak hívnak.

URAY TIVADAR

Uray Tivadar, a Nemzeti Színház művésze szintén aradi. Ő rövidre szabta az inter-juvoló kérdésére válaszát és mondhatjuk talán sablonosan felelt:

— Nyitott könyv, úgy hiszem karrierem az aradi közönség előtt, amelynek meleg tapsaira hálás szeretettel gondolok vissza, hiszen elvégre szűkebb pátériamról van szó.

H. BLOCH ARAD

Névjegyek

ujjére még megrendel-
hetők az elismert letele-
gásabb kivitelben. ::

Üzleti könyvek, ügyvédi
nyomtatványok, dossziék stb.

Hogyan lettem szinigazgató.

Deficitből is lehet élni. — A potyajegyesek. — Bilitzky kadét. — Blahánéval látogatóban Perczel Dezsőnél.

Írta: SZENDREY MIHÁLY.

A hajdani szinigazgatók azt az örök mondatot hangoztatták: „Árpád vezér óta minden szinigazgató a deficitből él.” És minden szinigazgató a multban azt tartotta, hogy, mint becsületes adós élt és úgy is halt meg. A jelenlegi szinigazgató a deficitből sem tud megélni, mert deficit csak ott van, ahol jövedelem is akad.

Hogy miből él mégis a mai szinigazgató, arra egy Aradon régen megtörtént dologgal felelek: Élt Aradon egy nagyon öreg zsidó-asszony: a Rozi néni. Az volt a foglalkozása, hogy süteményeket sütött, azokat minden reggel kivitte a piacra árulni. Rozi néni állandóan panaszkodott, hogy ráfizet a boltra, úgyhogy végre is megkérdezték tőle, ha folyton ráfizet, hát miből él? Rozi néni erre azt felelte:

— Szombaton nem szabad árulni. Amit akkor nem fizetek rá — abból élek.

A mai szinigazgató is elmondhatja, hogy abból él, amit a román előadások alkalmával nem fizet rá. A régi szinigazgatónak jó dolga volt. Aradon olyan divatban volt a színház, hogy például páholybérletet esztendőig nem lehetett kapni, ha egy bérlő meghalt, végrendeletileg gondoskodott a páholy örökléséről. Meg aztán olyan jól is ment még a színház, hogy a szabadjegyeseket látni se lehetett a színházban, mert bizony nem akadt helyük. Ezzel szemben érdekes, hogy mikor rosszul megy a színház, még a leghűségesebb potyajegyese is elhagyja.

Két év előtt volt erre példa: Lippán egy kis színház utította fel tanyáját és új darabra készültek, amelyre a direktornak csináltatnia kellett egy asztalt és két széket. Meg is rendelte egy helybeli asztalosnál és amikor fizetnie kellett, az asztalos két szabadjegyet kért. A direktor vonakodott szabadjegyeket kiadni, de a végén mégis kiutalta. Este közvetlenül az előadás előtt jelentették az igazgatónak, hogy a jegyszedőkön kívül egy lélek sincs a színházban. Amire az igazgató mérgesen így fakadt ki:

— Jó, hogy a fizető közönség nem jött el, azt még értem, de hol van az asztalos a potyajegyekkel?...

Ilyen a helyzet a mai szinigazgatónál. Őn azt kérde tőlem szerkesztő ur, miért lettem mégis szinigazgató? Ebben a kérdésben természetesen Herczeg Ferenc „A dolovai nábob leánya”-nak Bilitzky kadétját. Mindennek ez a kadét az oka. Ez szerezte meg nekem a népszerűséget, apró tragédiákon keresztül.

Az első tragédiám Bilitzky kadéttal ott volt, amikor először kerültem sor alá Aradon. Dr. Erdődy ezredorvos kijelentette ugyanígy, hogyha a sorozóbizottság előtt a kadét egyenruhájában jelenek meg, ő minden további nélkül untauglichnak fog minősíteni. Én természetesen kaptam az alkalmat és a bizottságnál dr. Tisch Móríc főorvos előtt a kadét egyenruhájában hetykélkedtem. De, mi-

kor az elnöklő ezredes rámnézett, anélkül, hogy az ezredorvos egy szót is szólhatott volna, így mondotta ki rám a szentenciát:

— Akin így feszül a kadétruha, az ne is vetkőzzön le az tauglich...

A másik Bilitzky kadét esetem Kassán történt. Kassán akkor épült fel az új színház. A városnak nem volt színháza és az aradi társulat nyári állomásnak használta. Leszky társulatával ott játszottunk. Ekkor hirdették meg a pályázatot az új színház igazgatói stábjára. Minden elsőrendű szinigazgató megpályázta. Engem ott Bilitzky kadéton keresztül ismert meg a közönség és ennek hatása alatt a város legtekintélyesebb hölgyei akciót kezdtek meg a főispánnál, hogy én legyek az új igazgató. Híjába szabadkoztam, hogy fiatal vagyok, meg a szükséges anyagiak sem állnak rendelkezésemre, a főispán a hölgyek kérésére utasított, hogy szerezzek a belügyminisztériumtól ajánló sorokat s akkor az enyém a kassai színház.

Az orsz. Magyar Párt nem kötött paktumot a kormánypárttal.

A pártvezetőség cáfoló távirata dr. Barabás Bélához. — A helyi tagozatok lokális megállapodásokat köthetnek a választásokra.

A napokban az a hír terjedt el Aradon, hogy a Magyar Párt országos paktumot kötött a nemzeti-parasztpárttal a közös választási listára vonatkozólag. A Magyar Párt központi vezetősége ma táviratot küldött dr. Barabás Bélának, az aradi tagozat elnökének, a melyben arról értesít, hogy az országos paktumról szóló hírek nem felelnek meg a valóságnak.

Elkészett a munkanélküliek karácsonyi ajándéka.

A minisztérium által kiutalt 200 ezer lejt csak ünnep után fogják kiosztani.

(Arad, december 24.) Ma délelőtt tíz óra körül ülést tartott a megyei prefektúra alispáni hivatalában az aradi munkanélküliek segélyező bizottság Lázár Ágoston dr. alispán elnöke alatt. Az ülésen résztvett dr. Velcsó Géza helyettes interlmár-bizottsági elnök, dr. Moga Romulus rendőrprefektus, Clonda munkaügyi felügyelő, valamint a munkanélküliek megbízottai. Az ülésen megállapították, hogy a munkaügyi minisztérium által távirati-

KÖNIG JÁNOS

uri szabó
eredeti angol szabóval,
angol szabással
BUDAPEST,
IV., Váci-uca 25.
Paraszta-utcai oldalán.

Idegessége elmúlik, jól fog aludni,

kellemes üdítő érzés fogja
el, ha este vagy reggel

„URANIL” fenyőfürdőt használ.

1 doboz 10 kapsulát, 10 fürdőre való fenyő-kivonatot tartalmaz és az ára Lej 120.—, tehát egy kellemes testet-lelket felüdítő fürdő csak 12.— Lejbe kerül.

Kapható minden gyógyszerárban, drogériában és illatszer-üzletben.

Csak „URANIL” fenyőfürdőt tessék kérni és elfogadni.

Romániai főraktár: Dr. Biró gyógyszerár, Cluj-Kolozsavar.

Fölkerestem Pesten Blahánét. Elmondtam neki, hogy milyen bajban vagyok, Szinigazgatót akarnak faragni belőlem. Blaháné az ő bájos modorával csak annyit mondott:

— Hát gyertünk fel fiam a „zsebrendő” miniszterhez (a belügyér ekkor Perczel Dezső volt, aki házelnök korában zsebrendő-löveggyártással szavaztatott.)

Blaháné azonnal fogadta a miniszter, elébe jött, kezét csókolta neki én meg a népszerű protektorom árnyékában besompolyogtam a miniszteri szobába. A miniszter először azal szabadkozott, hogy tulajdonképpen nem ismer engem, tehát nem ajánlhat, hátha fölül az ajánlással. Blaháné erre leült a miniszter íróasztalához, papírost kért s levelet írt a belügyminiszternek, amelyben jóállása mellett a miniszter támogatását kérte számomra. Amikor a levél elkészült, Blaháné az ő utóérhető len modorával megfogta a miniszter kezét „most lelköm, írja csak a levelem hátára, — mondotta — hogy a Nemzet Csalogánya által protegált fatámbert, a főispán ur figyelmébe ajánlom.” Ezt a miniszter nem tagadhatta meg. Aláírtal.

Igy kaptam meg a kassai új színházat. Így lettem szinigazgató. Ugyebár belecseppentem. De azért köszönöm Herczeg Ferencnek a sok szépet és jót a multért és kilődást, meg izgalmat a jelenért.

Az orsz. Magyar Párt nem kötött paktumot a kormánypárttal.

A pártvezetőség cáfoló távirata dr. Barabás Bélához. — A helyi tagozatok lokális megállapodásokat köthetnek a választásokra.

A községi választásoknál arra az álláspontra kell a Magyar Párt vidéki tagozatainak helyezkedniük, ahogyan azt a párt központi vezetősége december 7-én tartott ülésén elhatározta. Ez a határozat kimondotta, hogy a vidéki tagozatok a helyzethez alkalmazkodva állapodjanak meg a nemzeti-parasztpárttal a közös listára vonatkozólag. Esetleg önálló listával menjenek a harcra.

Igaz kiutalt 200.000 lejt segély még nem érkezett meg Aradra.

ahova esupán az erről szóló távirati értesítés futott be és így a pénz nem osztható széjjel az ünnepek előtt a munkanélküliek között.

Kimondotta eivben a bizottság, hogy a segélyalapokat a város fogja kezelni és hogy január elsőével megkezdje működését a népkönyha. A munkanélküliek számára nézve eltérő mutatkozott a munkaügyi teügyelőség hivatalos kimutatása és a munkások jegyzéke szerint. Az utóbbiak szerint 700—800 munkanélküli van Aradon, míg

a hivatalos kimutatásban 400—500 ember szerepel.

Végül megállapodott a bizottság abban, hogy szombaton újabb ülést tart és elhatározza a további teendőket.

Karácsonyi zene-albumok

1930-ra (ezikén kivá 6ak)

Rózsavölgyi, Bárd, Nádor. Kerpelhez
Moravetz tele, meg rkezték

BÉLYEGÁRJEGYZÉKET

érdeklődőknek küld

ABONYI JENO bélyegkereskedése
BUDAPEST, IV. Váci-utca 45.

bálakat, hisz azért az ifjuság lecszebb emléke mégis csak a bál...

BÁRÓ NEUMAN ALFRÉDNÉ

nem tör egészen pálcát a bál felett, de általában 5 sánc mellett:

— A nagy, fényűzéssel megrendezett bálakat a mai világban nem tartom időszerűnek. Ezzel szemben egyszerű, szerény keretű bálaknak nem vagyok ellene, természetesen ezeket is jótékonyalapot alapul szabadna csak rendezni. Érdeklődés színhelyre bele a kérdésbe, hiszen a nagy lányom nincs ideháza, de különben is ma már a bálaknak praktikus haszna nincs és romantikájuk is fakul...

DR. BOTIS TIVADARNÉ:

— Véleményem szerint ma bálát rendezni a legnagyobb megfontolatlanság. Józan rendezőség már nem is ugrik be a bárendezésbe, mert nagyon jól tudja, hogy a multság kimenetele kétséges. Sokan megveszik a belépőt, de inkább veszni hagyják, semhogy szórakozással még a jegy ötszörösét, hatszorosát ráfizessék. Nem szólva arról, hogy a hölgyek toalettjei ebben az összegben nem is foglalnak helyet. A rövid és hosszú szoknya kérdése is egyik gyilkosa a bálnak. A hölgyközönség még nem dönthetett a problémában. Akinek rövid a szoknyája, az a divat törvényei szerint hosszút akarna, de ehhez bizony pénz kellene és itt a bökkenő. Még csak azt sem lehet mondani, hogy itt nyílik a legjobb alkalma a fiataloknak a táncra, mulatságra. Erről alaposan gondoskodik a bálak helyett a — bár, a lokál.

LEŐLKES BÉLÁNÉ

is kivégző szentenciát mondott a bárról:

— Ne legyenek bálak, ebben a csődös, krachos szomorú világban. Nincs pénz. A karitativ bálak jövedelmét közvetlenül kellene mindjárt odaajuttatni, ahová szólnák. Nem szabad fölösleges rezsikbe ölni a pénzt. Jó, élni kell a divatkereskedőnek, a varrónőnek és mindazoknak az iparosoknak, akik a hölgyközönség toalettjainak elővarázsolják, de mégis minden bálon rengeteg olyan tej hull szét, amit az ember megspórolhatna, vagy nyomban rendeltetési helyére adhatna. Hátravan a nagy kérdés: az ifjuság találkozásának kérdése, hogy a bálakon forrnak ki a legnagyobb szerelmek és a bál a legjobb házasságközvetítő. Ma azonban ez már nem áll, a bál csak konvenció, bálból ma nem igen érkeznek házassági révbe, nem kell a bál, a fölösleges pénzkiadással átvirrasztott bál éjszaka.

(s-6).

SZABADALMAT

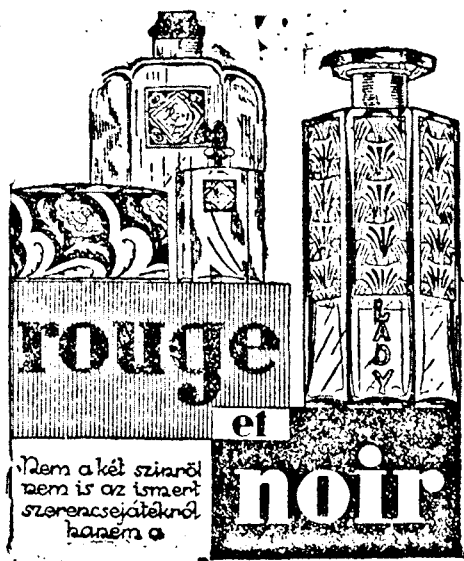
megszerez, értékesít minden államban

ARON MOLNÁR

szabadalmi iroda

Budapest, VIII., Rákóczi-ut 15.

gondozott szépség új ápolószereiről

volt szó, amidőn a napokban egy kis rejtvényt adunk fel Önnek meglejtésre.

A Rouge et Noir, hölgyeim, a kozmetika legújabb vívmánya, sőt még több is ennél: Rouge et Noir az illátélmény lélektanának az eredményein alapszik.

Életünk hölgyeim, már nem olyan egyszerű többé. Régenté egyedül érzés után székesegyházakat építettek, ma azonban az illatszereket az orvos, a vegyész és a pszichológus segítségével komponálják.

Ernek ellenére a Rouge et Noir illatának álommesejében, senki sem sejtí annak a munkának a nagyságát és nehézségét, amely megalkotását megelőzte.

Eau de Cologne-Parfurn-Poudre-Creme
Csak az eredeti csomagolásban!

Nem a két színről
nem is az ismert
szerecsajátékról
hanem a

ROUGE
et
NOIR

Elképzelhetetlen kellemes meglepetésben részesül a "Rouge et Noir" cikkek vásárlásánál. Érdeklődjék az Őra illatszereiről aki készséggel szolgál felvilágosítással.

Legyenek-e bálak Karnevál herceg és a gazdasági válság. az ideai farsangban?

A bohókás Princet kissé tedvetlenül várják Aradon.

Az Idő előszobájában Karnevál herceg maholnap már leveti a belépőjét, snájdig mozdulattal utolsó igazit kifogástalan villogásu nyakkendőjén és kopogtat az ajtón. Ilyenkor, karácsonybahajlás derekán már várni is szokás a Herceget, a jókedvű, bohókás Princet, aki táncba, bálba visz ifjut és vénet.

Mondom ez a szokás és Karnevál hercege is tudja ezt. Tudja a régi időkől, amikor szivrepesve áhitották jöttét és hushagyó kedv beköszöntéig állt a vigság, állt a bál Karnevál hercegének tiszteletére. Az idén azonban, előre jelzem Hercegem, egy kis baj lesz a vigsággal, a bállal, mert, hogy nyersen kimondjam: fogadtatásodnak, előkészületnek semmi nyoma. Senki sem akar tudomást venni rólad, aktuálitásodról. Valami „gazdasági válság” nevű indokolás lapul a dolog mögött. Nem tudom Te ismered-e, de itt nagyon is bemutatkozott, sőt nagyon is itt felejtkezett. Igen, Fenségem. Nekem reszortbeli kötelesegem a bál naptár összeállítása, de nekem még egy farsangi mulatságot se jelentettek. Utánanézttem tehát a bálügynek. És feltettem nyíltan a kérdést: *Lesznek, legyenek-e bálak az idén?* Azoktól a hölgyektől kértem választ, akik fogadtatásodnak mindig a tengelyében állottak és hogy ugymondjam, pszichébéli ismerői a bárendezésnek. A válaszok csaknem teljesen egybevágók és bizony nagyon elhessegetnek Téged, kedves Princ, az idén nem keltenek a bálak. Mert például

VÁSÁRHELYI JANKA

nem helyesli a bálát. Egyetlen kivétel a Magyar Bál, amelyet minden esztendőben fölötté szükségesnek tart.

— A mai gazdasági viszonyok szemszögéből nézve, nem, szólhatok a bál mellett, de egy bálát esztendőnként meg kell rendezni: a Magyar Bál, amely mindig sikerült. Különben is ekkor nagy költsézésről nincs szó. A hölgyek egyöntetű egyszerű viseletben jelennek meg, itt tehát nem merülnek föl a pompázatos toalett kiadásai. Kell a Magyar Bál, hogy a tehetséges magyar ifjak tanulmányait támogatassuk, de más bálát nem tudok már védelmembe venni, hiszen olyan nagy a nincstelenség s a jótékony célú bálak sikere is bizonytalan. Gondoltunk arra, hogy gyűjtéssel helyettesítjük karitativ báljainkat, össze is ültünk, meg is tanácskoztuk a dolgot és meg is állapítottuk, hogy mit kellene legminimálisabb pénzmegváltás fejében adni a közönségnek, de a tervet véghezvinni nem sikerült, mert alig akad, aki minden szórakozás nélkül adakozik.

A bálellenes véleménnyel szemben

DR. BOGDÁN VIRGILNÉ

megvédte a bálát — ő volt az egyedüli — és a következőket mondotta:

— Fölmerült a Lutheránus Jótékony Nőegylet körében is, hogy a bálát teljesen töröljék programunkból és ezzel egyidejűleg azt az eszmét is fölvetették, hogy a karitativ jelleggel megrendezett bálunkat gyűjtéssel pótoljuk. A nagyon szépnek tetsző tervet azonban nem lehetett keresztül vinni és így amondó vagyok, hogy nem szabad elveszni hagyni a

Csók, Glatz, Czenez, stb. képek érkeztek KERPEL-hez.

Karácsonyi műsorok	Central Mozdó	Eli Mozdó	Gradista Mozdó	„Gai” Mozdó
Első napon szerdán 25-én	D. e. 12 1/2 órakor Matiné Hat szép lány szállást keres Jenny Jugo és Verebes Ernővel. D. u. 3, 5, 7 és 9 órakor Monte Cristo Főszerepekben: Lil Dagover, Bernhard Goetzkoval.	D. e. 12 1/2 órakor Matiné Ember tragédiája James Muray és Eleonor Bordova. D. u. 3, 1/2 5, 6, 1/2 8 és 9 órakor Halál utja Főszerepekben: Bernhard Goetzke és Claire Rommer.	D. u. 3 órakor Matiné Hat szép lány szállást keres Jenny Jugo és Verebes Ernővel. D. u. 1/2 5, 6, 1/2 8 és 9 órakor Szerelmi örület Főszerepekben: Monty Banks.	Ünnepélyes megnyitó D. u. 5 és 7 órakor Ember tragédiája Főszerepekben: James Murray és Eleonor Bordman
Második napon csütörtökön 26-án	D. e. 12 órakor Matiné Szerelmi örület Főszerepekben: Monty Banks. D. u. 3, 5, 7 és 9 órakor Monte Cristo Főszerepekben: Lil Dagover és Bernhard Goetzke.	D. e. 12 órakor Matiné Veszedelemes bűbáj Főszerepekben: Ester Ralston. D. u. 3, 1/2 5, 6, 1/2 8 és 9 órakor Összetört szívek Főszerepekben: Anny Ondra.	D. u. 3 órakor Matiné Robinson Crusoe D. u. 1/2 5, 6, 1/2 8 és 9 órakor Halál utja Főszerepekben: Bernhard Goetzke és Claire Rommer.	D. u. 5 és 7 órakor Uj műsor: Szerelmi örület szenzációs vígjáték. Főszerepekben: Monty Banks.
Harmadik napon pénteken 27-én	D. u. 3, 5, 7 és 9 órakor Monte Cristo Főszerepekben: Lil Dagover és Bernhard Goetzke.	D. u. 3, 1/2 5, 6, 1/2 8 és 9 órakor Összetört szívek Főszerepekben: Anny Ondra.	D. u. 3, 1/2 5, 6, 1/2 8 és 9 órakor A kis hőbortos Főszerepekben: Collen Mourral.	D. u. 5 és 7 órakor Szerelmi örület szenzációs vígjáték. Főszerepekben: Monty Banks.

H I R E K.

Valami hiányzik.

Ma délután kigyulladtak két karácsonyfán az apró villanygyertyák. Két karácsonyfán, amelyek közül az egyik ott állt a városháza előtt, a másik a külvárosban a Varjassy Lajos- és a Kapa-ucca sarkán. Misztikusan, melegen, szeretethirdetően csillogtak a gyertyák a hideg téli estben a két sudár fényben. Két karácsonyfán, amely mindenkié.

Oly szép volt megállani messze és nézni a sötét, mozgó árnyakat a fény körül, a mindenkit összefogó, kibékítő szeretet szimbóluma mellett és visszazánni valami még fel nem fedezett, titkos hullámon a multra, ahol Istenem, de másképp volt minden. Régi, öröms karácsonyesték: úgy kimentetek a divatból, mint mideres, kontyos nagyanyánk, akik boldog szívvel és ragyogó szemekkel aranyozták a diót, almát, meggyot, jégvermeknek valót azon a nagy délutánon sok-sok évvel ezelőtt. Finom újjakkal agyatták fel a szaloncukrokat a hajladozó ágakra és milyen nagy volt az öröm, ha megszólalt a tulsó, elzart szócska a csengő. Ó, hogy sajnálták a csillagszórók tinnélyesen és milyen boldogan nevetett mindenki a maga kedves apróságaiuk, ami ott kevert a fa alatt.

Ma már vége ennek is. Az igények túlnőtték a karácsonyi fényű szelíd ragyogásán. Ma mindenki sokat akar. Nem is ajándékot, figyelmet. Hanem értéket. Nem szeretettel, hanem vajúrt. Eközött a nő a férfitől, drága elektromos, magától szaladó masinákat a gyerek, aki legjobban becsüli meg a technika fejlődését. És a hozzávaló nincs meg sehol. Aggódva vádszol, akit örömet szeretne szerezni valakinek: hátha nem lesz elég? Hátha kellemlen rosszérzés lesz az egészből? Fűymáló előítélettel bontja a csomagot, akire gondolt valaki és a karácsonyi a háttérben csupán megszokott staffázs, amire nem ügyel senki. Epen csak,

hogy ott van, mert szokás. A milliárdos fia — csak meg kell nézni a képet — autókkal rándul ki apja palotájából, hogy kiválassza magának a karácsonyfát. Nincs már gyerek, nincs boldog várakozás, nincs sejtelmes szép ütözköztetés. Nincs ajándék se: igazi. Nincs öröm. Nem örül, aki kap, nem örül, aki ad. Valami különös, keserűség ize van a szájban, csak ép az arcok mosolyognak a staffázs körül. Kikészítetten, sablonosan üresen, hidegen. Akár a primadonna, vagy színész.

Csak az öröm, a szeretet, a meleg, a jó nevetés a ragyogó fény a szemekben: az nincs sehol.

Fothy Ernő.

LEGUJABB.

A pápa kinevezte Gasparri utódját.

Pacelli berlini pápai nuncius lépett örökébe.

Rómából jelentik: A pápa karácsony estéjén a nyugalomba vonuló Gasparri bíboros államtitkár helyébe Pacelli berlini pápai nunciust nevezte ki. Ezzel a kinevezéssel megdőlt az a felte-

vés, hogy Gasparri helyébe Serédi Iustin magyar hercegprímás kerül. A kinevezés egyházi körökben általános meglepetést keltett.

Január harmadikán kezdődik a hágai konferencia.

Párisból jelentik: A külügyminiszterium által kiadott hivatalos értesítések szerint a hágai

konferencia január harmadikán, pénteken délután öt órakor kezdődik.

Revolveres merénylet Argentína elnöke ellen.

A rendőrfőnököt agyonlőtték.

Buenos Airesből jelentik: Az argentinai köztársaság elnöke ma délután a főváros pályaudvaráról autón az elnöki palotába hajtatott. Hirtelen egy férfi lépett ki a tömegből a ki anélkül, hogy megakadályozhatták volna, egymásután három lövést intézett az elnök

autójára. A lövések az elnököt nem találták el, a mellette ülő rendőrfőnök azonban halálos lövést kapott és nyomban kiszenvedett. Egy golyó az autó sofőrjét megsebesítette. Mivel a merénylő tovább akart lövöldözni, az előrehaladó rendőrök agyonlőtték.

LAPUNK LEGKÖZELEBBI SZÁMA a közbejött karácsonyi ünnepek miatt szombaton reggel a rendes időben jelenik meg.

Hölgyek jelszava!
szépet, jót, olcsón

lehet venni

Ruttkay & Botye
fehérműveknél
Arad, megyeházzal szemben.

— Pop C. István kamarai elnök hazaérkezett. Ma reggel hazaérkezett Bucurestiből Pop C. István kamarai elnök. A kamarai elnök délig aradi lakásán tartózkodott, majd dében különvonattal kiutazott családjával együtt konopi birtokára, ahol az ünnepeket tölti.

— A hivatalok ünnepi szünete január 2-ig tart. Ma megkezdődött a megyénél és a városházán a hivatali szünet, amely január 2-ig tart.

Sar- és kocipő
eredeti gyári árak mellett
LINOLEUM
STECKL ADOLF cégénél
Bucuresti ARAD Brasov.

— Zsidóverés a csernovitzi vonaton. Bucurestiből jelentik: A Bucuresti és Csernovitz között közlekedő vonaton tegnap diákok igazoltatni kezdtek. A vonaton utazó zsidó kereskedők ijedtükben meghúzták a vészféket. Közben a diákok megverték már néhány zsidót. Végre megállott a vonat és a kalauz bejelentette a zsidó utasoknak, hogy 5000 lej bírságot kell fizetniük, amiért a vészféket meghúzták. A támadó fiatal emberek természetesen már a vonat megállásakor eltűntek és a kereskedők kénytelenek voltak a legközelebbi állomáson kifizetni az 5000 lejt.

ORTNER

cipőszalonja és orthopéd cipészete
Aradon, Strada Alexandri (volt
Salacz-ucca) 5. szám alatt van.

— Karácsonyi amnesztia Magyarországon. Budapestről jelentik: Horthy Miklós, Magyarország kormányzója, a karácsonyi ünnepek alkalmával, százhatvanöt elítéltet részesített amnesztiában. Közöttük hat politikai elítélt kapott kegyelmet.

— Házasság. Majthényi Magdust, Majthényi Gyulának, az Aradi Közlöny metrójének bájos leányát, december hó 26-án este 7 órakor vezeti oltár elé Kiss Tamás az aradi minoriták templomában.

— Eljegyzés. Szentgyörgyi Elvirát, Szentgyörgyi József állami iskolai igazgató leányát eljegyezte Winkler Pál (Budapesti).

Szuszékos István eljegyezte Kovács Marikát.

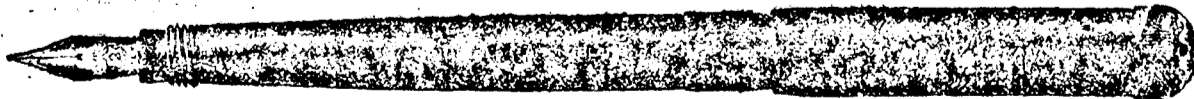
Krémer Katóka és Spirer Márton jegyesek. (Mindenkülön értesítés helyett.)

Tauszig Margit (Pankota), és Engel József jegyesek.

30.000 leiel honorálom

azt az egyént, aki agilis, intelligens kereskedelmileg képzett embernek állást vagy egzisztenciát szerez.
„Ovadékképes 30” jellegre az Aradi Közlöny kiadóhivatalába.

— Kolozsvári leányok betörőbandája. Clujról jelentik: A rendőrség letartóztatott egy fiatal leányokból álló betörőbandát. Eddig Boros Margit, Benes Ibolya és Puskósdj Böske nevű fiatal leányok kerültek a rendőrség kezére, azzal vádolva, hogy számos lopást és betörést követtek el. A nyomozás folyk.

A leghasznosabb és nélkülözhetetlen újvíri ajándék egy praktikus, új szerkezetű **EX töltőtoll és és zsebírón.** **TA**
Óriási választék a legjobb gyártmányokból
BLOCH H. papirtüzletében.

Aradi Butorszövetkezet színházzal szemben levő kirakata szenzációs

Az Aradi Közlöny karácsonyfája.

Karácsony estéjén megvendégtünk száztizenhárom szegényt. — Karácsonyi-ünnepély és szentesti vacsora a Szegények Házában. — Megható jelenetek.

Az aradi csöndes Aranykéz-ucca egy cdon sárgra, emeletes házában tengeti örömtelen napjait száztizenhárom hajótöröttje az életnek. Hatvan férfi és ötvenhárom nő. Mögöttük már minden, ami gyönyörűséggel, reménnyel töltötte be az emberi szívet, megtörve, reménytelenül vánszorognak az élet alkony felé. Lelkiüket nem üdíti a jelen és nem várnak semmit a holnaptól. Az aradi Szegények Házának száztizenhárom lakója fásult lélekkel nézi, hogy ünnepek jönnek, ünnepek mennek, mert nekik már csak emlékeik vannak, soknak közülük a multa való emlékezés is fájdalom, nélkülözés, nyomoruság.

Az Aradi Közlöny a Szegények Háza szomorú lakóit kereste fel a szent estén. Száztizenhárom bánatos emberben keltettünk egy kis örömet, bizalmat és hitet az emberi jószágban. Felállítottuk az aradi Szegények Házában az Aradi Közlöny karácsonyfáját. A hatalmas fenyőfa ezüstdíszek között ragyogó gyertyalángjai Arad legszegényebb szegényeihez elvitték egy-egy melengető napsugarat az Aradi Közlöny minden olvasójának szívéből.

Este hat óra van. A Szegények Háza nagyszobájában kigyulladtak a karácsonyi apró viaszgyertyáinak lángjai. Zsolozsma hangja szállott föl:

„Mennyből az angyal lejött hozzátok, pásztorok, pásztorok...”

Templomi ájtatosságban száztizenhárom fáradt torok vette át a melódiát, száztizenhárom szempárban könnycseppek gyűltek, száztizenhárom lélek ujjongott a Megváltó megszületésén.

Aztán a fohászos dal elhalkult, reszketős dudolásba csöndesedett és grammofonszó hangzott föl. Mise harangszó csendülése, karácsony éji kántáték, oly jól eső öröm ekkor széjjel nézni ezen az emberkaréjon. A magukbameredt arcok vonásai valahogy kisimultak: nem voltak elhagyatottak karácsony estéjén.

Az Aradi Közlöny karácsonyfájának ünnepélyét szeretettel segítelt megrendezni Ma-

csán Péter gondnok. Apja ő és érzőszívű gondoskodója a szegényház lakóinak. Egy kézintésére illedelmesen felsorakozott a száztizenhárom szegény és egyenként járultak az asztal elé. A gondnok cukorkát és édességet szórt az életetárt sapkába és kötényekbe. Csontos szikkadt kezek mohó örömmel markolták össze a sapkát és kötényt s tisztelettudóan elrebegették a köszönetet. Mintha mindannyian valami kincset kaptak volna, sietve, gonddal el-tették a Karácsony ajándékát. Körbe-körbe vonultak az asztal körül, a sor megállt, a sor megindult, nem tülekedtek, nem siettek, mindenki tudta, hogy itt sor kerül rá, hogy itt egyenlő mértékkel adagolják a szeretetet. Elfo-gyott lassan a száztizenhárom szegény s a sarkokban összekuporodtak. Lány zsongású beszélgetés indult meg. Vajon milyen gondolatokat cserélhetnek ki ezek az emberek?

Szófoszlányok: Valaha... boldogság... jólét... A gondnok pedig tovább rendezi az Aradi Közlöny ünnepélyét. A karácsonyfa fénye és az édességek kiosztása után bőséges vacsorával vendégtük meg a száztizenhárom szegényt. Hatalmas tálcákon csajkasereg várja a pirosnedvű, izeshusu borjupörkölt kiosztását. Akinek kell még, az duplaporciót kap. Pörkölt után pedig a második fogás: mákos metélt, sűrű mákkal és cukorral.

És vacsoráznak Arad legszánalomraméltabb szegényei. Tisztességtudóan, egyenletesen a jobb falatokat tartogatva esznek, a pörkölt levit is kihörpintik.

Ürülnek a csajkák és az Aradi Közlöny száztizenhárom vendége jóllakottan kel föl a hosszú asztaltól. Már kilenc órára jár az idő. Máskor ez a lefekvés ideje. Kütről behallat-szik a betlehemesek csilingelése, oly méltóan egészíti ki a szegényháznak boldog karácsonyi hangulatát...

Az Aradi Közlöny nagy olvasóközönségének pedig a meglegedés tudatával adjuk tovább, hogy az ő nevükben a betlehemi jászol fényéből az aradi Szegények Házába is vezettünk egy napsugarat.

Xeresi bor
vagy
csukamájolaj?
melyik a jobbízű?

Ha Önnek, vagy gyermekeinek csukamájolajat kell szedni, ne felejtse el, hogy az

ELIXIR PANGADUINE

a legfinomabb tokhal máj kivonatból készül, ize elcörendű, a csukamájolaj minden hatásával rendelkezik és négyszer olyan erős

Kapható gyógyszerárakban és drogériákban

Unger Ernő Aradon. Unger Ernő, a budapesti Zeneművészeti Főiskola aradi származású tanára Aradra érkezett. A fiatal főiskolai tanár édesanyjának meglátogatására jött haza és a holnapi napon már vissza is tér Budapestre.

Pesten, Bécsben vagy Aradon?

Mindogy. Ha jegyét a **Wagons-Lits Cook** utazási villágvállalat irodájában veszi. De ne feledje, hogy **Aradon több ideje van** s ez sok hosszúságtól megóvja és pénzmegtakarítást is jelent. Ezért forduljon feltétlenül a **Wagons-Lits Cook** aradi menetjegyirodához a Minorita-templommal szemben. — **Telefon 657.**

— Ötvenmillió eltűnt a piatra-neamti vasúti postáról. Isiből jelentik: A piatra-neamti állomáson a vasúti postáról rejtélyes körülmények között tűnt el tegnapi este egy ötmillió lej tartalmazó kazetta. Az ügy részleteit titokban tartják és lázas nyomozás folyik a tettesek kézrekerítése iránt. A kazettában ötmillió lej összegű készpénz volt, amely a vasúti posta tulajdona volt.

WEISZ fényképész

Dáciával szemben

Megyei Takarékpénztár házában.

— Az Aradi Közlöny karácsonyi hirdetésével. Az Aradi Közlöny nagyszabású karácsonyi számának különös érdekessége a hirdetési rovat. Arad kereskedői, iparosai, és vállalatai hatalmas tömegben vonulnak fel hirdetési rovatunk hasábjain. Hü képét adja ez a felsorakozás Arad gazdasági életének. Lapunk a kereskedelem és ipar érdekeinek lelkes szószólója és amikor a szövegrészben küzdelmes harcot vív a minden oldalról támadott kereskedelem és ipar védelmében, akkor a hirdetési oldalakon a vásárló közönség figyelmét szeretettel irányítja az aradi boltok felé, amelyek pártolásra legjobban érdemes áldozatai a mai súlyos gazdasági helyzetnek.

Legfinomabb kivitelben

150 lej 6 drb. levelezőlap-fénykép

KOSSAK és SCHWARZ fényképezési

Arad, Str. Bratianu 8. (vo t Witzler ucca) készülnek.

— Februárban három újfajta cigaretta kerül forgalomba. Bucurestiből jelentik: Az állami monopóliumtól karácsonyi ajándékképpen a dohányosoknak beígéri a trafikáruk megjavítását. Februárban három újfajta cigarettát hoznak forgalomba, darabonként 1.50—3 lejes árban. A többi cigarettafajtát macedon dohánykeverékből készítik és így illatos, élvezhető lesz. Mindent beígér a monopólium a karácsonyi beszámolóban, csak egyet nem: az árak leszállítását.

Szines fényképek

pastell-, akvarell- és olajkivitelben. Portré-, gyermek- és interieur-felvételek a nap bármely szakában vasárnap is egész nap

FESSLER FOTO.

művészeti fotoszalónában. Esti pillanatsfelvételek N trophat-reflektorok mellett.

Tekintse meg a kirakatoikat!

Elismerten lezáró minőségű **haskötő, gummifűző és gummiharisnya különlegességek kizárólag**

KEPES ELEK cégnél Arad, Bul. Reg. Maria 2. (Neuman-palota). Női és férfikeztyűk nagy választékban.

— Butoriparunk fejlődéséről tanubizonyosságot tesz az Aradi Butorkészítő Iparosok Szövetkezetének kirakatában levő stilszerű ebédlő, mely izlés és kivitel tekintetében bármely főúri palotának is díszére válnék. Minden dicséret helyett ajánljuk olvasóközönségünknek annak megtekintését.

Kelengye vásznakat legolcsóbban
STRASSER
divatáruházában szerezheti be.

— Elhelyezték Aradról a fűtőház főnökét. Ma elhelyezték Aradról Dadulescu Sava, az aradi fűtőház főnökét, akinek helyébe Grosz János, karánsebesi vasúti tisztviselőt helyezték. Dadulescu Chitiláról került ide. A fűtőházi főnök ellen — mint ismeretes — annak idején Dima vezérinspektor folytatott le vizsgálatot s ennek eredménye lett az elhelyezés.

— Leszállították a magyar vízumdíjat. Ma délelőtt értesítés érkezett Aradra, amely szerint a magyar követség a vízum díját január elsejétől ötszáz lejről háromszázhatvan lejre szállítja le. Ugyanekkor a követség megszűntette a kedvezményes Duna-igazolványokat.

Reformátusok

Ánccal egybekötött **tesztélye szilveszterkor a Fehér Kereszt nagytermében.** Jegyek szilveszterkor Karácsonyi trafikban és Hartmann központjában a Minorita pal. kaphatók.

— Kun Béla Romániában van? Bucurestiből jelentik: Szenzációs értesítés érkezett ma a kisenevi sziguranca vezérigazgatóságához. A jelentés szerint Kun Béla álnév alatt átlépte az orosz-román határt és jelenleg román területen tartózkodik. A kisenevi sziguranca messzemenő intézkedéseket tett és az egész országban nyomoznak a vörös diktátor után.

Köhögési inger, rekedtség

ellen használjunk dr. Földes-tele **Itto-cukorkát.** Legjobban dezinficiálja a szájüreget. Készíti dr. Földes-gyógyszerár, Arad.

DACIA Menetjegyiroda, ARAD

Sándor Ferenc könyvkereskedésében
Bul. Regina Maria 10.

Külföldi körutazási jegyek! Kedvezményes utazási igazolványok!

Társasutazások! Vizumiroda! Prospektusok!

Ingyen felvilágosítás!

A Zsidó Ifjúsági Kulturkör műsorral egybekötött táncestélye

december 28-án
A Fehér Kereszt
nagytermében.

Egészséges arcbőrnek kitűnő
Hibás arcbőrnek páratlan
a valódi Weisz-féle

ELZA kámförerem

(nagy aranyéremmel kitüntetve Páris 1923.)

Egyedüli készítő **WEISZ** gyógyszerár

— Az újságírószervezet tiltakozása a sajtótörvény ellen. Clujról jelentik: Az Újságíró Szindikátus elhatározta, hogy határozati javaslatban tiltakozik a kormánytól az új sajtótörvény ellen, amely az újságírók megrendszabályozását célozza. Háromtól öt évig terjedő börtönbüntetést kap a javaslat szerint az az újságíró, aki a trónörökös, vagy a király ellen ír s egytől három évig büntetik a meghatalmazott miniszterek ellen elkövetett becsületsértést. A többi büntetés is rendkívül súlyos. Az Adeverul mai száma a javaslatlal foglalkozva, kijelenti, hogy a paragrafusok olvasása közben, máris börtönben érezheti magát az újságíró.

Női fehéreművek, menyasszonyi kelengyék

Mariora Fischer

fehéremű üzletében.

Arad, Str. Bratianu, Minorita-palota.

Női és férfi fehéreművek készítését kezdte el a műhelyében.

— Az aradi nyugdíjas egyesület hivatalos közleményel. Értesítjük az összes nyugdíjasokat, hogy két életbenléti bizonylatra van szükségük. Az egyik annak a rendőrhatalóságnak a hivatalában marad, amelyik területben laknak. A másikat a rendőrhatalóság láttamozza és 1930. évben ennek ellenében veheti fel a nyugdíját. Továbbá tudatjuk, hogy özv. Pataki Jánosné, Szigeti Lajos, özvegy Wirnhardt T. Margareta, özvegy Kolozsvári I. Anna, özvegy Pete Mihályné ügye folyamatban van. Losonczy Géza felügyelő az állomási iktatóban jelentkezzen nyugdíj-könyvecskéjéért. Özvegy Vlacsil Ferencné ügye 46.931. MC. sz. alatt van a tárgyalóbizottság előtt. Özvegy Nauner Mihályné nyugdíját megsürgöttük. Egressy Imre és Codor József visszamaradt nyugdíjaikat csak az ünnepek után kaphatják meg. Az elnökség.

— Ma, szerdán, karácsony első napján az aradi nyomdászok táncsalit egybekötött műsoros estélyt rendeznek az Akác-uccai Gutenberg-Othonban este 9 órai kezdettel. A rendezőség az ünnepre való tekintettel pompás műsört állított össze, melynek keretében a Gutenberg-dalkör szebbnél-szebb dalokkal lepi meg a közönséget.

— Eseményszámiba menő műsoros táncestélyt készít elő a Zsidó Ifjúsági Kulturkör. A két éve fennálló, agilis egyesület a Zsidó Jótékony Nőegylet közreműködésével, december 28-án tartja szokásos évi táncestélyét a Fehér Kereszt nagytermében. A rendezőség Keppich István elnökkel az élén, fáradtságot nem kímélve, mindent elkövet, hogy ideai táncmulatsága is a legnagyobb sikert érje el. Anyagi áldozatot nem ismervé, az estélyre leszerződtette a The First Banking Jazz tizenegytagú zenekart, amely kellemes szórakozást fog nyújtani a közönségnek. Városunkban az estély iránt igen nagy érdeklődés nyilvánul meg és minden jel arra mutat, hogy a legnagyobb siker fogja koronázni a rendezőség munkáját.

— Vélemények a „Chevrolet” autóról. Lapunk mai hírdetési rovatában feltűnést fog kelteni az egész oldalra terjedő hirdetés, melyben számos aradi és aradkörnyéki „Chevrolet” autótulajdonos nyilatkozik arról: meg van-e elégedve kocsijával? Különböző foglalkozási ágak reprezentánsai mondják el, hogyan vált be szakmájukban a „Chevrolet” autó. A levelek aláírói mind aradiak és aradkörnyékiek. Lapunk olvasói ismerik őket és véleményük mindenki előtt irányadó lesz.

A kitűnő „CHEVROLET”-autók

aradi képviselő és mintaraktára

R. SARTOR R.-T.

Bul. Reg. Marla No. 13.

— H. Sziklay Gizzi, Strada Cercetasilor (Szent Pál-uccai) tánciskolájában január hó 8-án új táncokon kezdődik.

— Chanuka-ünnepély. A zsidó kulturházban 26-án, csütörtökön délután fél 6 órakor, igen magas nivóju, szép műsorral bíró Chanuka-ünnepély tartatik. Belépés nemtagoknak is díjtalan.

— Karácsony mindkét napján, azaz szerda és csütörtök délután a „Központi-étterem”-ben, 5 órai kezdettel, tea, táncsalit egybekötve.

Gummifüzöket, haskötöket és legújabb külföldi modellű princess füzöket

legjobb kivitelben, legjobb anyagból és legolcsósebb árban szállít:

SPLENDID füző-szalon, Miklós Józsefné volt Baithány-ucca 17. szám.

— Meghívó. A Sofförök Arad és Aradmegyei Egyesülete felhívja az aradi és aradmegyei sofför kartársakat, hogy e hó 25-én d. u. 3 órakor tartandó közgyűlésen, a Lovasberényi-féle étteremben megjelenni sziveskedjenek. A vezetőség.

— Paál Aranka tánciskolájában (Krispintere) január hó 2-án új táncokon kezdődik.

— Ha fáj a feje és szédül, ha teltséget, bélszorongalmat, gyomorégést, oldalszurást, mellszorongalmat és szívdobogást érez, igyék minél előbb valódi „Ferenc József” keserűvizet. Gyomor és bélszakorvosok bizonyították, hogy a Ferenc József viz remek természetalkotta hashajtó. A Ferenc József keserűviz gyógyszerárakban drogériákban és fűszerüzletekben kapható.

— A magyar elbeszélés legkitűnőbb mestereit irtak az „Új Idők” karácsonyi számába. Így: Herczeg Ferenc, Pálffy Gyulácsy Irén, Terescsényi György, Farkas Imre, Hegedüs Lóránt, Lyka Károly, Pekár Gyula, Tábori Kornél és Zilahy Lajos írásait találjuk Herczeg Ferenc szép hetilapjában. Előfizetési ára negyedévre 260 lej. Mutatványszámot bárkinek díjtalanul küld a kiadóhivatal: Budapest, VI. Andrássy-ut 16.

— Egy jó tanács! Végy be azonnal Aspirin-tablettát, amint a meghűlés első jelei mutatkoznak.

!!

Vésnöki munkák,

zászlószegek, egyleti- és sportjelvények, stanznik és klisék.

Gummibélyegzők

dombornyomású névjegyek és levélpapírok jutányos áron készülnek

Csáky Gyula

vésnöknél Arad, Str. Alexandri No. 5.
(volt Salac-noca)

— A Zsoldos tanintézet (Budapest, VII., Dohány-u. 84), amely Magyarország legrégebb és legkeresettebb középiskolai előkészítő tanintézete, a most lezajlott decemberi ciklusban is a szokott kiváló eredményt produkálta tanítványaival. Immár 24 év óta nyújt az intézet az arra utaltaknak segítő kezét és a hálátelt nyilatkozatok eazel igazolják elsőrangú, minden tekintetben kifogástalan működését. Évenként nagyszámú hallgató látogatja a tanintézetet, amelynek kitűnő tanítványa még a legelhanyagoltabb, gyakran szinte reménytelennek látszó esetekben is teljes sikerrel tud kivívni. Érdeklődőknek szivesen ad felvilágosítást az igazgatóság.

— A Banca Marmorosch, Blank fuzőnél a Societate Bancara Romanával, Magyar újságírók karácsonya, Szatmáron győzött Róna Dezső és más nagyszerű írásokat hoz az „Erdélyi Futár” karácsonyi száma. Az „Erdélyi Futár” Kolozsvárott jelenik meg, de minden újsághódénál kapható. Ára 15 lej.

— Bucuresti legkellemebb szállója, Bucurestiben az aradi közönség legkedveltebb szállója: a Hotel Venetia. A minden komforttal berendezett hotel vendégeinek a legnagyobb kényelmet nyújtja, úgy, hogy valósággal családi otthon jelent a fővárosba utazóknak, ha a Hotel Venetiában szállnak meg. Kifogástalan, figyelmes kiszolgálás biztosítja az utazóközönség számára ügyes-bajos dolgai elintézése közepette a legteljesebb nyugalmat, emellett még külön ki kell emelni, hogy árai egészen mérsékeltnek, a szálló a legjobb helyen fekszik és mindenhonnan kitűnően megközelíthető. Olvasótáborunknak őszintén ajánljuk a fővárosban szállásul a Hotel Venetiát.

— A „Színházi Élet” újévi száma. A karácsonyi albumához hasonló értékes számmal indul az újévi „Színházi Élet”. Pontos programját adja ez az új szám a január 19-iki Miss Magyarország választásnak. A „Színházi Élet” újévi száma közli az ismeretlen szerző „Karrier és szerelem” című új regényének második részét. Ára 40 lej, negyedévi előfizetési díja 450 lej. Kiadóhivatal: Budapest, VI. Aradi-ucca 8. sz.

— Január 18-án a Fehér Kereszt nagytermében táncos teaestét rendez az Aradi Torna Egyesület.

ZSOLDOS TANINTÉZET BUDAPEST

VII., Dohány-ucca 84. ● Telefon 424-47.

Magyarország legrégebb és legismertebb előkészítő tanintézete (24-ik tanév). A legjobb sikerrel készít elő középiskolai

magánvizsgákra, érettségire anyagi felelősség mellett

Intre-
prinderile

"GAMZ"

S. A. R.

Alapított 1844-ben.

Bucuresti

Str. Campineanu 35.

Telefon: 370-19.

Brasov

Str. Infundata 12.

Telefon: 578.

Cluj

Cal. Reg. Ferdinand 90.

Telefon: 991. és 10-58.

Timisoara

Str. I. C. Bratianu 10.

Telefon: 16-02.

Rádióműsor.

— Romániai idő. —

SZERDA, december 25.

Bucuresti 18.45. Gramofon. 21. Opera közvetítése. Jelgrád. 22.30. A rádió-négyes 12 számból álló látéka. Berlin. 18.55. Verdi: „Aida“ című négyfelvonásos operájának előadása a nagy Operából. — Katowice. 11.20. A lengyel állomások közös leadása. Utána: Táncczene — Leipzig. 19.30. Wagner: „Tannhäuser“ című operájának előadása a dresdener operából. Utána: Táncczene. — Prága. 21. Dvorzsák: Szláv táncok. (A cseh filharmonikusok rendkívüli hangversenye) — Wien. 12. A wieni szimfonikus zenekar hangversenye. 9.50. Fuvós kamarazene. — Budapest. 10. Reformus isentisztelet a Kálvin-téri templomból. 11. Egyházi zene és szentbeszéd a Belvárosi Plébánia-templomból. 12.30. Evangélikus isentisztelet a Deák-téri templomból. 1.40. A m. kir. Operaház tagjaiból alakult zenekar hangversenye. 5.30. Pontos időjelzés, időjárásjelentés. Utána: Balázs Árpád magyar néptáncjáték. Kísér Magyar Imre és cigányzenekara. 1.40. Színműelőadás a Stúdióban. 8.30. A m. kir. Operaház előadásának közvetítése: „Parasztbecsület“. 11.30. Cigányzene.

CSÜTÖRTÖK, december 26.

Bucuresti 17.30. Könnyű zene. 18.10. Szórakoztató zene. 22.15. Zongorajáték. 23. Nemzeti zenekar. — Belgrad 19. Török zene. 21. A rádió-négyes. 22.40. Szórakoztató zene. — Berlin 21. Hangverseny. 23.25. A Breslau 25 órás verseny helyszíni közvetítése. Utána 1.30-ig: Táncczene. — Leipzig 17.30. Fuvós kamarazene. 19. Gramofon. 20.30. Offenbach: „Orfeusz a pokolban“ c. operettjének közvetítése Hamburgból. Utána 1-ig: Operettzene Hamburgból. — Wien 16. A budapesti korcsolyázóegylet és a wieni korcsolyázóegylet éghockey-mérkőzésének helyszíni közvetítése a wieni égpályáról. 16.30. A volt népopera zenekar hangversenye. 19.10. A Stiegler kürtötös és a Klein kamaratűs együttes hangversenye. 21.10. Bizet: Carmen című operája. — Budapest 11. Egyházi zene és szentbeszéd a Budavári Koronázó Főtemplomból. 12.30. Unitárius isentisztelet a Koháry-uccai templomból. 1.40. A m. kir. Operaház tagjaiból alakult zenekar hangversenye. 1.30. A m. kir. földművelésügyi minisztérium rádió-előadásorozata: Stolp Odön gazdasági akadémiáról, témája: „A gazda mint kereskedő.“ 5. Rádió Szabad Egyetem. 1. Karácsonyi énekek. 6. A Mándits-szalonzenekar hangversenye. 7.30. Egyfelvonásos a Stúdióban. 8.30. Újgón István vidám karcolata. 8.50. Operettelőadás a Stúdióban. „Az erdőszleány.“ Operett 3 felvonásban. Utána Magyar Imre és cigányzenekarának hangversenye a Hungária szállóból. 11.45. Sporteredmények. Majd a cigányzenekar hangversenyének folytatása.

PÉNTEK, december 27.

Bucuresti 17.30. Könnyű zene. 21. Szimfonikus hangverseny. — Belgrad 19. Kávéházi zene. 21. Operaelőadás a nemzeti színházból. — Berlin 18. Hegedűzene. 20. Derüs dalok. 21. Kabaré. 23.25—0.15-ig: Tánczene. — Leipzig 17.30. Délutáni hangverseny. 20.30. Rádiózenekar. 1-ig: Szórakoztató zene. — Mor. Ostrava 13.30. Déli zene. 17.30. Jazz. Wien. 16.30. Könnyű zene. 17.30. Hangverseny. 21. A wieni mandolinzenekar hangversenye. 22.05. De Caro

Acélkeretes és golyós csap-
ágyas cséplőgarnitúrák
Lokomobilok benzin-, pet-
roleum- és gázüzemre
Traktorok és magánjárók
Hengerszékek és tartalék-
részek

Darálómalmok és olajprések
Francis- és Bánky-rendszerű
vitzturbínák

Házi vízszivattyúk, kazán-
tápszivattyúk, öntöző és
vitzelenítő berendezések
Diesel-, szivógáz-, benzin- és
petroleum-motorok min-
den teljesítményre
Kötöző és téglagyári beren-
dezések

Acélöntésű és Griffin-
kerekek

Bányaberendezések, kazán-
telepek

Elektromotorok, dynamó-
gépek és generátorok
minden feszültségre és
minden méretben

Gazdagon felszerelt raktár.

Elektromotorok minden nagyobb
szerezőcégnél állandóan raktáron.

Tervek díjtalan kidolgozása és
ingyenes szakmérnöki látogatás.

TIMIȘOARA,
IV., Str. I. C. Brătianu 10.

kamaraénekes ária- és dalestie. 22.45. Szórakoztató zene. — Budapest. 10.15. A m. kir. Országos Tiszti Kaszinó szalonzenekarának hangversenye. 1. Déli harangszó. 1.05. A rádió házikvartettjének hangversenye. 5.20. Magyar-Thoma István novellái. 6. A Turáni Társaság előadása. Németh József ny. min. tanácsos: „Turkesztáni népek“. 6.30. Az Első Budapesti Citerakör hangversenye. 7.30. „Mit üzen a rádió?“ 8.30. Mocsányi László és Lakatos Tibor hangversenye. Majd: Hf. Radics Béla és cigányzenekarának hangversenye a Dunapalota-nagyszállóból. 12. Bachmann-jazz a Dunapalota-szállóból.

SZOMBAT, december 28.

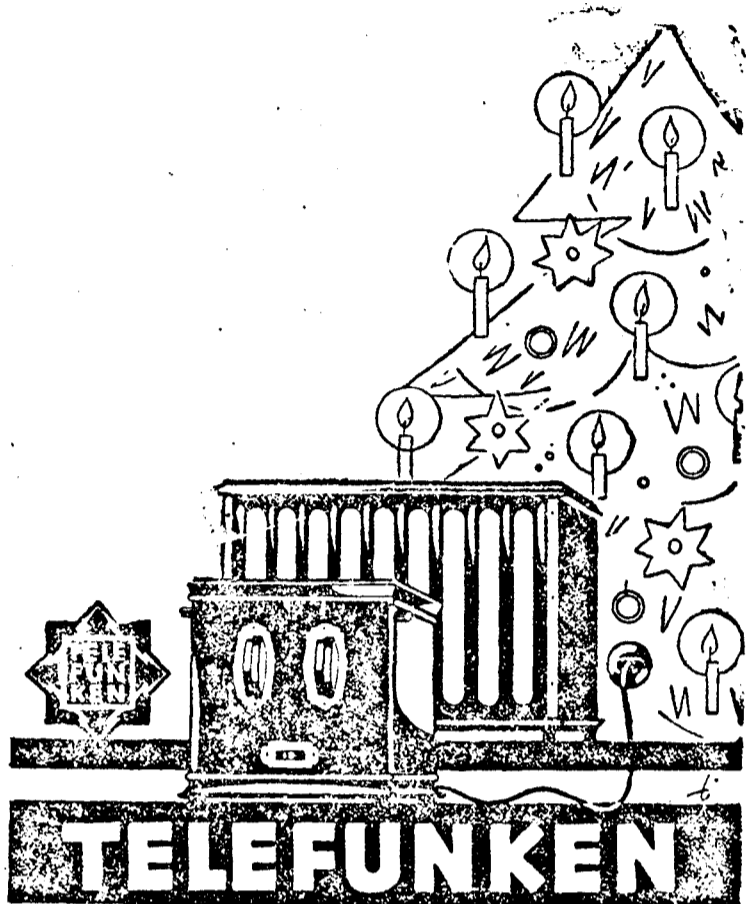
Bucuresti. 17. Könnyű zene. 17.30. Könnyű és román zene. 18.10. Könnyű zene. Belgrad. 19. Délszláv műdalok. 21. Offenbach: „Signor Fagotto“ c. egyfelvonásos operettje. 23.10. Táncczene. Berlin. 17.30—19.30. Szórakoztató zene. 21. Kalls, Weichrauch és Wilczynski „A molyvárak“ című zenés bohózat. Utána: Táncczene. — Leipzig. 17.30. Könnyű zene. 20.30. Derüs dalok. 22. Szimfonikus hangverseny. Utána: Táncczene. Wien. 19.50. Az Adler vonósnégyes. 20.15. Schwarz Hanna három olasz dala. 21. A szellemkirály gyémántja, énekes varázsbóhozat. Utána: Szórakoztató zene. Budapest. 10.15. A m. kir. 1. honvédelmi vezényhangversenye. 1. Déli harangszó. 1.05. Hangverseny. 5. Körös Andor novellái. 6.10. Gramofonhangverseny. 7.10. Bati Berkó István felolvasása. 7.40. Venczell Béla. a m. kir. Operaház örökös tagjának ária- és dalestie. Utána: Sovánka Nándor és cigányzenekarának hangversenye a Baross-kávéházban.

Szerkesztői üzenetek.

Szüksz a sivatagban. Nem is olyan lehetetlen, Sőt egészen egyszerű. Csak komoly akarat kell hozzá. Azt már Anatol France megírta, hogy a gondolkodás a tett halála. Hát még a rejtélyeskedés és az ismeretlenségbe való játékos burkolózás? Tessék nyíltan és őszintén kilépni a porondra, megadni a módot az illetőnek a becsületes közeledésre és biztos, hogy teljes sikere lesz. — Aggódó. Arad. Ne csináljon egyelőre semmit. Az új állampolgársági törvény, mint annyi ezerét, rendezi az Ön állapotát is. Mindenesetre ügyelje lapunkat, amely rendszerint elsőnek számol be az ilyen nagyhorderejű eseményekről. — G. B. Világos. Nem biztos. Amint mondják, főleg pénzkérdéses mulik. Egy azonban bizonyos, hogy a behirdetett kísérleti rakéta utnak indítása elmaradt és így egyelőre várunk kell, amíg megindulhat az interplanetáris közlekedés. — Sportbarát. Alighanem igaz van. A haladókló romániai sportot, helyesebben a futballt csak az egészséges professzionizmus bevezetése mentheti meg. Ennek érdekében különösen a kisebbségi sportsajtó megtett minden tehetőt, de Bucuresztben nem honorálták az intő szót. Talán ép azért, mert kisebbségi oldalról hangzott el. Így aztán valószínűleg akkor veszik észre a sivár valót, amikor már késő lesz. — G. I. T. Nem őrít meg a mi mértékünket és ép ezért — sajnos — nem közzétehetjük.

Karácsony este — és ezután...
minden este rádióvétel

TELEFUNKEN 31W

a finombeállítással el-
látott 3 csöves távol-
sági vevőkészülékkel.
Ehhez egy Telefunken
hangszóró

ARGOPHON 3

TELEFUNKEN

A legrégebbi tapasztalat —
a legmodernebb szerkezet!

Nem csupán
a szellemet felfrissítő
élvezeti cikk, hanem a
tesztet erősítő tápanyag is a

HORNIMAN'S TEA

Merényletterv a belga és olasz
királyi családok ellen.

Leleplezett anarchista összeesküvés.

Brüsszelből jelentik: A rendőrség néhány nap előtt letartóztatta Berneri olasz anarchistát. A nyomozások alapján kiderült, hogy Berneri a belga és olasz királyi családok, Rocco olasz igazságügyminiszter, Jaspard belga miniszterelnök és Broque Welle belga miniszter ellen készült merényletet elkövetni. Az utóbbinak fenyegető levelet is küldött, hogy amennyiben nem akadályozza meg Mária Jozefa házasságát Umberto trónörökösrel: meghal. A rendőrség vizsgálata megállapította, hogy Albert király ellen már a merénylet teljesen ki volt dolgozva. Berneri tetteitársai közül Rosconi nevű egyént letartóztatták, míg a banda másik tagja megszökött.

Karácsonyra.

Irtá: INCZE BÉLA.

A bölcső mellé, mely egész világra
A megváltást hozó e téli éjszakán,
Visz a lelkiünk boldog szárnyalása, —
Sok bánat, szenvedés, letört remény után.
A bellehemi csillag utja még világol
És hirdeti: van béke, szeretet,
Ha értjük az ígét, mit Isten ápol, —
Amiért szent fia eljött és szenvedett.

... Olyan hideg van, szerte a világon!
És sivár pusztaság az ember utja rég.
Kő sebzi élesen, a tövis tépi tájon,
Vergődő életén nem könyörül az ég.
Sehol se lobban biztató sugárnak
Fénye, melynél új világ derül, —
Csak felleg gyül s már villámok cikáznak...
S csupán a gyűlölet nő mindig, — egyedül.

Ember, megállj! Ne folytasd utadat,
Melyen a dúvad megszégyenít?
Bűnhődni fogsz — a bűneid miatt;
Vedd példakép a mult történetit!
Zúg a harang... Karácsony éjszakája —
S ha lelkeden ma nincs ott Istened,
Sötét borul Bellehem csillagára:
A régi szent Karácsony, néked elveszett!

Karácsonyfaünnepélyek Aradon

Arad uccáin kigyulladtak a „Mindenkül Karácsonyfái”.

(Arad, december 24.) A szent este leszálltával kigyulladtak Aradon, a városháza előtt és a Teleky-ucca végén a szeretet örökfáklyái — a karácsonyfák, a „Mindenkül karácsonyfái”. Este öt órakor az aradi nővédelmi hivatal lelkes és fáradságot nem ismerő tagjai, élükön Haller Józsa és Steinitzer Zseni a jótékonyágukról közismert urhölgyekkel, megjelentek a két karácsonyfa alatt. Míg a „Jézus szíve” templomi énekar, román, magyar, német és latin nyelveken, vallásos énekeket adott elő, a misszió hölgyei kiosztották a magukkal hozott ajándéktárgyakat a helyszínen megjelent szegénysorsu gyermekek között. Összesen ötszáz kedves tárggyal örvendeztették meg a nincstelenség gyermekeit. A betehemesek is megjelentek a csillogó fenyőnél. Majd a bámuló közönség eloszlott és csendesesen leereszkedő hófüggöny alatt csak a karácsonyfa őrzésére kirendelt két rendőr maradt.

Ma délután öt órakor nagyszabású karácsonyfa ünnepély zajlott le az aradi kórházban dr. Moldovan János főorvos és Mircea József gondnok kezdeményezésére. Az összes termekben, ajándékokkal megrakott karácsonyfákat helyeztek el. Előzőleg a kórház kápolnájában nagy ünnepi misét tartott Stana Simon görög keleti lelkész, majd végigjárva a termeket, áldást osztott a betegeknek. Az egészségügyi személyzet közreműködésével Sulea György vallásos énekszámokat adott elő. Végül az ajándékok kiosztása következett. Minden beteg egy különböző tárggyal telt csomagot és édességeet kapott.

Lélekemelően szép karácsonyfaünnepség volt tegnap este a szegényházban, amikor a szent este előtt a református egyház adott meleg vacsorát a Szegényház ápolójainak. Az ünnepségen, amelyen Macsan Péter gondnok is tevékenykedett Kovács Zoltán segéd-

lelkész mondott keresetlen hangú beszédet. — Ugyancsak tegnap 32 gyermeket ruházott fel megkapó körülmények között a Lutheránus Jótékony Nőegylet. Itt Dénes Béla segédlelkész beszélt keresetlen szavakkal.

A gyoroki magyar felekezeti iskola nagy karácsonyfa ünnepélyt rendezett a szegénysorsu tanulók javára, a református templomban. A gyoroki magyar társadalom teljesen kivette részét a kegyeletes akcióból és minden igyekezettel azon volt, hogy minél gazdagabb ajándékokkal lássa el a karácsonyfát, mit a templomban elítottak fel. A könyörületes adományokért ezután mond köszönetet az egyház. Az ünnepélyvel kapcsolatosan megemlékeztek Károli Gáspárról, a híres magyar bibliafordítóról is és még hangulatu beszédben méltatták munkásságát.

A nemes akció kezdeményezéséért Weismás Károly református lelkészt illeti a dícséret.

Mozi.

Monte Cristo. A Monte Cristo, melyet Karácsony első napjára tűzött ki a Central-mozgó, az örökké élő mesék közül való. Szinte azt merjük mondani, hogy Dumas volt az első igazi filmíró. A filmművészet számára komoly veszteséget jelent Dumas születésének anakronizmusa, mert filmszerűbb regényeket alig írhatnak bármikor is, mint ez a regényíró, akinek nem adatott meg, hogy ismerje a filmet. A Monte Cristo mégis annyira film, hogy új és újabb korok filmalkotóit is megihleti újra és újra. A Central-mozgó a legújabb Monte Cristo-film bemutatásával igazi örömet szerez Arad közönségének, mert ez a film Dumas színes fantáziájához mindenképpen méltóan kelti életre a regény örökké élő alakjait. Lil Dagovernek a játéka benne már több mint ábrázolás, mert maga az eleven élet. A többi főszerepeket Jean Angelo és Bernhard Goetke játsszák.

WIMPASSING

HÓCIPŐK ÉS SÁRCIPŐK:

Szabásuk modern,
Külsejük elegáns és sikkes,
Minőségük viharálló és megbízható,
Olcsó árak.

Az idei WIMPASSINO hócipők
nagyon sokféle formában és színben
minden ízlésnek megfelelően kap-
hatók.

Minden talpra rá van nyomva a
vörös csillagmárka.

KÖZGAZDASÁG.

A Bánáti Központi Bank Rt. Zombolya fuziója a Bánáti Bankkegyesület Rt.-al. 52-re emelkedett.

A jelenlegi gazdasági viszonyok arra kényszerítik a vidéki intézeteket, hogy a nyugat-európai államokban uralkodó és nálunk is mindinkább elterjedő racionalizációs elv nagy előnyeit elismerve, a nagybankoknál keressenek háttérrel és támaszt.

A Bánáti Központi Bank Rt. Zombolya igazgatósága, dacára annak, hogy ezen intézet szolid alapozottsága s tökéletessége közismert, hiszen a Bánát legjobb vidéki intézete sorában foglal helyet, belátta a gazdasági viszonyok eme követelményét és a folyó hó 20-án Zombolyán megtartott rendkívüli közgyűlés által egyhangulag elhatározta a Bánáti Bankkegyesület Rt.-val a fuziót. Ezen egyesülés ma a Bánáti Bankkegyesület r.-t. rendkívüli közgyűlésén is ratifikáltatott.

Mivel a Bánáti Központi Bank Rt.-nek is 2 fiókintézete van, a Bánáti Bankkegyesület fiókjai száma most 52-re emelkedett. Zombolya és vidékének a Bánáti Bankkegyesülethez való csatolása, mely intézet az ország legnagyobb bankjai sorában foglal helyet, új nagy és egészséges működési teret jelent és erősen fogja előmozdítani annak rohamos fejlődését.

**Keztyü,
füző,
kötszer
Steinhübel Lajos**

Arad, Str. Alexandri (volt Salaoz-ucca) 1.

Ha júniusban sikeres vizsgát akar,
most jelentkezék a

WALTER magántanfolyam

levelező oktató sára,
Budapest, Rákóczi-ut 57. sz. (Válaszholgy csatolandó.)

= Egy moldovai tükörgyár 53 milliós adócsalása. Bucurestiből jelentik: A Curentul mai száma nagyarányú adócsalást leplez le. A lap szerint a moldovai Harlau városban lévő Mol-

dovai Tükörgyár című vállalatban nagy adócsalásra jöttek rá. A pénzügyminiszter vezérfelügyelőt küldött ki, aki megállapította, hogy a gyár pontosan 53 millió 115.768 lejjel károsította meg a kiésmárt.

HORVÁTH A.
bélgyógykezelés

Budapest, IV. Petőfi Sándor-ucca 3.

Mennyiségűkre, Michel, Yver, Horez szerint lego csobban szállít bélyeget. Csak egy szer próba-baja meg, állandó bevétel marad

SIESEN

mert a

női télikabátok

kiarúsítása már csak rövid ideig tart

MENCZER

confectio üzletében

Aradon, volt Boros Béni-tér 40.

SPORT.

O Aradváros vivóbajnoksága. Aradváros vivóbajnokságainak nevezési határideje lejárt és a versenyre, mely f. hó 28—29-én a Tabajdy-uccai polgári leányiskola tornatermében nyer lebonyolítást, mintegy harminchatan neveztek, tehát olyan mezőnyre van kilátás, amilyen még Aradon vivóversenyen nem indult. A teljes nevezési lista a következő: Kardverseny. Marosvásárhelyi SE: Gróf Teleky Mihály, Dabóczy Mihály, Csizsák Lajos, Szabó László, Szatmáry Kamilló. Nagyvárad Sport-Egylet: Biró László, Clintóm Elemér, Gelber Sándor, Gramme Károly, Hegedüs Imre, Szántay János, Holbán Valér. Szatmári Sport-Egylet: Tereh Géza, Tereh Lajos, Erdélyi László, Teorseök István, Buchle Ernő, Melchner Sándor. Kolozsvári AC: Bartunek József, Hintz György, Vitályos Iván, Cluji Haggibor: Mózes Jenő, Erdős László, Zádor Árpád. Cluji Universitatea: Dehelean Adrian, Kakucs István, dr. Moțiu Octavian, dr. Stefan Fabius. Temesvári AC: Pellegrini Angelo, Venetur Stefan, Aradi AC: Kauten Lajos. Gloria-CFR: Condoroțeanu Florea. ATE: Winternitz István, Stern Endre, Weinberger István, Mairovitz Imre, Altmann István. Törverseny: MSE: Dabóczy Mihály, Szabó László, Csizsák Lajos. NSE: Clintóc Elemér, KAC: Bartunek József, Hintz György, Haggibor: Mózes Jenő. Universitatea: Dehelean Adrian. TAC: Pellegrini Angelo. AAC: Kauten Lajos. Gloria-CFR: Schuller József. ATE: Weinberger István, Reich György, Mellinger György.

**Vil' anylámák, gramofonok,
rádiók és kerékpárok legolcsóbban**

Schwartz Árpád-nál

Str. Brancovei 1. (Farkas pálinkaüzlettel szemben.)

**Gyógyhasztók, gummiüzők,
harisnyalartók, melltartók nagyválasztékban:**

Piloz Irmánál,

Str. Eminescu 14.

Kölnivizek

kimérve és eredeti üvegekben, Puderek, arckrémek, Parfümök és háztartási cikkek legolcsóbb beszerzési forrása

VOJTEK és WEISZ

drogueria.

Cégtulajdonos: ORDELT LASZLO

ARAD,

Bulev. Regina Maria No. 24.

CHEVROLET

CHEVROLET tulajdonosok véleménye kocsijukról.

Az „ARADI KÖZLÖNY“ tekintetes Szerkesztőségének
ARAD.

Hozzám intézett kérdésekre örömmel válaszolom a következőket: 6 hengeres, öt ükéses, nyitott, CHEVROLET-kocsimmal a legteljesebb mértékben meg vagyok elégedve. Ez már a második Chevrolet-kocsi, amelyet magamnak veszek és ezzel a gyakorlatban is bizonyítékát adtam annak, hogy a Chevrolet kocsikat kitűnőeknek tartom Figyelmemet a Chevrolet kocsikra az „Aradi Közlöny“-ben olvasott állandó, nagy Chevrolet hirdetések hívták fel.

Győrök, 1929. december 15.

Kiváló tisztelettel:

KAUFMANN BÉLA, az Arad-Hegyaljai
Borértékesítő R. T. igazgatója.

Az „ARADI KÖZLÖNY“ tekintetes Kiadóhivatalának
ARAD.

Körkérdésükre, van szerencsém közölni Önökkel, hogy jelenleg két CHEVROLET-kocsim van. A második Chevrolet-kocsi vásárlására az indított, hogy az elsőnél jó tapasztalatokat szerezttem, azután pedig ehhez jelentősen hozzájárultak az „Aradi Közlöny“-ben sűrűn megjelent egész oldalas Chevrolet-hirdetések.

Arad, 1929. december 12.

Tisztelettel:

KOCH MIKLÓS,
KOCH MÓR cég beltagja.

Az „ARADI KÖZLÖNY“ tekintetes Kiadóhivatalának
ARAD.

Az Önök szerkesztőségétől felhívást kaptam arra, hogy a CHEVROLET kocsikról nyilatkozzam: Van egy öt éves, 1925-ös típusu Chevrolet kocsim, darabra rossz utainknak, a kocsi eddig több mint 100.000 km. hátrahagyása után is olyan állapotban van, hogy nem is gondolok arra, hogy Chevrolet kocsimat kicseréljem, ha csak nem majd újból egy Chevroletre.

Győrök, 1929. december 17.

Tisztelettel:

KLOSZ, az Arad-hegyaljai
Fűfűrekedelmi R. T. igazgatója

Az ARADI KÖZLÖNY tek. Szerkesztőségének
ARAD.

B levelükre válaszolva, közlök Önökkel, hogy CHEVROLET-teherkocsikkal nagyon meg vagyunk elégedve. Üzemünk csupán eisőrendű rugózásu, puha és mégis biztos fékrendszerrel ellátott teherautót használhat, a szódavíz szállítmányaihoz. A mi 1928-as típusu Chevrolet-teherkocsink mindezen követelményeknek megfelel és általa megrendelőinket könnyen és zavartalanul elégitjük ki.

Arad, 1929. december 13.

Tisztelettel:

JAKAB, a „Salon“ szódavízgyár igazgatója

Az ARADI KÖZLÖNY tek. Szerkesztőségének
ARAD.

Körkérdésükre felelve, tisztelettel közlöm, hogy CHEVROLET kocsimat üzleti utaim alkalmával erősen próbára teszem. Ezeknél az utazásoknál bebizonyult, hogy Chevrolet-kocsim a legerősebb emelkedéseket minden megerősítés nélkül könnyen vesi. Nyugodtan jelenthetem ki, hogy gyakori üzleti utazásokhoz, a mi utainkon a Chevrolet kocsit tartom a legalkalmasabbnak.

Arad, 1929. december 17.

Tisztelettel:

CSELLENG JENŐ, a Fréncó-Romana
biztosító társaság vezetőikára.

Az „ARADI KÖZLÖNY“ tekintetes Kiadóhivatalának
ARAD.

Tulajdonomban több CHEVROLET autóbusz van, melyekkel Arad és Ujarad között bonyolítom le a személyforgalmat. Öszintén örülök, hogy választásom a Chevroletre esett, miután a kocsik teherbíró képessége utólagos bizonyult.

Arad, 1929. december 13.

Tisztelettel:

NOVAC, autóbuszvállalkozó.

Az „ARADI KÖZLÖNY“ tekintetes Kiadóhivatalának
ARAD.

B levelük megválaszolásakor felhasználom az alkalmat, hogy a CHEVROLET-kocsik felőli véleményemot nyilváníthassam Tulajdonomban van egy nyitott 1928-as típusu Chevrolet kocsi, mellyel eddig 70.000 kilométer tettem meg. Ezt a nagy kilométerszámot kocsim minden motordefekt nélkül végezte. Az alváz szilárságáról csak a legjobbakat mondhatom, miután azon ennyi idő után a legkisebb törés sem mutatkozott. Chevrolet kocsimmal tehát a legnagyobb mértékben meg vagyok elégedve.

Győrök, 1929. december 18.

Kiváló tisztelettel:

Dr. VATIAN, orvos.

Az ARADI KÖZLÖNY tekintetes Szerkesztőségének
ARAD.

Tapasztalataink, melyeket a mi négy és hat hengeres CHEVROLET-teherkocsijainknál tettünk, azoknak nagyszabású teherbíróképességéről és csekély üzemköltségéről tesznek tanúságot. Amióta mi a teherszállítókra a Chevrolet teherkocsikat használjuk, megállapítottuk, hogy szállítványainkat klienseink legnagyobb megelégedésére, gyorsan és haladéktalanul továbbítjuk, szállítási veszélyünk is kibővült.

Arad, 1929. december 14.

Tisztelettel:

„Mezőgazdák tejüzeme“ HONIGESZ, igazgató.

Az „ARADI KÖZLÖNY“ tekintetes Szerkesztőségének
ARAD.

Arra a kérdésre válaszolva, hogy a CHEVROLET-kocsik a taxiforgalomban hogyan váltak be, el kell ismernem, hogy sok éves taxivállalkozásom alatt az iteni rossz utakra egy kocsi sem bizonyult olyan kitűnőnek, mint az én csakott CHEVROLET-em.

Arad, 1929. december 17.

Tisztelettel:

OUZEI JÁNOS, taxivállalkozó.

Az ARADI KÖZLÖNY tek. Szerkesztőségének
ARAD.

Akkor, amikor felhívásukra közlök, hogy üzememben a tojás szállítványok továbbítására kizárólag CHEVROLET-teherkocsit használok, ezzel tanúságot tettem ennek a márkának kifogástalan minőségéről és megbízhatóságáról. — Hogy a fentieket még jobban bizonyítsam, közlök egyidejűleg, hogy cégem távolabbi üzemében is a tojások szállítására elsősorint 30 darab Chevrolet teherkocsit használ.

Arad, 1929. december 13.

Tisztelettel:

LOVELL et CHRISTMAS, Csernovitz, tojás-
post vállalat, ROSENBERGER, az aradi Hék
igazgatója.

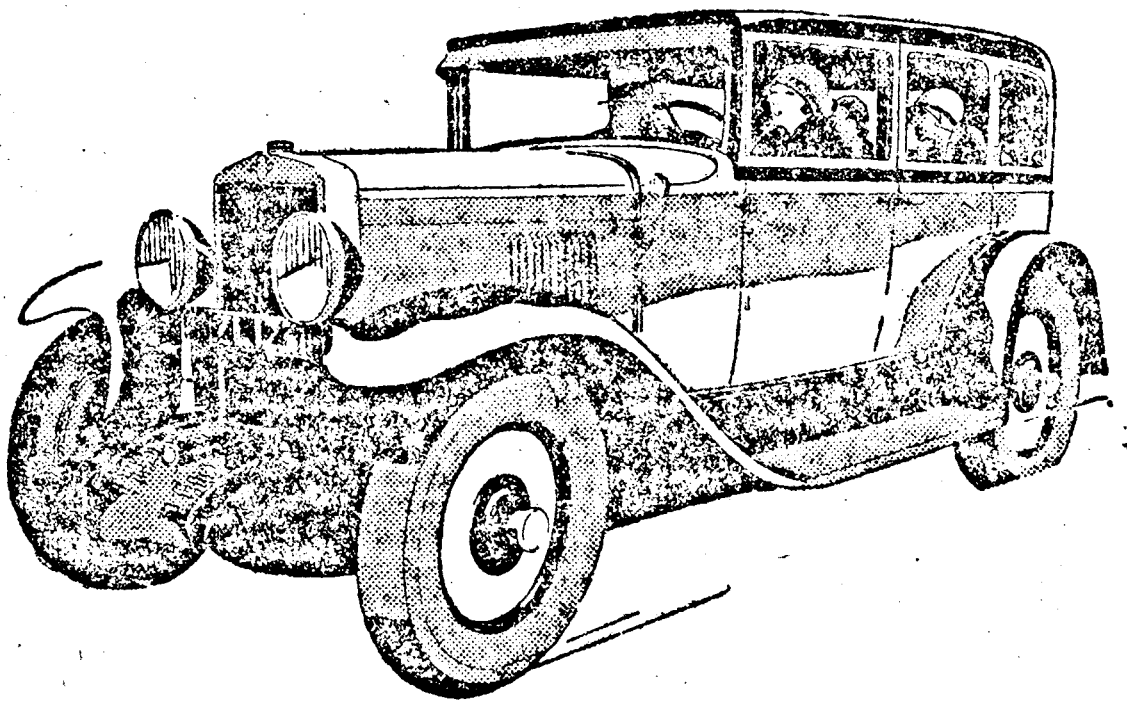
Az ARADI KÖZLÖNY tekintetes Kiadó-
hivatalának
ARAD.

Az Önök nb. lapjában megjelent állandó nagy CHEVROLET hirdetések hívták fel figyelmemet a Chevrolet-teherkocsi előnyeiére. Az én kiterjedt baromfi- és egyéb vállalatom részére, tekintettel árum kényes-ségére, az új 6 hengeres Chevrolet teherkocsi kifogástalannak bizonyult.

Poica, 1929. december 19.

Kiváló tisztelettel:

FRIEDMANN FERENC
M. Friedmann és Flai cég.

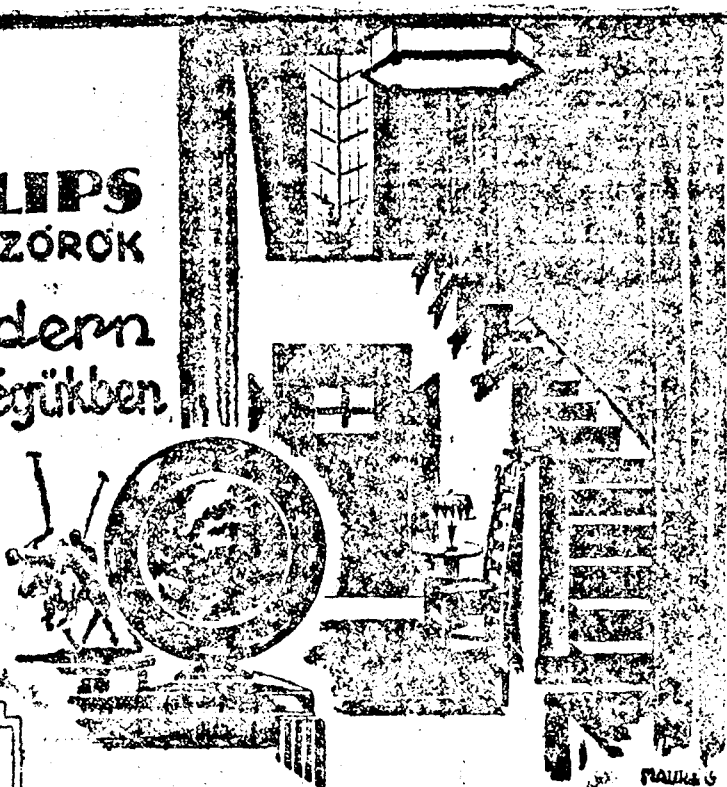

IPAROS OTTHON.

1929. évi december 25-én szerdán és 26-án csütörtökön este 9 órakor, nagy- **Műsor után tánc.**
szabásu ünnepi műsor keretében „LILI” című operettet **Belépődíj nincs.**
előadja Dr. BUJA SANDOR rendezésében a

**A PHILIPS
HANGSZÓRÓK**
modern
szépségükben.

Hallgasson meg egy
Philips hangszórót
kereskedőjénél!

MINDEN LAKÁSHOZ TALÁLNAK

Minden felesleges szállang nélkül, nyugodt és előkelő kiállításban gyönyörködteik a szemet.

A külső szépség mellett a teljesítmény is elsőrangú, minden egyes hangszóró „szólásszabadságot” jelent a vevőkészülék számára. Ha vevőkészüléke a mai követelményeknek megfelel, úgy a Philips hangszóró segítségével a beszéd és zene éppen olyan, mintha eredeti volna.

**PHILIPS
HANGSZÓRÓK**

Irodalom és művészet

* Heti műsor. Szerda d. u. fél 4-kor: Két lány az uccán (vigjáték, mérsékelt helyárrakkal.) Este fél 7 órakor: Aranymadár (operett, új betanulásban, B. bérletben.) Csütörtök délután fél 4 órakor: Aranymadár (operett, új betanulásban.) Este fél 9 órakor: Mit susog a fehér akác? (operett, C. bérletben.) Péntek délután 6 és este 9 órakor: Gold nester telepatikus előadása, bűnügyi széansza. (Bérletszűnet.) Szombat este: Tommy és társa, operett-sláger, itt először (A. bérlet.)

Steinway & Sons August Förster
világmárkás zongorák
egysíntés Bud. Stelshammer, Carl Dörr, Original
Stingl, Ferdinand Karl stb. wieni elsőrendű
gyártmányok gyári képviselője
**FAIX J. zongora-
termében**
Arad, Strada Consistorialni (volt Rathvanv-noca) 25. szám.

* Nagyszerű a karácsonyi műsora a színháznak. A színház igazgatósága különös gond-
dal állította össze. Szerda délután mérsékelt
helyárrakkal a szezon legnagyobb sikerű vig-
játékújdoncsága: a „Két lány az uccán” meg-
este Zerkovitz Bélának emlékezetes, forró si-
kerű operettjét ujjlja fel a társulat: az Arany-
madarat, amelynek egy gyönyörű dala: a Pá-
risban huncut a lány, még mindig népszerű.
Másnap délután ugyancsak ezt az operettet
ismétli meg a társulat, este pedig a gyönyörű
muzsikájú Mit susog a fehér akác a színház
műsordarabja. A délutáni előadások fél 4 óra-
kor kezdődnek.

* Pénteken Gold mester, a telepatikus
fenomén tart két előadást a színházban. Még
pedig 6 és 9 órakor. Gold mestert, a hipnoti-
zört és szuggesztort nem kell külön bemutatni.
Számítalan büneset felderítése az ő nevéhez
füződik, s most is aradi előadását bűnügyi
széansz keretében tartja meg. Föl fogja deri-
teni Schelszner Amália, a meggyilkolt zene-
tanárnő gyilkosait és a villanygyári betörés
tetteseit. Fellépése különleges esemény. Bér-
letszűnet.

Szív hangjain muzsikálunk,
De versben nem kritizálunk.
Egész Arad tudja azt már,
Hogy a legjobb a Löbi könyvtár.
Kiosl a bors, mégis erős.
Ilven a mi új könyvtárunk.
Csak Löblihez iratkozzon,
Mert csupa új könyv van nálunk.

* Tommy és társa, a legirisebb operett-
sláger jut az aradi színház műsorán. Épen
ugy, mint a Diákszeretem, ez az operett is a
látványosság, a nagyszerű muzsika és a re-
mek szűzsé operettje, amely a Király Színház-
ban Gaál Franciskával a főszerepben sorozo-
tos előadásokat ért el és sikere egyenrangú
volt a Diákszeretemével. Szilágyi László és
Andai Ernő egészen különleges szűzsét irtak,
egy pajkos kis cipőtisztító életét vitték a szin-
padra. A cipőtisztítónak két társa van, az
egyik egy kutya. Aradon ennek a kutyának
fellépte külön érdekesség. Tamássy Pál mu-
zsjakája csupa invenció. Az aradi előadás re-
mek lesz. Minden új és látványos. Viola Mar-

git, Kertész Mancsi, Balázs, ifj. Szendrey, L.
Kiss Mariska, Veér Paula, Fekete Cica, Sze-
pessy Edith és Kassay a-vezetőszerelőik.

**Estélyi és délutáni
ruhákülönlegességek**
SCHWARZ IRMA
BUDAPEST,
IV. Váci-uca 18.

* Wolff Károly és Diószeghy László képtárla-
ta, valamint Mende Erzsébet iparművészeti kiállí-
tása holnapután, karácsony másodnapján este zá-
rul be. Ez a kiállítás művészeti szenzációja volt
Aradnak. Minden egyes darabja külön értéket kép-
viselt és a közönség napról-napra tömegesen látog-
gatta a Kulturpalota kistermét, ahol nem győzött
eleget gyönyörködni a nagyszerű műremekekben.

* Nagy Géza fényképész műterme a kará-
csonyi ünnepek alatt d. e. 9-től fél 1-ig, d. u.
3-tól fél 6 óráig a közönség rendelkezésére áll.

Pénzváltó József

angol uri szabó.
Eredeti angol és skót szövetek
dus választékban.
Külföldi szakmestert alapján vállalt a legkényesebb
izlésnek is megfelelő dívat-munkát és estélyi ruhát.
Budapest, IV., Eskü-ut 5.
Telefon: Aut. 825-98.

* L. Krausz Ilonka csodálatosan finom
grafikája és színes tempera képei karácsonyig
még láthatók a Braun-féle képkereskedésben.

**Gramofonok és lemezujdon-
ságok KERPEL-nél.**

* A cipődivat és a láb egészsége címen
érdekes előadást tart Ortner mester január
14-én az Iparosok Kulturházában. Az előadás-
nak kettős érdekessége lesz. Az egyik az,
hogy ez az első eset Aradon, mikor egy iparos
szól az előadóasztal mellől a nagyközönség-
hez a talános érdekű szakmai témáról. A má-
sik érdekessége az előadásnak az, hogy be-
pillantást ad az ismeretek oly széles körébe,
melyről egyáltalában nem tétélezhető fel, hogy
a cipésmesterséggel közvetlen vonatkozásban
lenne. A láb anatómiájáról, statikájáról, me-
chanikájáról beszél majd Ortner. Vázolja a ci-
pő történetét a legrégebb időktől a praktikus-
ság, az esztétika és a szociológia szempontjá-
ból. Kifejti a divat visszahatását a lábra. És
végső konkluziókép elmondja, hogy milyenek
kell lennie a divatos és jó cipőnek. A felké-
szültség, mellyel az előadó a közönség elé lép,
biztosítja a sikert.

„FLORA”

rum- és likörgyár r. t. Arad.

**Rumok
Likörök
Cognacok
Gyümölcs-
pálinkák
Szörpök.**

Reklámciikk karácsonyra:
„Karácsonyi tearum”
a karácsonyfával.
Olcsó áron: egyenértékű a leg-
dégbb rumokkal.

A szerkesztésért ideiglenesen
SALGO HENRIK
felel.

„PARIS” Modellház ARAD, Bulev. Regina Maria No. 2-4. Női confection. Selyem. Szövetek és szőrmék.
Andrássy-tér 2-4. szám, Neuman-palota. **Leszállított árakon.**

**BIENER
I. JÓZSEF** !!

Ajánlja dusan felszerelt
szövő cérna, szövő pamut,
kötél, zsinag, zsák, ponyva,
kész matrac és kárpitos
kellékek árult a legolcsóbb
napi árakban

ARAD, Bulevardul
Regina Maria No. 19.
Minorita templom-
mal szemben.

**CIPŐKÉRT
APPONYI**
legnagyobb választékban, legolcsóbban
**Festvéréknél
vásárolhat!**
Uridivat cikkek
külön osztálya.

Mindenemü **magánvizsgára**
előkészít:

Dr. Rózsa Dezsőné

okl. középiskolai és felső ker. isk. tanár
Budapest, II., Tapolcsányi u. 6., Internátus

All. eng. Rózsadombi

LEÁNYOTTHON

a Rózsadomb legszebb helyén.
Korrepetálás. Nyelvek. Zene. Sport.
Továbbképzés.
Budapest, II., Tapolcsányi-u. 6.

Ha ma megrendeli
az **ARADI KÖZLÖNY-t,**

akkor az e hó végéig
megjelenő példányokat, tehát
a gazdag tartalmu
karácsonyi számot is
INGYEN KAPJA!

Az előfizetést csak 1930. jan. 1-től számítjuk.

Árverés.

F. hó 28-án, d. n. 4
órákor árverésre kerül egy üz-
letberendezés. Str. Caragiale és
Jonescu-uccák sarkán. 6480

Bankkölesőnt

házakra és földekre olcsó kamattal mellet
— betáblázásra — fölviszítottak.

ARADON

70 kat. hold prima szántóföld — esetleg
kisebb parcellákban is — előnyös felté-
telekkel — olcsón eladó. Bővebbet:
Hatschek, Str. Marasesti (Kossuth-
ucca) 60., földszint 4. 6479

Eladók

Arad belhatárában ház-
helyeknek, bolgár vagy
egyéb kertészetnek
alkalmas földek.

Cím az 6473

Aradi Közlöny kiadójában.

Bármilyen ingatlant óhajt venni, vagy el-
adni, avagy kölcsönre van szüksége,
keresse fel teljes bizalommal

9 éve fenálló

„URANUL” kereskedelmi és ingatlanforgalmi
irodát Aradon, a Városházával szemben, ahol szolidan,
szerényen és a legtisztességesebben lesz kiszolgálva.

Cégtulajdonos: **Kiss Lajos** nyug. rendőr s. tiszt.

Szántó és Komlós

legnagyobb

férfi-, fiu- és gyermek ruhaáruháza.

Külön mértékosztály.

Arad, Piața Avram Iancu.

Színház-épület.

A legjobb karác-
sonyi ajándék egy varrógép vagy gramofon. Nagy raktárt
tartunk a legújabb felvételi gramofon lemezekből
Fábián és Társa Arad, Str. Matianu 16.

Figyelem!

Mosócry-telep és Micalaca, legolcsóbb,
legközelebb és legelőnyösebb bevásárlási
forrás: fűszer-, cseméje és festékekáruban

Emeric ROSENSTEIN Imre

Bul. Reg. Ferdinand 58
(volt Boros Beni tér.)

Minden jegy előre váltható

„Wagons-Lits Cook” utazási világvállalat aradi menet-egység rodataiban, Minorita-
templommal szemben. Telefon 6-57. Külföldi jegyek minden országba, belső di C. F. R. jegyek a
román állomásokra, hálókocsijegyek, kedvezményes jegyek repülő- és halójegek, ho el-csekk
A legjobb vonatcsatlakozásokról díjtalan és szakszert felvilágosítás, pon os költ-érvetés.

A „Wagons-Lits Cook” utazási világvállalat menetjegyjrodái hivatalos árat, szakszerű és díjtalan felvilágosítást, abszolút megbízhatóságot jelentenek. Megtalálhatók a világ minden nagyobb városában. Aradon a Minorita-templommal szemben. — Telefon 6—57.

**Írógépek
Számológépek
Másológépek**
„CONTROL”
Dr. Vajda Kálmán
ARAD,
Str. Alexandri (Salaz-uca) 1.

Autójavítást
Rudkowsky Ferenc cég
Telefon 439.
Arad, Str. V. Babes (volt Kiss Ernő-uca) 20., a rendőrprefektúrával szemben. Ugyanott fűtött, koosimosó, villanyvilágítással felszerelve és fűthető garageok állanak üzletieik rendelkezésére.

Aradi Iparosok Hitelszövetkezete Aruhitelosztálya.
Hirdetmény.

Hat havi, vagy 24 heti részletfizetésre készpénzárón vásárolhat minden hitelképes egyén az Aruhitelosztály bevásárlási könyvecskéjével több mint ötven aradi iparosnál és kereskedőnél. Részletek csupán egy helyen, az Aradi Iparosok hitelszövetkezeténél fizetendők.
Bevásárlási könyvecskéért jelentkezni lehet az Aradi Iparosok Hitelszövetkezeténél Str. Bratianu (Weitzer János-uca) 18. alatt reggel 9—12-ig, délután 3—6-ig.

- Az Aruhitelosztály cégei:
- Növidívat és kelengyeáruház: Szentgyörgyi Emil.
 - Növidívat üzlet: Varjas István, Friedmann & Schwartz.
 - Uridívat és sportcikkek: Maitl Emil
 - Uridívat: Grumas Károly
 - Női konfekció áruház: Victoria.
 - Női konfekció: Mencer Oszkár.
 - Női kalapok: Dein Paula
 - Férfi ruhák kereskedő: Muzsaj József.
 - Varjas Imre
 - Ékszerészek, órásk: Hirsch Jenő.
 - Kun József.
 - Üveg- és porcellán áruház: Fischer Már.
 - Porcellán kereskedés: Pintér Ignác.
 - Cipészek, cipőüzlet: „Turul” Czernóczy Mihály, Czernóczy Imre.
 - Férfi szabó: Kádár István.
 - Férfiszövet kereskedés: Jakabffy István & Co.
 - Női szabó műtermek: Maltry Mátyás.
 - Nagy Imre
 - Szűcsáruházak: Engelhardt Ferenc
 - Jognovits Antal
 - Díszmű és látkáruház: Hegedűs Gyula.
 - Bazárárúk: Reich József.
 - Rádió, bicikli és csillár áruház: Kalmar József.
 - Rádió szaküzlet: Geller Mátyás.
 - Harisnya rövid és kötöttáru üzlet: Erdős István.
 - Rövidáru és harisnyáruház: Popper Ignác
 - Fotó és optikus szaküzlet: Opticum.
 - Butorxvár: Reinhardt Fülöp.
 - Keztyű és baskató szaküzlet: Steinhübel Lajos.
 - Zománcedény és bádorgár üzlet: Bauer Miklós
 - Fényképés: Sztojkovits & Békés.
 - Nagy Géza
 - Fogászok: Halmos Gyula, Wollmann Emil, Jakobi Gyula
 - Nyomdászok: G. Jencl, Reiner Béla.
 - Kőfaragó: Rózsa testvérek
 - Papirkereskedés, reklámnaptár: Max Molnár & Co.
 - Ernyőüzlet: Transylvania.
 - Gyógyvizes: Weisz Arnold, Onoscu.
 - Bőröndös: Krauszovits József
 - Varrógép szaküzlet: Schwartz Árpád.
 - Orvosok, szanatóriumok: Dr. Biksz Mór, dr. Frint Sándor, dr. Káldobó György, dr. Weisz Pál, dr. Windhoj Béla, dr. Werner Sándor, Teránia szanatórium.

Selyempaplan
a legalkalmasabb
karácsonyi ajándék
az 50 éve fennálló
Haubenreich-féle
speciális üzletből (v. Batthyány- és Széchenyi-u. sarok.) Ára 1500 lejtől. 6354

Porosz **Koksz** Telefon 461
Köszén
apritott **Tűzifa**
„retorta” **Faszén**
hához szállítva minden mennyiségben kapható:
ALTMANN EDE cégnél
Arad,
Bul. Reg. Ferd. (Boros Béni-tér) 44.

ARAD
Fehér Kereszt
nagyszállóda
Központi fűtés, hideg, meleg viz. Legtisztább!
Legjobb! Hall!

Goldschmiedt-bor
tisztá, jó, olesó,
kapható mindenütt.

Publicațiune de licitație.
La cererea avocatului Dr. Ludovic Hoffmann, curatorul masei falite a lui Palcu Lazar Păncota, se va vinde in riscul și pe speșele arandășului la 30. Decembrie 1929. după masa la ora 4 in biroul și cu intervenția notarului public Dr. Eugen Beles Arad, Str. Bratianu No. 2. recolta de napi de pe 12 jégere catastrale din via așa numită Talmăi din Păncota, circa 5 vagoane, cu prețul de strigare de 12.500.— lej. Napii se pot vedea la fata locului anunțându-se prealabil la DL Palcu Lazar.
Notar public:
Dr. Beles.

Legjobban étkezhet
(az új)
Perényi vendéglőben
Calvin János-uca. 6353
Havi abonensek fejevételnek
Elsőrendű mangalica faj egyveles
tenyészkánok
kaphatók Holländer Miksa oszerző gazdaságában. 6424

Eladó házak!
A volt Szabadság-térhez közel kisebb magánház 3 szobás lakással 240 000 lejtől. Földszintes ház 1X3, 1X2, 1X1 szobás lakással, üzlettel 400.000 lejtől. A volt Batthyány-uccában több lakásos bérház értékes telekkel, 800 000 lejtől. Ház fűszerüzlettel, 6 lakással, 100 000 lel évi jövedelemmel, 650.000 lejtől. Legforgalmasabb útvonalon emeletes bérház 12 lakással, vízvezetékekkel, 3 üzlettel, nagy bérjövdelemmel 1.000.000 lejtől. A belváros értékes uccáiban 3 szobás villa, kerttel 575.000 lejtől. Belvárosban magasföldszintes, 2 uccára nyíló ház 1X4 és 1X3 szobás, fürdőszobás lakással, virágos udvarral 660 000 lejtől. Ugyanott alánincézett magasföldszintes ház 1 négy szobás, elő fürdő és cselédszobás és 1 kétszobás lakással 460.000 lejtől. A volt Veselényi-uccában 3 szobás, fürdőszobás magánház 400 □-öles telekkel 390.000 lejtől. A belváros központján emeletes bérházak nagy jövedelemmel 1—6 millió lejes árban eladó. Megbízott: HAASZ ALBERT bankbizományi és ingatlanforgalmi irodája Arad, Strada Eminescu (Deák Ferenc-uca) 12. sz. — Alapítva 1919. évben. — BANKKÖLCSÖNÖKET közvetíték legolcsóbb kamattal.

ARAD VADASZKÜRT SZÁLLODA
ujjonnan átalakítva a város központjában, modern, kényelmes, tiszta otthont nyújt az utazóközönségnek. — **Gőzfűtés.** Figyelmes kiszolgálás. Elsőrendű étterem és kávéház a házban. Telefon interurban 673. Tisztviselő és utazó uraknak 20% engedmény. Tulajdonos: **BRATA JÁNOS.**

Legszívesebben
fényez, mos, vasal:
Buttinger Teréz
gőzmosodája Arad, v. Batthyány-u. 35.
bent az udvarban.

Hó- és sárcipők
legújabb módszertől javítása gyári kivitelben 24 óra alatt.
Hammer Zsigmond sí Fiul
Bul. Reg. Ferdinand 27. (Boros Béni-tér)

Aradi Kötő-és Kötőszöveggyár Rt.
Gyárt:
Sportcikkek gyapju és selyemből. — Harisnyát, Berlini kendőt. — Wattelint. — Gyermekek nyári trikókat. — Fürdőruhákat. — Football-dresseket stb. stb.
Saját festőde és kikészítő. Alaptőke: L. 15,000.000

Vashordók angol kivitelben, egy lemezből préselve, 200 liter irtartalommal, darabonként 1000 lejtől kaphatók
Kálmán & Co. Vashordó és Fémárugyárban, Aradon.

Nagy karácsonyi vásár! Mélyen leszállított árak!

Győzdejen meg saját érdekében utólrhetetlen versenyképességéről

PLESZ GYÜLA cég Arad.

Központi női felöltő és ruha nagyáruházban, a színház hátsó bejáratával szemben.

Női szörmebundák és téli kabátok óriási választékban, minden elfogadható árban lesznek karácsonyig kiárusítva.

APRÓ HIRDETÉSEK.

AZ APRÓHIRDETÉSEK DIJÁT SZAVAK SZERINT SZÁMITJUK. Minden szó hétköznap 4. vasárnap 5 Lej. vastagabb betűvel 8. illetve 10 Lej. A legkisebb hirdetés ára 10 szög hétköznap 40. vasárnap 50 Lej. A vastagabb betűvel kívánt szavak aláruzaudók. Az apróhirdetéseket előre kell fizetni. A kiadóhivatal fenntartja magának a jogot, hogy az olyan apróhirdetés szövegét, amely eredeti alakjában nem közölhető, megváltoztassa. Csak válaszbélyegzel ellátott kérdézköndésre válaszolunk. Ajánlatok feligés levelek továbbítására megfelelő postabélyeg csatolását kérjük. A kiadóhivatal telefon száma 151. A hirdetésekre vonatkozó felvilágosítást a kiadóhivatal adja meg.

HIRDETÉSEKET DELUTÁN 5 ÓRAIG VESZÜNK FEL.

LEVELEZÉS.

HALLÓ RÁDIÓ!!!

I. Ha már kék a dühtől. Hogyha tépi haját. Ha rádiójával Becsapatta magát. Ha ez krákok, sipit. Hörög, nyafog s beget, Vessen a dolognak Gyökeresen véget!

II. Csapja azt a gépet - Rögtön a padlóra S „GELLER RÁDIÓ”-hoz Térjen be egy szóra. Készséggel azonnal Segítenek baján. Mert gyári, márkás gép Van ott 100 is talán.

III. Ha „JACOBI” gépet Hangol operára. Megveszi s nem kéri Annak mi az ára? Nagyon erős ember A birkozó Czaja. De hangban legyőzi Geller „SELEKTRAJA.”

IV. Na és a „MARTOVOX”?!? - Valóságos csoda! Hol e márkát látod Reklám nem kell oda, Beszél az magáért - És csak ez a fontos, Tökéletes munka Modern, preciz, pontos

V. De választhat mást is Van „PHILIPS” és „SABA” Avagy „TELEFUNKEN” És „GLORIA” márka „SPHAERODIN” „MINERVA” Mind elismert és jó S „GELLER RÁDIÓNAL” Azonnal kapható.

GELLER RÁDIÓ ARAD, STR. BRATIANU 7.

HAZASSÁG.

SEBESTYÉN IMRE törvényesen bejegyzett irodája Budapest, Király-u. 51. diszkrétan és eredményesen közvetít házasságokat. Válaszbélyeg küldendő 10 lej

MULNAK az évek, életem fümje pereg, pereg... és senki nem jó, aki vigaszt, örömet hozna egy magános, csendben élő műveltelekü földbirtokos életébe. Pedig nem vagyok hozomány vadász, csak jólelkűséget, hűséget, tisztá multat és megértést kívánok, s cserébe gondtalan, békés, boldog családi életet ajánlok, 20-30 között levő hölgyek irjanak az Aradi Közlöny kiadójába „Vár lak rózsám” jelképre. Post-rest nem válaszolok.

SZERETNÉM jóvendőbelmet megismerni. Husz éves, csinos - azonban nem kacér - félárva leány vagyok. Falun nevelkedtem. Azt a keresztény férfit kereseam, akinek karján biztonságban léphetnék a nagy világba, szép családi új házzal, mi több, szerető lélek a hozományom. Jóravaló férfinak „Bizom véletlenbe” jeligére az Aradi Közlöny kiadójába írt levelet nem hagyom válaszolatlanul.

FÖLDBIRTOKOS leánya férjhezmenne száznegyven holddal és készpénzzel. Ismertetést létesít Sebestyén Imre Budapest, Király-u. 51.

ALKALMAZÁS.

EGY fiatal vaskereskedő segédet keres január 1-ére Huszarak G. A. cég Lipova.

AZ Aradi Polgári Jótékony Egyesület temetkezési csoportja a román nyelvben periekt tisztviselőt keres 1930. január 1-i belépésre. Feltételek megtudhatók a csoport hivatalos helyiségében, Strada Bratianu 7. 6485

NÉMET nevelő nő egy gyermek mellé ajánlkozik. Cim az Aradi Közlöny kiadójában 6474

LAKÁS.

BELVÁROSBAN, a legjobb helyen udvari irodahelyiség és ezzel kapcsolatos, engros üzletnek kiválóan alkalmas nagy pincohelyiség kiadó. Cim az Aradi Közlöny kiadójában. 6417

KÉT elegánsan butorozott uccai szoba fürdőszobával, lépcsőházi bejáratral, kiadó. Str. Bratianu 7. I. em. 2. 4478

UJARADON, Főtér 19. emeleti 5 szobás és udvari szoba-konyha speis lakások. kiadó. 6491

KÉT egymásbanyiló, elegánsan butorozott szoba külön bejáratral, fürdőszoba használatral kiadó. Borosné, volt Zrínyi-u. 5. 6486

MAGÁNHÁZBAN szigoruan diszkrét, különálló, csinosan butorozott uccai egyszobás, előszobás lakás kiadó. Cim az Aradi Közlöny kiadójában. 6484

KÜLÖNBEJÁRATU uccai butorozott szoba, fürdőszoba használatral kiadó. Str Porumbaru 16. 6452

KÉTSZOBÁS udvari lakás mellékkeliségekkel és egy külön szoba azonnalra kiadó. Bővebbet „Hunia” kalapkyár v. Forray-u. 6451

VÉTEL ÉSELADÁS.

PERZSASZÖNYEGEK, női bundák, szőrme, lábzsák, szamovar, antik és modern butorok, festmények, kézimunkák eladó. „Ars” bizományi üzlet Str. Emi nescu 30. Ortutay-palota. 55

„HIS MASTER'S VOICE” „COLUMBIA” gramofonok 12 havi részletfizetésre kaphatók. Hanglemeken óriási választék. HAMMER ZSIGMOND és FIA Arad, Bul. Regelo Ferdinánd 27. (Boros Beni tér)

Tűzifa u. m. 1. sz. száraz bükk, cser, gyertyán hasáb és dorong engros és detail tételben legelőnyösebben beszerezhető Aufricht fakeskedésében ARAD, Gyermekekórházzal szemb. Pontos, gyors kiszolgálás. Villanyüzemű fafűrészelés!

RÁDIÓ Készülékek 6-18 havi részletfizetésre kaphatók

„SIRIUS” Elektrotechnikai Vállalat Arad, Str. Eminescu 1. (Deak F.) Fehér Kereszt-épület.

4000 LEJÉRT kapható antik, ujonnan restaurált szekretoros komód, antik zenélő órák, vitrinek, szekreter komódok, könyveszekrény, nagy álló villanylámpa, Bieder-mayer-szalónok, férfi- és női bundák, zongorák, háló-, ebédlő-, szalonberendezések, börgarnitúra, gyermekjátékok, testmények, gobelinek, girandol, különböző díszlámpák, márványszobrok, antik asztalok, ebédlő-székek, vázák, szőnyegek, szamovárok stb. eladók. Salgóné bizományi üzlete Arad, Str. Horia 1. Széchenyi-u. Neuman-palota. 1000

FORDuljon használt Ford Tractorért hozzáunk, továbbá hatos tiz léghűtés Máv. magánjáró locomobil is kedvezően kapható Kovács Soma Társánál Arad.

Tűzifa és szerszámfa

minden minőségben a legelőnyösebb napi árban kapható Boros János fatelepén a v. Óvár-téri keményítőgyár udvarban. (Hajó-u. uccánál) 6484

AUTO-rádióaccumulátorok szakszerű javítása, töltése. Technica. volt Marvay u. 19. 6443

ÜZLETEK.

ÜZLETHELYISÉG a Szabadság-tér sarkánál, ahol hosszú évtizedeken át nagy vevőkörrel rendelkező kelmelesterő és tisztítóüzlet volt, azonnalra kiadó. Cim az Aradi Közlöny kiadójában.

NŐI divatszalon nagy vevőkörrel, jól jövedelmező, átadó. Érdeklődők „Meg-elhetés” jeligére küldjék címüket az Aradi Közlöny kiadójába. 6466

A VÁROS legforgalmasabb helyén. Str. Marasesti, rendőrséggel szemben megnyitandó élelmiszer és uzsonnázó üzlethez társ kerestetik. - Bővebbet ugyanott. 6433

PANKOTÁN, volt Gallo-féle, jóforgalma üzlet szortirozott árukkal, teljes berendezéssel és nagy vevőkörrel eladó. Értekezni Knapp Sándornál lehet Arad, v. Magyar-u. 6467

GYARHELYISÉG ipari árammal, AUTÓ-GARAZS, havi 600 lejért és 1 egyszobás lakás, azonnal kiadó. Végh István, Str. Ghiba Birta 26. (Kőrnáz-u.) 6459

Értékes ajándék karácsonyra

a legelőnyösebb árak mellett: Csáky órás, ékszerész-nél A R A D, a Lutheránus templommal szemb.

OKTATÁS.

PERFEKT francia, német, román tanár-nő, ki zongorázni tud tanít 3 órát naponta, keresztény családnál ellátás és lakás ellenében. Cim az Aradi Közlöny kiadójába kér. 6435

INGATLAN.

Külvarosi

adómentes saroküzletház, forgalmas vegyeskereskedéssel, 400-ól telekkel, 20 ezer lei bérjövodelemmel, 200 ezer lejért eladó. Cim az Aradi Közlöny kiadójában. 6284

Diana-fürdő ujonnan berendezve, egész nap nyitva. Leszállított fürdőárak

Spitz Tivadar

tűzifatelep, volt Varjassy és Pöltner-ber-uo. uccán. Telep-telefon: 719, lakás: 727. Legelőnyösebb napi ár mellett árusít mindenfajta hasáb és dorong, valamint aprított tűzifát házhoz szállítva. Vaggonáttelekben is állandóan kapható. Telefonrendelések azonnal eszközöltetnek.

Rossz villanyegők!

becserélés teljesén újra. Eladunk egy évi részletre előleg nélkül is: gramofont, kerékpárt és motorkerékpárt. „MOTORICA”, v. Asztalos Sándor-u. 12.

Utlelvízumok, C. F. R. bérletek, Künstler vizum és utazási iroda, Bucaresti megbízás. Kulföldi utalások hosszabbítása. Arad, Bul. Regia Maria 24. (Meier és Adler ferfidivat-üzlet mel. o. t.) Telefon: 86. sok elintéző helye.

Magyarok karácsonyfája.

Írta: Schill József, Aradmegye v. alispánja.

Sűrű köd fekszik gazdasági és szociális életünkön, politikai horizontunkon. A bizonytalanság lidércnyomása nehezedik rá a lelkekre is. Önző hatalmi érdekek, halálra sebzett emberi ideálok, szent értékek kaotikus összevisszaságban viaskodnak egymással, gomolyognak fel és alá. — A kaoszból egy összeomlott világ jalkiáltása, keletkező új világok fájdalmas vajudása hallatszik ki. Ebből a zürzavaros homályból ma szeplőtlen tiszta, ragyogó fénysugár tör elő. A betlehemi világosság. A meggyötört „Ember“-nek ünnepe van ma. Jubilálunk. A szeretet Istenének születését ünnepejük, Nyomor, szenvedés, lelkiválságok dermesztő légkörében bár, de minden jó lélek nemes versenyre kél, hogy örömet, békét, boldogságot varázsoljon, ha mindjárt csak néhány órára, csendes otthonába, hogy ez évszázados hagyományok által megszentelt áldott fán néhány apró örömtűzet gyújtson meg szeretteink. A téli zuzmárát a szeretet meleg fuvallata már leolvasztotta a szent fáról. Helyén aranyhajporos angyalkák fényt, ragyogást, árasztanak széjjel, reménységet hirdető örökzöld galvait pedig égi zene édes melódiája rezgeti meg.

Ott látod a fa alatt a szeretet glóriájával övezett gondterhes szülőket, ott a vidám, boldog gyermekarcokat. Szent áhitattal várják, fogadják Jézus ajándékait. És a jó Jézus mindenkit megajándékoz.

Vajon nekünk szegény magyaroknak, ennek a „kisebbség“ névre hallgató Hamupipókének mit hoz a karácsony? Szabad-e nekünk is örvegdenünk a népek családjában ezen a napon? Jut-e nekünk is egy-egy meleg fénysugár a szeretetnek, a reménységnek szent fájáról? Eljut-e hozzánk is egy akkord az édes égi zenéből? Vagy a zord éjszakába kitaszítva, testünket a széjjeltépett szabadság foszlányaival takarva e napon is a szeretetlenség, a gyűlölség dermesztő fagyja ellen kell

védekeznünk? Jézus ajándékaiból, miket az egész világnak hozott, mi sorsüldözött magyarok nem részesülhetnénk? Pedig ott látjuk őket a szent karácsonyfán. Nekünk hozta, részünkre aggatta fel azokat a szeretet aranyfonalával. Ne gátoljatok meg benne, hogy lezaggassuk őket. Ne legyetek mostoháink ti a hatalom birlalói! Adjátok ide ajándékainkat, mik a legszegényebb anya gyermekeinek is kijárnak. Adjátok meg isteni és emberi jogainkat, édes anyanyelvünk, gyermekeink tanításának, egyházaink és kulturánk szabadságát. Engedjétek szabadon lélegzeni, szabadon élni. Ezek az ajándékok, ha még oly értékesek.

nektek nem kerültek külön pénzbe. Megfizettünk érte, megfizetett értük az egész emberiség.

Nem aranyat, drágaságokat, nem pénzt és pompát kívánunk. Ezeket adjátok kegyeltjeiteknek. Szabadságot, egy kevés szeretetet, jószágot, megértést kérünk. És meglássátok, a béke, a hála harmonikus hangjai zendülnek meg viszonzásképen a szent fa alól. Mert a magyar hű, fovagias, nagy, szent fájdalomában is.

Teremtetek kellő lelki atmoszférát, az igazság, a békesség enyhe légkörét, ringassatok minket a szeretet karácsonyi hangulatába, hogy testvéreként együtt énekelhessük az édes angyali danát: „Dicsőség Istennek a magasságban és békesség a földön az embereknek, kiknek jóakaratajuk vagyon!”

A Három Királyok imádják a Megváltót

(Dürer Albert híres festménye.)

Visszaemlékezések helyett...

— Levél a Főszerkesztőhöz. —

Valahányszor a Kölcsey Egyesület valamely életművételével kapcsolatos komünikét dobok az Aradi Közlöny levélszekrényébe, kezem önkéntelen az ajtókilincs felé nyulik, hogy belépjék abba a két öreg szobába, melyhez sok vidám esztendő emlékei kötnek. Néha nem állhatok ellent a tudat alól felszökő kényszernek és személyesen adom át a „szíves közlését kéri“ pár soros „irodalmi terméket“ csak hogy szeretettel végigsimítsa tekintetem azt az egyszerű asztalt, melyen ifjonti hittel egyforma odaadással rőttem sorokba a társadalmi cikkeket, irodalmi és színházi kritikákat és a bíróvát apróságait. Hogy a minap is így történt és Ön Gárdos szerkesztőnek mint az Aradi Közlöny legrégebb élő munkatársát mutatott be, most visszaemlékezéseket kellene írnom „Japom“ számára.

Engedelmet Főszerkesztő ur, hadd legyek még emlékiró helyett — ha szolgálaton kívüli rangban is — újságíró, aki futólag vissza-visszanéz ugyan a tegnapha és tegnapelőttbe, de élni minden fel-fogó idegszálával és boncoló s összetevő értelmével a jelenben a holnapnak él. Lepergetem a husz-harmincéves emlékfilmét Arad társadalmi életéből s elvonulnak előttem férfiak, nők, akik jórészen nincsenek már, de amig voltak a városházán, a művelődés iskolai és társadalmi intézményeiben, egyesületekben, színházban és báltermekben vezettek, bíráltak, dicsérték és gáncsoltak, hittek és kételkedtek, adtak és vettek, áldoztak és kaptak: éltek cselekvő életet és ez a nyelvi és vallási elmentétekből kiegyensúlyozott életfelfogás sajátosan vonzó hatással volt mindig mindenkire, aki más-honnan került ide Aradra. Ha Ön Főszerkesztő ur magában három évtized idejére visszatekint,

igazolni fogja tantételemet: könnyebb eljönni Aradra, mint elmenni innen.

A nagy világkavarodás, mely népek lelkének nemcsak a felületét, hanem a mélységeit is felforgatta, a mi városunk színhatását is megváltoztatta. Az érzékekkel felfogható részletek társadalmi életünkben sokban mások mint másfél évtized előtt, de ami az aradi kollektív lélekben lényegalkotó: megmaradt éltető erőnek a jövő fejlődés számára. Egyének és társadalmi rétegek közt hallható és látható lappangó és fel-feltörő ellentétek, elégtelenségek, kemény védő és támadó szavak sivitanak bele a mi légkörünkbe is, de aki itt a multban gyakorlottá lett lélekkel hallgatja a hangos szavakat és a hangtalan érzéseket: bizonyosan megfogja a harcok szavak mellékzöngéit, melyek azt mondják: De azért fogunk mi még egymással aradi nyelven beszélgetni. Aradi nyelven beszélgetni annyit jelent, hogy igaz erős meggyőződéssel, megértőn beszélni. És most Főszerkesztő ur, mégis el kell mondanom egy emlékemet.

Akkor még fiatal tanár és fiatal munkatárs voltam az aradi Alföldnek, melybe a mezofanti Vörös Vidor szerkesztő írta a vezércikkeket, egyébként a lapot hárman csináltuk: a nagytehetségű író Iványi Ödön, az akkori gverekéveiben is a jeendő kiváló újságíró mutató Sas Ede és én. A nagy lepedő lappal este kilencre rendszeren elkészültünk, azután gyakran elkísértem az embernek is kiváló Iványit a bohémhajlandóságú Wittmann-étkező helyiségébe. A Forray-uccai helyiség hátsó sarkában az egyik filagoriában étkezett esténként egyedül az aradi filagoriában étkező papnevelő intézetnek erőstudású és erőszavú fiatal tanára: Mangra Vazul, Iványi odavezetett. Mangra rendszerint tul volt már a vacsorán, Iványinál nem soká tartott az evés és azután megindult a magyar-román vita. Kemény tudással és

fantáziával jól kikészített két agyvelő mérközött össze. Történelmi tények, napi politikai és társadalmi események állottak hadrendbe mindkét oldalon a meggyőződés és meggyőzni akarás leleményes taktikájával. Időnkint egy-egy diadalmi hang kicsendült a filagoriából, s akkor a szomszédból is felfigyeltek a kipirult arcú szép két emberpéldányra. Bár én meggyőződésemmel Iványival izgultam, magamban el kellett ismernem a meggyőződés jóhiszeműségét, mellyel a román pap a magyar íróban a magyar nép lelkét támadta.

Egy este ezekkel a szavakkal végezte be Iványi a szenvedélyes, de soha sem bántó szavú vitát.

— Főtisztelendő ur fogunk mi még ugy találkoni, hogy vallani fogja az én hitemet: román és magyar munkás testvéreként dolgozhat a műveltség mezején.

Szegény Iványit beteg tüdeje hamarabb vitte a váradi temetőbe, semhogy emlékeztethette volna a magyar-román barátság későbbi hirdetőjét aradi jóslatára.

Ahogy hallgatom a messzi városokból ide hozzánk jövő hangzavart, a káromló igazságtalan szavakat könyvekből és tüdőkből, újra lepergetem magamnak városom multjának a filmjét és odarajzolom tudatomba az iskolákban és a társadalom művelődési intézményeiben az erősen megnehezedett munkáját komoly akarattal végző ifjúságot, hiszem és valloim, hogy mi itt Aradon ezután is azon az európai nyelven fogunk egymással beszélni, melynek megtanulását Briand a népektől mostanság kívánja, mert hiszen eddig is ezen a megértéssel és megbecsüléssel átfűtött nyelven dolgoztunk, akik lélekben vagyunk aradiak, az Iványiak és Mangrák műveltségmezején.

Aradon, 1929. karácsonyan.

Szóllósi István.

Az aradi Edison hadat üzen a háborúnak.

Glück Lajos szeszátótól új találmányai.

Látogatás a feltaláló csodákkal teli boszorkánykonyhájában.

Glück Lajos. Jegyezzük meg ezt a nevet, amelyet talán nemsokára, együtt fognak emlegetni azoknak a nevelvel, akik zsenialitásukkal megelőzték korukat és hatalmas iramban vitték előre az emberi kultúrát.

Másfél hónapja lehet annak, hogy Glück Lajos meghívott vendégek jelenlétében bemutatta találmányainak egy részét. Megírtam akkor, hogy valami kupaalakú szerkezetet szerelt fel egy benzintartályba és bátran, szemrebbenés nélkül öntötte a robbanó folyadékot a felesleg lángok közé. 2 petróleumos bádoghordót állított megfelelő távolságra egymás mellé. Egyik alá tüzet gyújtott és a két hordót egy a találmányával ellátott szondával kötötte össze. A hordóban forrt a petróleum, repedezett a bádoglemez a lángok között és egy idő múlva a petróleummal telt hordóból elfogyott a folyadék és a másik, amelyik azelőtt üres volt, megtelt benzinnel. Találmánya megakadályozta a robbanást és a petróleumot átalakította benzinné. Láttuk, hogy egy étherrel megtöltött hordót dobott a lángok közé. A bádóg recsegett, izzott az égő zsarátnokok között, nyílásából kékes lidércfényként törtek elő a gázok és mi, akik ott álltunk a tűz körül és néztük Glück Lajos nyugodtan mosolygó arcát, el is feledkeztünk arról, hogy egyetlen szikra is elég lehetett volna, hogy pillanatok alatt átjussunk oda, ahol nincsen már okunk a csodálkozásra. Találmányainak csak egy részét mutatta be akkor Glück Lajos. Most elmentem hozzá, hogy megismerjem a többi alkotásait is. Aradon, az Urbán Iván-uccának egyik magas, földszintes magánházában lakik Glück Lajos. Nagyon szerény ember. Szobájának falán néhány keretes díszklevél. Azokból tudom meg, hogy már 1917-ben aranyérmét és díszoklevelet nyert pirotechnikai találmányaival az olmtúzi világkiállításon.

— Szerkesztő ur — mondotta — ne siessük el a dolgokat. Talán majd a jövő hónapban kijövök újabb dolgaimmal (így nevezi találmányait) és akkor mindent megtudnak.

Rejtelmes gének.

Két ujjá között vastag szivart tart. Izzik a szürke hamu tövében az égő szivar és a félhomályos szobában fantasztikus vonalú füstkarikák szállnak a mennyezet felé. A hamu le hull a bársony asztalterítőre és porladozva málik szét. Glück Lajos ránéz. Mintha a szétporladó hamu inspirálta volna, megszólal:

— Minden anyagban csodálatos erejű energiák rejlnek. Ezeket kell megtalálni, ezek után kutatok.

— Valamit az újabb dolgairól — kértem. Páncélszekrényéhez megy, kinyitja ajtaját és nagy aktacsomót vesz elő. Furcsa rajzok, prizmák, kupok, körök, vonalak és számok.

— Ez a gép — és rámutat egy rendkívül komplikált rajzra — alig egy méter magas. De kétszáz atmoszféra nyomást lehet vele kifejtetni. Természetes, ha nagyobbra építjük, ezer atmoszféra is elérhetünk. Ha tudjuk, hogy egy gyorsvonalat mozdonyát tízennyolc atmoszféra nyomás hajtja, meglátjuk ennek a szerkezetnek a jelentőségét.

— Mivel hozza mozgásba ezt a gépet és mire lesz alkalmas?

— Ahhoz, hogy mozgásba hozzam, nincsen szükségem se villanyáramra, se pedig explozióra. Két vegyi folyadék találkozik benne egyetlen gombnyomásra és abban a pillanatban létrejön a szükséges energia. Hogy mire használom?... Azt még nem árulom el. Babonás vagyok. A gép készen van, kísérleteztem vele és meggyőződtem arról, hogy valóságos forradalmat fog csinálni a pirotechnikai tudományok terén.

Egy másik rajz foksziék előttem. Kerekék, tengelyek, rudak, amelyeknek minden szöge, minden foka és hajlása megvan számozva.

— Mi ez?...

— Ha megfigyeli, láthatja, hogy a kerekék, amelyeknek forgását szintén vegyi anyagok idézik elő, tengelyek nélkül vannak meg-

konstruálva. A probléma eleinte szinte lehetetlennek látszott, de egy kis gondolkodás után egész egyszerűen sikerült megoldani. Ez a gép többek között arra való, hogy egyetlen mozdulatra, egy pillanat alatt és egyidőben felpumpázza az autómobilnak mind a négy pneumatikáját.

Baleset a laboratóriumban.

— Hol és hogyan készíti ezeket? Hiszen tökéletes fizikusnak kell lennie annak, aki egy ilyen gépet alkot. És honnan szerezte vegyészeti tudományát?

— Mondhatnám sehonnan. Husz esztendője csupa ilyen dolgokkal foglalkozom. Most hatvanhárom éves vagyok és még nagyon sokat akarok dolgozni. Van egy kis laboratóriumom, ahol fürkészem az anyagban rejtőző energiákat.

— Megnézhetném laboratóriumát?

— Csak kívülről. Pár évvel ezelőtt fogadalmat tettem, hogy rajtam kívül senki se lépheti át laboratóriumom küszöbét. Egy vegyi folyadékkal kísérleteztem és megéreztem egy barátom. Valamiért félreéreztem és nem vettem észre, hogy barátom kiveszi egy üvegnek a dugóját. Az üvegben olyan folyadék volt,

„Ez a találmány megöli a háborút.”

— Nézze meg ezt kérem — szolt hosszabb szünet után. — Hogy mit ábrázol, azt egyelőre nem akarom nyilvánosságra hozni. Csupán annyit mondhatok, hogy ez a találmányom lesz hivatva megölni az emberiség ősi, tömeggyilkoló rendszerét: a háborút. Hatása olyan, hogy percek alatt ezeket pusztít el és lehetetlenné teszi a háború viselését. Ezt közkincsé akarom tenni, nehogy egyik állam felhasználhassa a másik ellen.

— Legalább annyit áruljon el, hogy miből áll ez a találmány?

— Vegyi anyagok összetételalkozásában.

Többet nem akar mondani róla. Ha nem láttam volna, ha nem ismerném az eddigi eredményeit, azt hihetném, hogy egy túlfűtött agy fantazmagóriájával állok szemben. De az előzmények után én hiszek Glück Lajosnak, aki husz esztendőn keresztül nem hiába dolgozott.

— Foglalkozott azelőtt elektrotechnikával, géptechnikával, vagy vegyészettel?

Rejtélyesen mosolyog, aztán megszólal:

— Az elektrotechnikához semmi érzékem

Kétperces beszélgetés Fedák Sárival.

Fedák koraiavasszal vendégszeropel az aradi színházban.

(Az Aradi Közlöny budapesti szerkesztőségétől.) A Magyar Színházban mindenki negyvenfokos lázban ég. Az idei szezonban sok vihart legyőző színház új darabjának, a „Talpig uriember-“nek főpróbáját tartják és a színház új igazgatójának, az újságírók rendjének első vonalából meghívott Pünkösztí Andornak épügy vibrál minden idegszála, mint a portásnak, aki három lépcsőt ugorva mutatja az utat az igazgatósági irodák felé, ahol már a közvetkező darabot, a szezon slágerének szánt „Álomkirálynő“-t, Kovács Kálmán fiatal magyar újságíró művét készítik elő.

Ferenc József legendás emlékü hitveséről: Erzsébet királynéről íródott a darab és annak főszerepét, Erzsébet királynét Fedák Sári kreálja. Őt keressük, hogy megszólaltassuk az Aradi Közlöny olvasóinak. Fedák Sári ma Magyarország legjobban elfoglalt és legtöbbet — szinte emberfeletti — dolgozó asszonya, aki a színművészet áhítatos szolgálata mellett az irodalommal is kacérokodik — komoly eredménnyel. A karácsonyi könyvpiacnak egyik legnagyobb sikere Fedák könyve: az „Utaközben“, amelyben az egész országban mindenütt állandóan nagy lelkesedéssel ünnepezték művészno visszaemlékezéseit mondja el pályája első feléről. Még tal se ju-

amely ha levegővel érintkezik, abban a pillanatban robban Szerencsére alig egy-két csöpp volt az üvegben, de éppen elég arra, hogy a robbanás súlyos sebeket eítsen barátomnak arcán. Azóta senki se léphet be laboratóriumomba.

Katonacsapat közeledik az uccán. Mesz-sziről hallatszik a trombitálás, amely a katonák közeledtével mindig erősödik. Glück Lajos elhallgat. Érdekes, átható szemci a mesz-szibe bámulnak. Az ablak alatt hallatszik már a katonák egyenletes lépte is és a trombita hangja lassanként elvész a távolba. Az asztalon előttem fekszenek a papirlapok, amelyeken furcsa geometrikus rajzok tárják a jövőt. Glück Lajos beföldi, esetleg idegen tükével nagy gyárvállalatot akar létesíteni, ahol tömegesen készítik találmányait. Aradon él, itt lakik és dolgozik az új Edison. A munkások ezrei, a mérnökök százai dolgoznak az égbenyúló, füstölő kémények alatt és a gyárból mindig újabb meglepetések röppennek a világ négy tája felé. Glück Lajos ideges, alko-ó agva egy pillanatig se nyugszik. Csodálatos érzékkel kutatja, mi az, amire az emberiségnek még szüksége van. Mit lehet tudni, milyen csodákat termel még ki ez az agy, amely különös rafinériával alkotta meg a tengely nélküli kereket és igájába hajtotta a pusztító elemeket. Most kutatni kezd papirjai között. Előke-res egy lapot, amelyen előttem értetetlen körök, görbe és egyenes vonalak fonódnak egymásba kaotikus rendezettségben.

nincs. Nem ismerem, nem kutattam titkait. A vegyészettel és géptechnikával, mint említettem, husz évvel ezelőtt kezdtem foglalkozni. Elmondtam önnek azt is, hogy annak idején két budapesti nő egy felrobbant petróleumos kamra áldozata lett. Akkor kezdtem gondolkodni azon, hogy miképen lehetne a robbanó anyagokat tartalmazó tartályokat mentesíteni a robbanás veszélye alól. Gondolkoztam, rajzoltam és megcsináltam. A többi már könnyen ment. Majd rájöttem az emberek arra, hogy az anyagok csodálatos erőket rejtjenek magukban. Ezek után az erők után buvárkodom én.

Buesuzunk. Kint az uccán a hideg téli napsugár bágyadtan töri át a ködös délutánt. Egy nehéz teherautó rohog el az út közepén. Remeg a föld, remegnek a házak sulya alatt és kellemetlen benzinszag terjed a levegőben. Glück Lajos mosolyogva int felém és eltűnik férfias alakja az Urbán Iván-uccai magas, földszintes ház ajtaja mögött...

Pilisí Géza.

tott azon a nehéz munkán, amivel egy ilyen műnek kiadása jár, máris újabb feladatot vállal és dolgozik, küzd utóérhetetlen művészetének minden lelkesedésével a sikerért.

A főpróbajegyért tülekedők hangos csoportjával zúfolt folyosóra készülődik az Álomkirálynő szövegének néhány mondatfoszlánya. Fedák hangját ismerjük fel az elmosódó szavak mögött, amikor a portás bevissza a próbateremként szolgáló igazgatói irodába névjegyünket. Néhány pillanatnyi csend, aztán megjelenik az ajtóban Fedák Sári alakja. Derűs, közvetlen; nincs benne semmi poz. aminő a zsiibongó folyosón csendesen mondja:

— Édes lelkem, nem tudok én most itt, próbaközben aradi emlékekről beszélni. De meg: ne nézzünk hátra, hanem inkább előre. Megállapodásom van már, hogy az Álomkirálynő után lemegyek Erdélybe és akkor természetesen meglátogatom Aradot is. A darab bemutatója valószínűleg január közepén lesz; remélem, sikerünk is lesz és így aradi vendégszeropelre körülbelül április elején kerülhet sor. Majd akkor ott, Aradon, beszélgetünk sokat arról, ami elmúlt. Az ajtóból visszaszól:

— Vizontlátásra, Aradon!

ÉLHET-E

garszon-életet az urileány?

(Arad, december 24.) A kérdés ez: „Mi a véleményük a nyugatról jövő modern áramlatokról, amely a nő felszabadítására törekszik, amely kitermelte magából a kapukulcsos nőt?” Ezzel a kérdéssel először

MENDE ERZSÉBET

iparművésznőt kerestem föl. A művésznő végigtekintett a Kulturpalota kistermében kiállított remekművein, mintha onnan merítené gondolatait és megszólalt:

— Ez a kérdés sokkal érdekesebb, mint az első percben gondoltam. Magában hordja a nő felszabadulása iránti törekvéseket és végcélját, de látszatra magán viseli az immoralitás bélyegét is. Nálunk az a helyzet, hogy egy ugynevezett urinő este, vagy éjszaka nem mehet ki az uccára sem egyedül, sem idegen férfivel, mert megszólják érte. De talán igazuk is van azoknak, akik állítják az ilyen nőt, mert nagyon jól tudja mindenki, hogy nálunk még ott tartanak a férfiak, hogy annak a nőnek a bizalmával, aki reáuk bízta magát, leveleznek vissza. Nem mehet végig este az uccán egy nő anélkül, hogy meg ne szólítsák. Angliában, Amerikában, de Párisban, Berlinben és Bécsben már más a helyzet. Nyugaton természetes dolognak tartják, hogy egy leány önmaga ismerősével a színházba és színház után vacsorázzon, még akkor is, ha az az ismerős: férfi. Annak a férfinak azonban nem járhat eszébe, hogy egyetlen célzást is tegyen, amivel partnereit megsérthetné. Vacsora, vagy színház után a nő egyedül hazamegy és utközben senki sem molestitja. Az a véleményem a dologról, hogy mi már nem tartunk ott. . . .

DR. HOLLANDEP IRÉN
aradi vegyész-mérnök:

— Most hívök az olajgyárból és le kell monnom kezemről munkám rátapadt maradványait. Én csak azt mondhatom önnek erről a kérdéstről, hogy tökéletesen igaz van Mende Erzsébetnek, igaz van a Hivatalnok-leánynak is. Minden ember ugy éljen, ahogy van vágyai, érdekei, körülményei megkívánják. Aki úgy érzi, hogy alkalmazkodnia kell a mások felfogásához, az alkalmazodiék. Akinek önmaga a legfontosabb és nem törődik az emberek véleményével, az éljen úgy, mint a Hivatalnok-leány. Magam részéről helyesnek tartom azt az álláspontot, hogy egy nő, aki önálló, aki kenyérkereső, az járjon, keljen és tegyen, amit akar. A nő, ha önálló tud lenni az étellel szemben, megőrizheti önállóságát a férfival szemben is. Szerintem nem esik csorba a becsületén annak a nőnek, aki egyedül, vagy egy férfi társaságában megy a színházba, vagy kávéházba. De az a helyzet, hogy nagyon kevesen vagyunk, akik így gondolkoznak, akik ítéletet mondanak azok fölött, akik itélkeznek. Ezért nagyrészt kénytelenek vagyunk alkalmazkodni az itteni mentalitáshoz: este, vagy éjszaka sehová egyedül. Mert isten őrizze, ha meglátja a szomszédasszony, vagy a tánti, hogy kilenc óra után egyedül mentem az uccán, már bukott nőnek könyvelnének el. És Arad, ez a nagy falu, nagyon alkalmas arra, hogy egy jelentéktelen jelenségből, nagy dolgot csináljon. Igaza van a Hivatalnok-leánynak, de úgy kell élnünk, ahogy Mende Erzsébet mondja, ahogy a szomszédasszonyok kívánják.

DARVAS ZSUZSA

a lakásam fogadott. Ellentétben néhány véleménynel, minden feltétel nélküli, szigoruan konzervatív álláspontra helyezkedik. Ezeket mondotta:

— A háborút követő bomlott erkölcsök termelték ki magukból ezt az ugynevezett modern áramlatot. Remélem azonban, hogy csak átmeneti állapot és a nők rá fognak jönni, hogy hivatásuk férjhez menni, gyermeket nevelni és a háztartás gondjaival törődni. Arról meggyőződtem és meggyőződhettem mindenki hogy a férfiak ösztönösen kerülnek azokat a nőket, akik az egyenjogúság jelszavának hangoztatása mellett helyezik el ridiküljükbe a kapukulcsot. Az ilyen nőt csak átmeneti barátságra tartják érdemesnek, de arra nem, hogy elvegyék feleségül. Persze vannak nők,

Hozzászólások, vélemények.
Kapukulcs a retikülben.

akik nemcsak propagálják, hanem élük is a garzon életet és amikor belefáradtak, a házasság berkeibe szeretnének menekülni, hogy pihenjenek. Bátor férfinak kell lennie, aki az ilyen nyugalomra vágyó nőt társul fogadja egész életére. Ez az én véleményem. Lehet, hogy nincsen igazam, de ismételtlen hangoztatom, hogy a nőnek minden modern áramlat szemből, jó háziasszonynak, hü feleségnek és anyának kell lennie, mert ez a hivatása.

EGY HIVATALNOK-LEÁNY

Igy kell neveznem azt a rendkívül bájos hivatalnokleányt, aki becsületszavamat vette, hogy nem írom ki a nevét. A korszón találkoztam vele, este kilenc óra után. Elegáns bunda volt rajta és gyors léptekkel sietett a kávéház felé.

— Randevum van a barátommal... Igen a barátommal... Meg van leve? (Egyáltalában nem voltam meglepve.) Természetesen

maguk szívesen cserélik össze a barát fogalmát a szeretőjével. Nekem az illető ur barátom, mert szívesen vagyok a társaságában és mert barátra, akivel kicserélheti az ember a gondolatait, szükség van. Mit kérdez? Hogy mért nem keresek a nők között barátot? Erre minden nő, ha őszinte, válaszolni tud. A nőkkel csak pletykálni lehet. A nők témája egymás között majdnem kizárólagosan, a férfi. Általában szűk látókörűek. Mindent székszuális szemszögből néznek. A nők, egy gondolkozó nőt nem érdekelhetnek, mert nem találhatnak mást bennük, mint egy felületesen pletykázó, rövid időre esetleg szórakoztató, de hosszabb időre unalmas társat. A férfi az más. Ha intelligens, a legjobb, legmelegebben érző barátta válik. Tessék? Igaza van önnek. A férfi gyakran meglátja a nőben a nőt is. Mindennek van ideje. . .

Egy irodalommal foglalkozó aradi uriaszszonyt kerestem fel, akinek Losonczy Lilla néven több értékes írása jelent már meg a budapesti lapokban.

RÁCZNÉ LILLY,

Rác Imre, az aradi Baeder illatszergyár igazgatójának felesége természetesen, kedves mosollyal fogadta kérdésemet.

— Azonnal válaszolok — mondotta — de hozzá vagyok szokva, hogy írásban fejtsen ki gondolataimat. Csak egy perc és leírom.

Leült íróasztalához és ezeket a sorokat adta át:

Ma, amikor a különféle „izmusok“ divatját éljük, amikor a dolgozni akaró emberiség pályaválasztása és tevékenysége ezer akadályba ütközik, amikor gyermekének jövője minden szülőt a legnagyobb probléma elé állít, nehéz beszélni — in merito — a nőfelszabadítási mozgalomról. Véleményem szerint csakis a dolgozó nő követelhet jogokat és így az ő kezükbe adnám a sok-sok nagy problémán túl, a szabadságos kapukulcsot. A többieknek pedig, akik csak a kontroll-nélküli mozgásra vágyanak, azt mondom, hogy önük csak a tolvajkulcs van, — az „igazit“ a férfi tartja és nem engedi ki a kezéből.

JOANOVITS GYÖRGYI

az íróasztalánál ült, amikor beléptünk hozzá. Előtte hatalmas könyv és számokat jegyzett belé. Hangosan felkacagott, amikor a kérdést feladtuk.

— Itélijenek el — mondotta nevetve — de én nem szólom meg a kapukulcsos nőket. Sőt megsugom magának, nekem is van kapukulcsom. Furcsán hangzik ez itt, Aradon, azonban dolgozó nő vagyok, kenyeret keresek és jogosan megengedem magamnak néha azt a

szórakozást, hogy elmenjek színházba vagy moziba. Akik félrehúzzák szájukat és felfogásom mögött háttér keresnek, azoknak nincsen igazuk. Lehet egy leány tisztességes, kifogástalan viselkedésű akkor is, ha egyedül, vagy ismerősével kilenc óra után az uccán mutatkozik. A körülmények arra kényszerítettek, hogy bátyámmal lakjak, aki színész, aki esténként el van foglalva. Nem kívánhatják, hogy én a tulkonzervatív moralisták kedvéért otthon üljek egyedül és megtagadjak magamtól minden szórakozást. Aki hajlamos a könnyelmű életre, annak nincsen szüksége kapukulcsra, anélkül is szabad életet élhet. Aki becsületesen akar élni, az megteheti kapukulccsal is.

Befejeztem körutamat. A „probémát“ nem oldottam meg, azonban a nyilatkozatokból kitűnt, hogy kapukulcs a ridikülben Aradon is található. Este fél tíz van. A Szabadság-terren egy hölgy siet velem szemben. Figyelmeesen vizsgálatom, ő lesújtóan néz végig rajtam. Pedig nem akartam mást, csak kíváncsi voltam, hogy van-e kapukulcs-a ridiküljében. (n. g.)

Egy régi aradi törzsasztal.

A primadonna britanika szívart szív.

(Arad, 1929. Karácsony.) Emlékezem a régi időkre, régi jó időknek derűs percei, egymást fölvidító, nótás legényire. Nem is olyan nagyon rég volt, úgy két évtizede csupán, amikor Arad éjjeli életének, mondhatni gócpontja volt az az asztaltársaság, amelyik estéről-estére a Fehér Kereszt télikertjében jött össze. Az asztalfőn ragyogó megjelenésű hölgy prezideált, szájában az elmaradhatatlan Britanica szivarral, körülötte a hosszú törzsasztalt sűrűn körülülő vig férfisereg foglalt helyet. Az elnöklő hölgy Zilahiné-Singhofffer Vilma, primadonna, az akkori aradi színigazgató, azóta elhunyt felesége volt, a társaság férfitagjai az intellektuel társadalom krémjéből rekrutálódtak. Számszerű adatokra már nem emlékszem, de hogy sok tagot számlált ez a kör, azt bizonyítom azzal, hogy minden estére bőven futotta a névnapokból s a hangosabb ricsajokra feljogosító más, hasonló alkalmakból. Azután vendégekből is kijutott alaposan, így például Polónyi Géza volt miniszter városunkban megfordulva, sohasem mulasztotta el, egy éjszakát szentelni, jókedvű aradi barátainak.

De ha számszerűen már nem is emlékszem, a neveket úgy gondolom sikerült összekapargálnom, csaknem hiánytalanul. Ime az illusztris névsor: Nikolits Döme ügyvéd, Sátor József tanár, Román József tanár, Rác Károly róm. kath. lelkész, (meghalt) Nagy Lajos vendéglős (meghalt), Kintzig Kopár Ferenc szerkesztő (meghalt), Schröder Béla szerkesztő (meghalt), Zilahi Gyula színigazgató és felesége Singhofffer Vilma énekesnő (meghalt), Ternyei Lajos színművész (meghalt), Békés Gyula színházi titkár, Gebhardt István porcellánkereskedő, dr. Brück Gyula orvos (meghalt), Visontay Kálmán tanár és festőművész, Ufferbach Jenő tanár és festőművész, Illés Zsigmond szerkesztő, Boros János hírlapigazgató (meghalt), Tenneser László igazgató, Kepes Ármán kereskedelmi iskolai igazgató (meghalt), Bográn Szever szolgabíró (meghalt), Benedek Árpád szerkesztő (meghalt), Veszelovszky János tanfelügyelő (meghalt), Sztanity György vállalkozó. Sokan voltak s alig két évtized után már alig él közülök egynéhány.

A társaság házi primásai Nagy Károly és Gyurkovits Andris voltak. Az előbbi elkoptatta a mindennapi robotos élet, az utóbbi elnyelte a világháború fürgetege.

Végül a törzsasztal névsorához pótlóan meg kell említenem szerény személyemet is, még pedig az élők csoportjában, már amennyiben az enyém még életnek nevezhető.

Husz esztendő mult el csupán azóta, elegendő idő ahhoz, hogy ebből az életvidám, baráti társaskörből ne maradjon több egy nekrológra valónál.

Lits Antal.

Életem legkinosabb percei

Aradi művészek a Véletlen játékaról.

A közönség, amikor letelepszik a színházban, szent meggyőződése, hogy minden, a színpadon elhangzott szóért, jelenetért, a szerző felelős. Ha tudnák, hogy hány, de hány színpadi percet a Véletlen termel ki, amely nincs benne a szövegek könyvében, a rendező nem adott arra vonatkozó utasítást és legtöbbször nagyon kinos helyzetbe sodorja a színészt. Lehet, hogy a váratlan helyzet derűt, humort, kacagást teremt, lehet, hogy a közönség észre sem veszi, de amíg a jelenet sorsa eldől, a színész kinos, verejtékes pillanatokot él át. Sorakoztassuk fel ezeket. Az első, akit megkérdeztünk, természetesen a primadonna.

Viola Margit

volt, aki a következőképen emlékezett vissza arra a színpadi helyzetre, amely száz százalékg elövette idegeit:

— Nem volt veszedelmes, de én mégis akkor rendkívül kinosnak éreztem a helyzetet, bár tapsot is kaptam érte. Az Erdőszlányban történt. Én elfelejtkeztem egy gyors öltözésről és félig meztelenül álltam az öltözőben, amikor az ügyelő a jelentésemet jelezte. A zene már szól, nem tudtam mit csináljak és úgy, ahogy voltam, beharagtam a színpadra. Elképedés moraja zúgott át először, de utána gukkerek száza irányult felém. Akkor még nem hódoltak a meztelenségnek s mégis nyomában taps csatant fel. Azután legszívesebben így vettem volna ezt a jelentést, az igaz, de azért a helyzet mégis rendkívül kinos volt.

A következő válaszban amelyet

Kertész Manó

adott, pikáns megvilágításban kapjuk a legborzalmasabb színpadi percet:

— A Nótás kapitány előadása ment Marosvásárhelyen. Még manapság sem tudom, hogyan történt, de tánc közben egyszerre úgy éreztem, hogy legkényesebb fehérneműmön folytonosságiba loba támadt, magyarul mondva kirepedt. Ez semmi ismételnem is kellett, Nem tudom, mi ütött ekkor a közönségbe, még háromszor kitapsoltak. Vajon csakugyan a tánc volt olyan frappáns?...

Színpadi tréfának is beillő kinos jelenetet mondott el

Izsáky Margit

— Egy uralkodónót játszottam, aki egyik pórjával van a színen. Valami okmányt kellett volna felolvasnom. Végzetes tévedés folytán a kelékes nem az eredeti, szöveges papírost adta be a színpadra, hanem egy üres papírlapot úgy hogy amikor kicsavarom az összegyöngyölt okmányt, majdnem elvágódtam: a papír üres. A dikció hosszú volt, kívülről nem tudtam. Mentő ötlet villant át agyamon. Rögtönözve ezt mondtam a kollegámnak, aki a pört játszotta: „Szo-gám óhajtom, olvassd te föl az okmányt...” A kollegám csak ámult, de átvette az okmányt. Egy pillanat: kinos csönd. Ő végre az én káromra föltalálta magát: „Fenséged meg ne haragudjon alázatos szolgájára de irástudatlan vagyok...” — és ezzel visszaadta nekem az írást...

Fekete Irén

ízigyzen számol be a legdrukkosabb színpadi esetéről:

— Szatmáron az „Uriemberek” előadásán Földes Miskával játszom együtt. Akkor még meg volt a szép hosszú hajam, ellenkezőleg viszont Földes már akkor kopaszodott és a tonzuraszerű kopaszágát szerelmes szerepekben befestette fekete festékkel. A nagy bucsujelenetnél ráhajtom fejem a fejére, hajammal szinte betakarom a fejét, amint aztán fölkelek, a nézőtérén rémült kacagás támadt: arcomra kenődött Földes feje bubjáról az ő kopaszsa-

gát tüntető fekete festék, ráadásul Földes a zsebkezdőjével nekem esett és puccolni kezdte az arcomat...

A férfiakra áttérve, a sort

Szendrey Mihály

nyitja meg:

— A „Fehér szegfűben”, még egészen fiatal színész koromban esett meg velem ez a kinos história: szerep szerint gomblyukamban egy fehér szegfűvel kell a színpadra lépnem, amelyet a színpadon előveszek, orromhoz emelek és bódultán suttogom: „Töle jövök...” Öregbbs színészkollegáim azonban épen jelenés előtt észrevétlenül kilopták gomblyukamból a szegfűt, én a színpadon odanyulok, a szegfűt ugyan nem találom, de önkéntelenül megszokott mozdulattal az ujjamat mégis az orromhoz emeltem és így suttogtam átszellemülten: „Töle jövök...”

Kassay Károly

fiatal színész korában megcségett kis históriát mondott el élete legkinosabb színpadi percei gyanánt:

— Mint 20 esztendő, fiatal, szerelmes színész, hófehér hajjal, egy öreg grófit alakítottam az Essex grófiban. Azzal a szöveggel kellett bemennem a színpadra, hogy „a nép föllázadt, Mária országát követeli, le a papokkal!” Ahogy belépek, hirtelen célbeem ötlök az első sorban egy fiatal piarista pap, aki történetesen a legjobb barátaim közé tartozott. Teljesen megzavart az, hogy most én a piarista pap barátom előtt kelek ki a papok ellen és szörnyű gabalyodottságomban ráadásul azt mondtam: „a nép föllázadt, Mária országát követeli, le a piaristákkal!” Nyomban rájöttem a baklövéssemre, ekkor még jobban belezavarodtam. Gyöngyöző homlokomon hátrasímitottam a kezem és — lerántottam fejemről a hófehér parókát... Kiestem a színpadról.

Győző Alfréd

az egyetlen, aki nem vidámságot kelítő epizódot beszélt el:

— Az én kinos perceim bizony nem voltak humorosak. Sőt. Jelenés közben adták tudtomra, hogy édesapám meghalt. De Goldstein Száminak a nézőtér felé fordított arca, mindig kacagott s csak a kulisszák mögött csuklott fel a sírás, hogy a következő pillanatban ismét rázzam a humor kaleidoszkopját...

Balázs István

két válasszal felelt:

— Egyrészt mondhatnám legkinosabb percemnek azt, amikor összes hitelezőimet egyszerre láttam a nézőtérén (ennek ugyan örülnöm kellene, mert akkor legalább sokan vannak a színházban), másrészt pedig a következő esettel szolgálhatok: Első szerepemben, Bob herceg Lancasterjében, ahogy belépek, a karmester int, a zenekar kezd, egy hang nem sok, de annyi sem jön ki a torkomból, valaki erre bekialt a kulisszák mögöl a színpadra: „belépő...”. Annyira be voltam gyulladva, hogy a bekialtást félreértve, kezdtem a belépőmet levetni...

II. Szendrey Mihály

nem tagadta meg önmagát a felelettel:

— Életem legkinosabb percének azt nevezhetem, amikor az első énekhang kicsuszszant a torkomon. Ez a kín azóta gyakran megismétlődik. Csak azt nem tudom, kinek nagyobb, nekem, vagy a közönségnek...

Homokay Pál

egy nemrégien megtörtént esetet adott elő:

— Mármároshoz tartva a Dr. Kohn-t játszottuk, én az ulánus tisztet alakítottam benne. Az utolsó pillanatban mentem föl a színházhoz, a darabot már elkezdték, a jelenésem azonnal következett, az öltözőben épen félmez-

Dolga Imre karrikaturái.

Az aradi társadalmi élet kedvelt és szeretett alakja Dolga Imre partestületi titkár. A mindig elegáns megjelenésű, szimpatikus úrról csak kevesen tudják, hogy polgári foglalkozása mellett kiváló képességű rajzoló és különösen nagy mestere a karrikaturáknak. Nemrégiben az egyik aradi könyvkereskedés kirakataiban néhány rendkívül finom kivitelű, a katonaelet-ről humorizáló karrikatura jelent meg. A járókelők valóságos bucsujárást rendeztek a kirakathoz és gyönyörködtek a kitűnő rajzokban, melyeknek alkotója nem volt más, mint — Dolga Imre.

Hosszu évek szünete után így jelezte a talentumos illusztrálót, hogy nem lett hűtlen a rajzolócoruzához és csiszolt technikája, valamint ötletei szebben érvényesülnek és ragyognak, mint valaha. Mert Dolga Imre már

DOLGA IMRE
önkar. karrikatúrája

régebben is tanujelét adta annak, hogy istenáldotta tehetséggel kezeli a rajzont. Az Aradi Közönség nem egy ünnepi számát díszítették már pompás illusztrációi és karrikaturái. És most ismét a nyilvánosságra lép Dolga Imre rajzaival, amik karácsonyi számunk egyes cikkeit ékesítik. Sőt — mint a mellékelt ábra mutatja — nyilvánosságra lép személetesen is.

telenül állok, az ügyelő beszól értem, hogy, ha nem jövök azonnal, lekések. Nem volt ing sem rajtam. Ahogy álltam, magamra rántottam a szegen lógó ulánusi egyenruhát, be sem gomboltam, hogy majd utközben gombolom be. Amint a gombokat keresem, rémülten állapítottam meg, hogy a ruhám bizony egy gomb sincs, de már ekkor ott álltam az ajtóban. Még csak annyi időm volt, hogy a szabó után kiáltssak, azután beléptem a színpadra, nyomban hátra arcot csináltam és a hasamat kitoltam a kulisszák mögé, hogy a szabó varrja a gombot az attilámon. Így mondtam el, háttal a közönségnek és a szerelhetemnek a legtorróbb dialógot...

Földes Mihály

válaszánál zavarba jöttem. Ugyanis Földes ugyanazt mondotta el, amit Fekete Irén felelt. Földes azon erősködik, hogy a jelenet neki volt kinosabb. Kérem tehát, döntsenek, kinek van igaza, kinek lehetett kinosabb helyzete: aki a legszerelmesebb jelenetben fél arcán hirtelen támadt fekete flekkel emelkedik fel a közönség elé s ráadásul a partnere odaáll, hogy lepucolja, vagy az, aki az egyik pillanatban hollófekete hajjal ékeskedik legénykedik a másik percben azonban kiderül, hogy a fekete haj árnítás, a legénykedő szerelmes bizony kissé kopasz és tenyérynai tonzura. Vilelan elő a publikum felé mert a partnere az arcára mázolta a kopaszágát takaró sűvikszot...

Salgó Pál.

Ertesítés!

Megnyilt BUCUREȘTIBEN a főváros központjában

„HOTEL VENETIA”

Str. Piotor Grigorescu 12. szám (a Királyi palota mögött). Bejárat a Calea Victorian. — 100 modern berendezésű szobával, központi fűtés, minden szobában hideg és meleg víz, lift, fürdő és telefon a t. vendégek rendelkezésére. Nagyon előnyös árak. Utazó urak a tarifából 25% rabatot élveznek.

Tisztelettel:

„VENETIA SZALLODA” vezetősége
Moiseescu, tulajdonos.

Elvesztett

legitimabb férfi erőnél kérjen 25 lei bélyeg ellenében illusztr. ismertetőt a szenn. Amor Star-ról, fényes azonnali állandó eredményért szavatolás. (Nem medicina.)

Dr. Keleti Budapest, Petőfi S.-u. 17.

LUKACS FERENC urí szabó

Eredeti angol szövetraktár
Elsőrendű munka

BUDAPEST, IV., Petőfi Sándor-utca 6. félemez. at.
Belvárosi színház épületében. Telefon Aut. 381-41.

FIGYELEM!

Izletes, háziisan készült felvágottak, füstölt husok, sonka és szalonna, továbbá mindenkor elsőrendű borju, marha és sertéshus pontos kiszolgálás mellett kapható:

SIEBIG FERENC

hentesüzletében,
v. Weitzer-ucca
a postával szemben.

Hotel Central

Arad,

a város központjában ujonnan átalakítva, központi melegvízfűtés, folyó hideg-melegvíz.

Utazóknak kedvezmény!

TISZTA,

ELEGÁNS,

OLCSÓ.

Szenzációs karácsonyi vásár Poppernél v. Forrai-u. 2.

Harisnyákban, keztyűkben, szvetterok, puloverek, téli trikók, térfűzők, nyakkendők, sálak és sapkákban. Nagy választék gobelin képekben és hozzávaló anyagokban.

Hendl Garage

Arad, Str. Marasssti 46.

Alapított 1872.

Alapította ott 1872.

Precíziós fogaskerekék és gépalkatrészek bármily típusu autókhoz.

KNAPP

FEST, TISZTIT.

Felvételi üzlet:

Str. Bratianu (Weitzer János-ucca) 11.

Gyártelep:

ARAD, Str. Episcopul Radu (Magyar-ucca) 10.

**Kül és belföldi
gyógyszerkülönlegességek**

VOJTEK

gyógyszertárban, Arad,
szerezhetők be.

Butskó Béla paszományos volt Boros Beni-tér.
Elsőrangú izléses munka!

Nagy famegtakarítás szabadalmazott ZSIGMUNDI-fele kalyhakkal.

A fűtőtechnika esodája! Számos elismerő levél és hivatalos szakvélemény bizonyítja jószágát és 50% tüzelőanyag megtakarítását. Megtekinthető a készítő k:

HAMMER ZSIGMUND és FIA üzletében Arad, Bulevardul Regele Ferdinand No. 27 (Boros Béni tér)

BING:

L'Amour

Rum

Kingswood

Chateau Bing

Charme

Cognac Medicinal

!!

Figyelem a pontos címre!

Figyelem a pontos címre!

Anton JOANOVITS Antal
szücs
Alapítva 1882.

ARAD, Bulevardul Regina Maria No. 9.

uj Neuman-ház a Dacia kávéház mellett.

Szőrmebundák készen és rendelésre a legolcsóbbtól a legfinomabb kivitelig, szőrmék a legnagyobb választékban kaphatók. Vállalom bőrök kikészítését, emlősök és madarak tömését, a nyári idényre szőrmetarjyagnak moly elleni megóvását.

S. Harimann és Fia

Arad, Bulev. Reg Ferd. 61.

Telephon 738.

Vas, fém- és nyerstermény kereskedés.

Aradi Textilipar

Részvénytársaság

ARAD.

LEGSZEBB
LEGJOBB
LEGOLCSOBB
LEGALKALMASABB

Ujévi ajándék

női felöltő, szörmebunda, női ruha.

Választék óriási. Legujabb divat. Feltűnő olcsó árak.

RADÓ GYULA, ARAD

női felöltő áruháza.

Százezer leit

sorsol ki évente

az Aradi Kereskedők Takaréka és Hitelintézete

az évtársulati betétek betevői között.

Az Aradi Kereskedők Takaréka és Hitelintézete rt., amely több mint egy negyedszázada folytat céltudatos tevékenységet a takarékosági szellem fejlesztésére, elhatározta, hogy ennek érdekében minden évben, az év utolsó hónapjában

100.000.— Egyszázezer leit sorsol ki

azok között, akik maguknak az intézet öt, tíz, vagy tizenöt éves évtársulatában a heti vagy havi részletek pontos teljesítésével tőkét gyűjtenek.

A százezer lei összeg a következő nyereményekben sorsosoltatik ki:

1	nyeremény	à	10.000.—	=	10.000.—	lei
2	"	à	5.000.—	=	10.000.—	"
3	"	à	4.000.—	=	12.000.—	"
4	"	à	3.000.—	=	12.000.—	"
6	"	à	2.000.—	=	12.000.—	"
24	"	à	1.000.—	=	24.000.—	"
40	"	à	500.—	=	20.000.—	"
		összesen	100.000.—	=	100.000.—	lei.

A sorsolásban minden tíz törzsbetét azaz heti tíz lei befizetés után egy-egy számmal vesznek részt a betevők.

A betevők tőkéi a sorsolás kedvezménye mellett mindenkor az eddigi módon a viszonyoknak megfelelő kamatoztatásban részesülnek.

A fenti nyeremények kisorsolásához — a takarékosági érzés fejlesztésére való tekintettel — a belügyminiszterium 9941/1929. számú végzésével hozzájárult.

Az első sorsolás 1930 évi december végén tartatik meg s ebben résztvehetnek mindazok, akik ezen időpontig betéteiket pontosan fizették. — Az intézet új évtársulatába tagokul már most be lehet lépni és a befizetések is megkezdhetők.

Bővebb felvilágosítást nyújt az

Aradi Kereskedők Takaréka és Hitelintézete rt. Arad,
Bulevardul Regina Maria (Andrássy-tér) 17.

KARÁTSONYI TESTVÉNEK

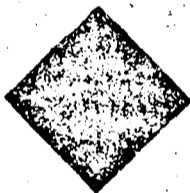
városi kávéház és étterem

Arad legkellemesebb szórakozóhelyei!

Bacder pipere-szappanok

tökéletes összeállítása,
illatpompája és nemes-
sége felülmulhatatlan.

Kapható az ország minden
drogeriájában, illatszertárában
és gyógyszerárában.

Wilhelm Klein B. Vilmos

Szállít saját termelésű, fával égetett, hófehér, legkiadóbb jól kötő, darabos és építő alvócai meszet, tűzifát és búkfaszénét.

Központi iroda: Arad.

Telefon: 322.

Sürgőnycim: Klein fatermelő Arad.

Josif Horváth József

elektrotechnikai és mechanikai vállalat

Arad, Str. Bratianu 10. • Főposta mellett.

Ganz elektromotorok, dynamok, telefonok, csillárok és mindennemű villamossági cikkek raktáron. Röntgen- és diathermikus készülékek javítása. Szerelési munkálatokat és javításokat jutányosan és pontosan elvégez.

Butorszövetek, matrazgradlik,
kárpitóskellékek, afrik, rugó,
zsák, zsinag- és kötélárúk,
vizmentes ponyvák, lótakarók,
juta csomagolóvásznak, szalma-
zsákok, hevederek stb.

Schönberger & Grünstein

cégnél

ARAD, Bulevardul Regele Ferdinand 21.

Dácia Kávéház

és a

Központi szálló

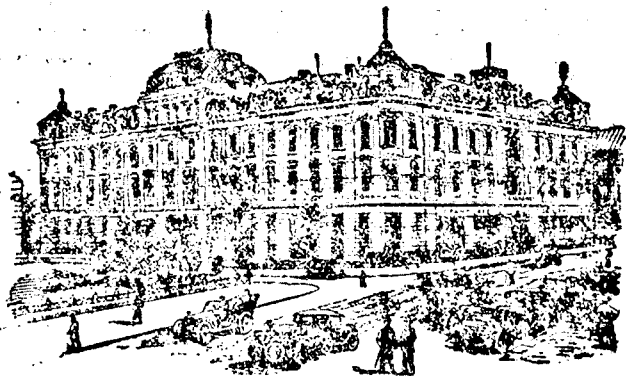
étterme

(volt újságíróklub).

ARAD

előkelő közönségének
találkozó helyei :-: Kitűnő zene.
Kül- és belföldi lapok

Leipnicker, Zsédely és Scheer

BUKAREST GRAND HOTEL

Elsőrangú szálloda, a hoteltechnika legmodernebb vívmányával tökéletesen felszerelve. 250 szoba, folyó meleg és hideg vízzel és telefontal. 100 fürdőszoba. — Bár. — Csodaszép terasz. — Garázs. — Mérsékelt árak.

Nagyszebeni Általános Takarékpénztár

aradi fiókhálózat.

Főintézet: Nagyszeben.

Alapított 1841.

Részvénytőke és tartalékok 225 000.000 lei.

Fiókok:

Beszterce	Medgyes
Dicsőszentmárton	Marosvásárhely
Erzsébetváros	Lovrin
Kolozsvár	Szászrégen
Brassó	Temesvár.

RUDKOWSKI

FERENC

Réz-, Fémárk- és
Gépgyár, Kazánkovács-,
autójavítóműhely és öntőde.

Arad, Strada V. Babes No. 22.

(volt Kiss Ernő-ucca)

Telefon: 439.

SZABÓ ALBERT

ARAD

üveg és porcellán nagy raktára

detail üzletében a legnagyobb választékot tartja,

engros üzlete az egész országot ellátja áruval.

Bulevardul Regina Maria 20.

Savanyított répaszelet

métermázsánsként 35 leiért kap-
ható, amíg a készlet tart, az

Aradi Cukorgyárban.

KRAMAROVICS JÓZSEF

bőrönd és bőrdisznmüves Arad,
volt Szabadság-tér 3. szám.

Saját készítményü bőröndök, aktatáskák, ridikulök, zsebtárcák, pénztárcák leg-
olcsóbb beszerzési forrása. Javítások és átalakítások legolcsóbb áron készünek.

BÁNÁTI BANKEGYESÜLET R. T.

Alapított 1838.

Főintézetek:
ARAD,
TIMISOARA.

Alapított 1888.

Fiókintézetek:

Almaskamaras, Aradul-Nou, Beşenova-Nouă, Biled, Bulgaruş Buziaş, Caransebeş, Carei, Carpinis, Ceanad, Cenei, Comloşul, Elek, Engelsbrunn, Glogovaşi, Gottlob, Grabat, Guttonbrunn, Jánáşau, Jecia-Mare, Jimbolia, Lenauneim, Lipova, Lugoj, Neudorf, Orţişoara, Panatul-Nou, Pâncota, Peciul-Nou, Periamos, Sfântă-Ana, Sânmartin, Sânicolaul-Mare, Satchinez, Sandru, Sânpetru-Nou, Schöndorf, Semlac, Şiria, Teremia-Mare, Teremia Mică, Timişoara-Fabrică, Timişoara-Joselin, Tomnatic, Uiheiu, Varias, Vinga, Wiesenheid, Zădărlac.

Foglalkozik a banküzlet minden ágazatával.

REICH B. KÁROLY FIAI R. T.

Alapított 1874. * ARAD, BULEV. REGINA MARIA 15. * Alapított 1874.

Kötél- és kendergyár, zsák, zsineg, ponyva, len- és kendervásznak és jutaszövetek nagykereskedése.

Állandó gyári raktár!

JUTÁNYOS ÁRAK!

SPECIÁLITÁSAINK:

MALOMHEVEDEREK

minden méretben

és ezek szakszerű szerelése.

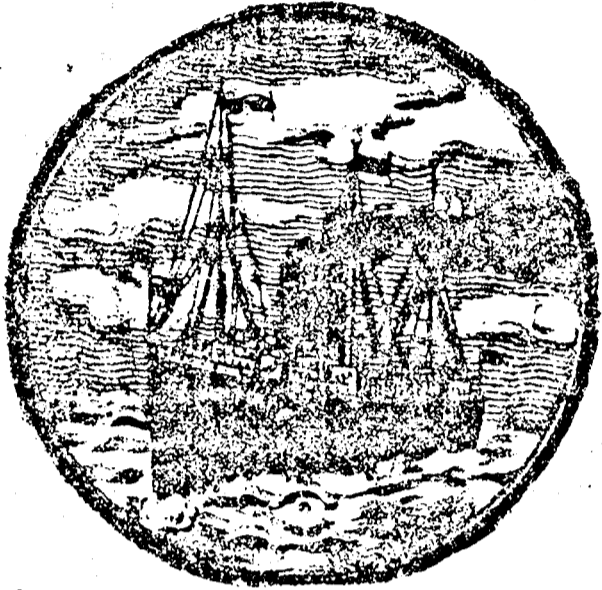
GÉPHAJTÓKÖTELEK

speciális kenderből

Sürgönyelm:
„REICH kötélgyár“.

TELEFON: 649.

ATLANTICA

Kávé és tea behozatal.

Mindennap friss pörkölés.

Első Erdélyi Általános Biztosító Részvénytársaság

hazánk legrégibb, legerősebb és
legkulánssabb biztosító intézete.

Igazgatóság: CLUJ.

Alaptőke és tartalékok 200.000.000 lejen felül.

Technikai irodák: București, Cluj.

Főügynökségek:

Alba-Iulia, Arad, Braşov, Bucureşti, Cernăuţi, Cluj,
Oradea, Satmar, Târgu-Mureş, Timişoara.

• • •

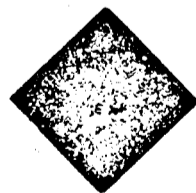
Elfogad mindenféle tűz-, betörés-,
élet-, üveg-, jég-, szállítmány-, bal-
eset- és szavatossági biztosításokat.

• • •

Aradi főügynökség:

Str. Horia 2. (volt Széchenyi-u.)

Lomási Erdőipar Részv.-Társaság

ARAD,

Bul. Regele Ferdinand No. 4.

Furnisor al

Curtii Regale

Alexandru Domán

Königlicher Hofliterant — Királyi udvari szállító.

MAGAZIN de COVOARE — TEPPICHHAUS

SZONYEGHAZ

ARAD.

Excelsior Fabrica de Articole Tricotate

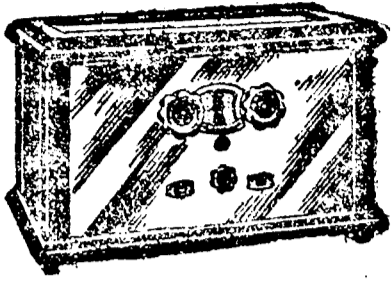
Excelsior Tricotárugyár

Rácz Gyula, Arad.

G y á r t m á n y a i:

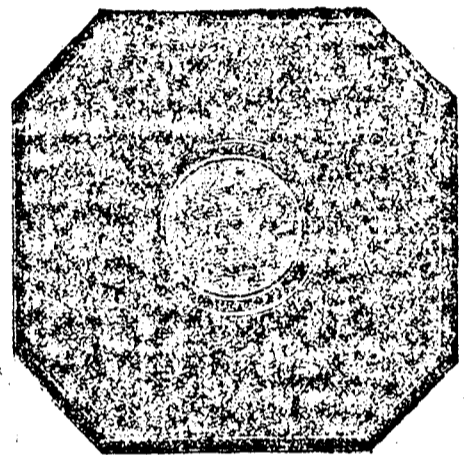
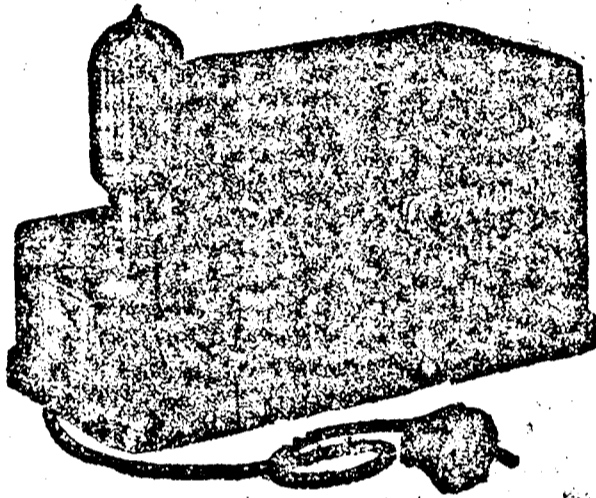
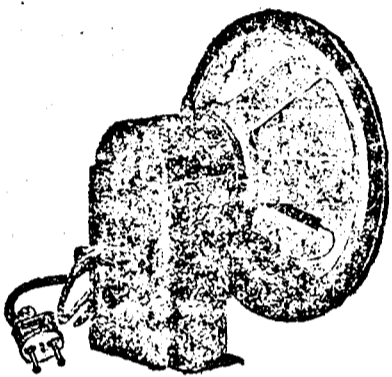
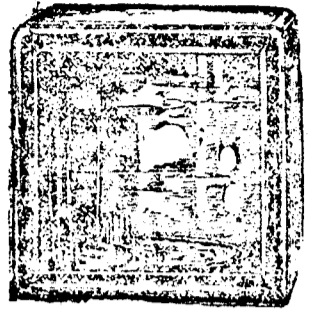
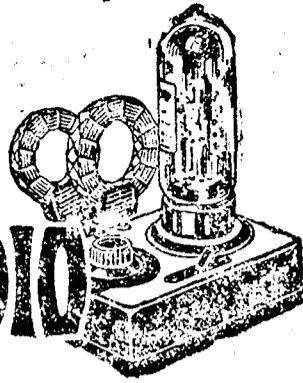
Kötött- és kötszövött áruk, gyermek-,
női- és férfi alsóruházkodási cikkek, fürdő-
dressek, Baby kötöttáru különlegességek.

Saját festőde és kikészítő.

LOEWE **RADIO**

G. M. B. H.
BERLIN-STEGLITZ

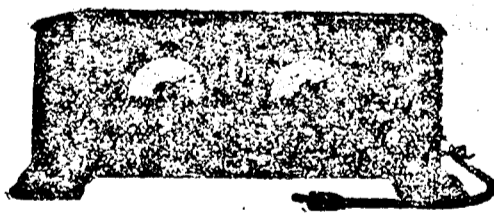

VÉRTES RÁDIO ARAD

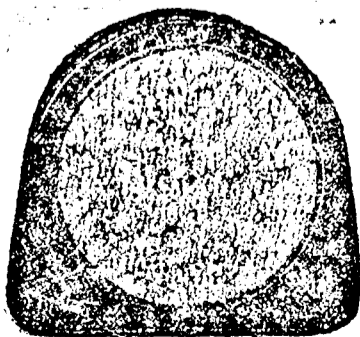
INGELEN

ING. LUDW. NEUMANN G. M. B. H. WIEN

U4W

RAMONA

S
Z
É
P

K
A
R
Á
C
S
O
N
Y
I

R
A
D
I
O
V
É
T
E
L
T